



This project is co-financed by  
the European Union and the Republic of Turkey

2013 Türkiye Ulusal Programı –  
Katılım Öncesi Yardım Aracı

# Hesap Ayrımı, Maliyet Muhasebesi ve AOSM (Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti) Uygulamalarında AB ile Uyum Sağlanması İçin Teknik Yardım

Proje No: EuropeAid/138202/IH/SER/TR

Sözleşme No: DOGER/TWACC/TR2013/0740.10-2/SER/029

## Fark Analiz Raporu

Taslak v3, 06 Mart 2018



**Projenin Adı** : Hesap Ayrımı, Maliyet Muhasebesi ve AOSM (Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti) Uygulamalarında AB ile Uyum Sağlanması İçin Teknik Yardım

Sözleşme Numarası : DOGER/TWACC/TR2013/0740.10-2/SER/029  
Proje Değeri : € 460.800,--  
Başlangıç Tarihi : 28 Haziran 2017  
Sona Erme Tarihi / Süre : 27 Haziran 2018 / 12 ay

---

**Sözleşme Makamı** : **MFİB (Merkezi Finans ve İhale Birimi  
Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı)**

Proje Yöneticisi : M. Selim Uslu  
Sözleşme Yöneticisi : Begüm Dikilitaş

Adres : Hazine Müsteşarlığı Kampüsü E Blok İnönü Bulvarı No:36 06510  
Emek / ANKARA  
Telefon : + 90 312 295 49 00  
Faks : + 90 312 286 70 72  
e-posta : begum.dikilitas@MFİB.gov.tr

---

**Faydalanıcı** : Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)

SPO : Serhat Erkoç  
İrtibat Sorumlusu : Faruk Yayla

Adres : Eskişehir Yolu 10.Km No:276 Çankaya/Ankara  
Telefon : +90 (312) 294 72 00  
Faks : +90 (312) 294 71 45  
e-posta : faruk.yayla@btk.gov.tr

---

**Yüklenici** : **Regulaid BV (Incyte Consulting Ltd ile konsorsiyum olarak)**

Proje Direktörü : Hans Bakker

Adres : Parkweg 290, 3119 CS Schiedam, Hollanda  
Telefon : +31654333517  
Faks : +31158901724  
e-posta : hbakker@regulaid.com

Proje Ekip Lideri : Hans Bakker

Adres (Proje Ofisi) : Parkweg 290, 3119 CS Schiedam, Hollanda  
Telefon/Faks : +31654333517  
e-posta : hbakker@regulaid.com

---

Bildirim Dönemi : 28 Haziran 2017 – 27 Aralık 2017  
Rapor Tarihi : 22 Aralık 2017

Derleyen : Petr Bystricky  
Kontrol Eden : David Rogerson, Hans Bakker

## İçindekiler Tablosu

<b>1</b>	<b>GİRİŞ VE RAPORUN AMACI.....</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>ŞARTLAR VE METODOLOJİ .....</b>	<b>6</b>
2.1	PROJE ŞARTNAMESİ.....	6
2.2	ÖZEL DİKKAT GEREKTİREN NOKTALAR .....	6
2.3	İLGİLİ BELGELERİN SEÇİLMESİ .....	8
2.4	KARŞILAŞTIRILACAK BÖLÜMLER .....	10
2.5	ÜLKELERİN SEÇİLMESİ.....	10
2.5.1	Şartname ile İlgili Hususlar.....	10
2.5.2	Genel seçim süreci.....	12
2.5.3	AB Üyesi Devletlerin Türkiye ile Benzerliği.....	13
2.5.4	Ulusal maliyet muhasebesi düzenlemeleri ve raporlarının varlığı.....	14
2.5.5	NGA/NGN hizmetlerine ilişkin farklılaştırılmış AOSM oranları .....	14
2.5.6	Ülkelerin seçilmesi konusunda BEREK ile yapılan görüşmeler .....	16
2.5.7	Ülkelerin nihai seçimi.....	16
<b>3</b>	<b>TÜRK MEVZUAT ÇERÇEVESİ VE UYGULAMASININ AVRUPA BİRLİĞİ MEVZUAT ÇERÇEVESİ VE UYGULAMASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI .....</b>	<b>17</b>
3.1	HUKUKİ ÇERÇEVELERİN KARŞILAŞTIRILMASI .....	17
3.2	SEÇİLEN AB ÜLKELERİNDE MALİYET MUHASEBESİNE İLİŞKİN DÜZENLEYİCİ UYGULAMA .....	18
3.3	TÜRK VE AB DÜZENLEYİCİ UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI .....	25
<b>4</b>	<b>TAVSİYELER .....</b>	<b>30</b>
EK 1:	FRANSA .....	36
EK 2:	İSPANYA .....	40
EK 3:	İTALYA .....	43
EK 4:	POLONYA.....	49
EK 5:	İNGİLTERE.....	53
EK 6:	ROMANYA .....	58
EK 7:	İRLANDA.....	61
EK 8:	FİNLANDİYA .....	64
EK 9:	BULGARİSTAN .....	67
EK 10:	İSVEÇ .....	71
EK 11:	ÇEKYA.....	73
EK 12:	İŞLETMECİLERİN AÇIKLAMALARI VE KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	77
EK 13:	AB ÇAPINDA AOSM'YE YÖNELİK FARKLI YAKLAŞIMLARIN ÖRNEKLERİ.....	83

## 1 GİRİŞ VE RAPORUN AMACI

Regulaid BV ve Incyte Consulting Ltd konsorsiyumu, "*Hesap Ayrımı, Maliyet Muhasebesi ve AOSM (Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti (Weighted Average Cost Of Capital – WACC)) Uygulamalarında AB ile Uyum Sağlanması İçin Teknik Yardım*" projesinin (sözleşme numarası DOGER/TWACC/TR2013/0740.10-2/SER/029) uygulanması için görevlendirilmiştir.

Elektronik haberleşme sektöründe Türkiye'nin düzenleyici kurumu olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), son yıllarda hesap ayrımı ve AOSM (Weighted Average Cost Of Capital – WACC) oranlarını hesaplamaya başlamıştır. Elektronik Haberleşme Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde bu konuda hükümler bulunmaktadır ve bunlar, 2013/DK-ETD/557 sayılı Kurul Kararı'nda yer alan kılavuzda ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu projede amaç, hesap ayrımı, maliyet muhasebesi ve AOSM konusunda Türkiye'deki hukuki çerçeve ve uygulamaların AB mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi, ulusal düzenleyici kurumların bu alandaki deneyiminden yararlanılması ve bilgi toplumunun gerçekleştirilmesine katkıda bulunulması ve yükümlü işletmecilerin hesap ayrımı raporlarının kapsamlı olarak analiz edilmesi ve her yükümlü işletmeci için AOSM'nin hesaplanması konusunda BTK'nın kapasitesinin ve becerilerinin artırılması yoluyla tüketicilere elektronik haberleşme hizmetlerinin uygun fiyatlarla sunulmasıdır.

Proje, bunun (1) BTK'ya düzenleyici çerçevenin AB en iyi uygulamaları ile uyumlu hale getiren en gelişmiş ikincil (tali) mevzuatın sağlanması ve bunun uygulanması konusundaki hukuki konumunun güçlendirilmesi; (2) BTK için yasal çerçevenin uygulanması ve işletmeciler tarafından sunulan düzenleyici muhasebe raporlarının analiz edilmesi konusunda kapsamlı uzmanlık sağlanması; ve (3) BTK'ya gerektiğinde AOSM'nin hesaplanmasına ilişkin araçların ve teknik bilginin (know-how) sağlanması yoluyla gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır.

Bu, 4 sonuçla gerçekleştirilecektir:

Sonuç 1 - Türk düzenleyici rejiminin hesap ayrımı ve AOSM hesaplaması konusunda, AB düzenlemelerinden ve üye ülkelerindeki uygulamalardan eğer varsa farklılıklarını belirten bir rapor – Fark Analizi Raporu.

Sonuç 2 - Mevcut AB düzenlemeleriyle tamamen uyumlu bir şekilde hesap ayrımı, maliyet muhasebesi ve AOSM hesaplaması konusunda ikincil mevzuat teklifi raporu.

Sonuç 3 - Hesap ayrımı raporlarının ve AOSM hesaplamalarının Çalıştaylar ve Çalışma Ziyaretlerinde yapılan değerlendirmeleri eşliğinde ilgili BTK personelinin yeterliliğinin ve bilgi seviyesinin artırılması

Sonuç 4 - İşletmecilerin farklı durumlarını ve spesifik sektör/piyasa koşullarını göz önünde bulundurarak her bir işletmecinin AOSM oranının hesaplanması için bir modelin oluşturulması ve bu modelin nasıl kullanılacağı hakkında eğitim

Bu rapor, 1. Sonuç olan Fark Analiz Raporu'dur.

Projemizin Çalışma programına göre Fark Analiz Araştırması şunları içermelidir:

- a) Seçilen AB ülkelerindeki hesap ayrımı ilkelerinin karşılaştırılması
- b) 2013/DK-ETD/557 sayılı BTK Kurul Kararı ile karşılaştırma
- c) Bu karşılaştırmaya dayalı olarak 2013/DK-ETD/557 sayılı BTK Kurul Kararında önerilen değişiklikler

## 2 ŞARTLAR VE METODOLOJİ

### 2.1 Proje şartnamesi

Görevimizle ilgili şartnamede şunlar öngörülmektedir: "Yüklenici, hesap ayırımı, maliyet muhasebesi ve AOSM konusundaki mevcut Türk rejimi ve düzenlemelerini gözden geçirecektir. Yüklenici, ayrıca mevcut Türk düzenlemelerini ilgili AB düzenlemeleri ve üye devlet uygulamaları ile karşılaştıracak ve mevcut Türk rejimi ile AB rejimi arasındaki farklılıkları vurgulayan kapsamlı bir raporu (İngilizce ve Türkçe<sup>1</sup>) projenin başlamasından sonra 5 ay içinde sunacaktır. Raporun Karşılaştırma bölümü, en az 10 üye devleti içerecektir. Rapor, ayrıca NGN/NGA hizmetleri/altyapısına ilişkin farklı AOSM oranlarının uygulanması ve Türkiye gibi demografik ve ekonomik olarak eşit olmayan büyük bölgelere sahip olan ülkelerde AOSM ile ilgili coğrafi ayırmanın uygulanması olasılığı gibi yeni ortaya çıkan konuları kapsayacaktır."

### 2.2 Özel dikkat gerektiren noktalar

Projenin Başlangıç Aşamasında BTK ile özel dikkat gerektiren noktalar olup olmadığını gördük. BTK'nın Türk ve AB düzenleyici çerçeveleri ve uygulamaları arasında bir Fark olduğunu belirlemiş olduğu bir özel dikkat gerektiren noktayı belirlemediği ancak bir Fark olmadığını ortaya çıkartılması ve eğer varsa da tali mevzuat düzeyinde veya uygulamada tatbiki açısından daha fazla uyumlaştırma konusunda karar vermek için projeden yararlanmak istediği anlaşılmıştır.

Ancak BTK, Türk işletmecilerden alınan yorumlara dayalı olarak dikkat edilmesi gereken özel noktaları belirtmiştir. Yani:

- *Fiber erişim şebekesine yatırımı teşvik amacıyla fiber erişim şebekesinin iyileştirilmesi*

Mevcut durumda kullanılan bakır erişim kablolarının fiber erişim kablolarıyla değiştirilmesi için gerekli kazı ve döşeme işi yüksek maliyeti ve operasyonun ölçeği nedeniyle önemli miktarda yatırım gerektirmektedir. İşletmecilerin erişim şebekesine bu yatırımı yapması için düzenleyici sistemin ve uygulamaların bunu göz önüne alıp almadığını değerlendirmek

---

<sup>1</sup> Raporun Türkçe metni, İngilizce metnin onaylanmasından sonra hazırlanacaktır

önemli olacaktır. Düzenleyici tatil, düzenlenen fiyatta bölgesel farklılık, sabit erişim şebekesi hizmetleri için farklı AOSM oranları, farklı coğrafi bölgeler için farklı AOSM oranları vb. araştırılacak seçeneklerdir.

- *AOSM'nin belirlenmesi*

AOSM oranlarının hesaplanması için kullanılan temel yaklaşım Sermaye Varlıkları Fiyatlandırma Model'ine dayanmaktadır. Bu modeli kullanarak AOSM'nin hesaplanması için risksiz getiri oranı, piyasa risk primi, öz kaynak betası, öz kaynakların borçlara (pasif) oranı, borç maliyeti gibi bazı parametrelerin bilinmesi gerekmektedir. Bu parametrelerin değerleri önemli ölçüde farklılıklar gösterebilir. Buna ek olarak vergi sonrası AOSM ya da vergi öncesi AOSM oranları kullanılabilir.

- *Maliyet modeli metodolojisi*

Hesap ayırımı sistemlerindeki ortak yaklaşım, hesap ayırımı raporlarının yukarıdan aşağıya maliyet modeli sonuçlarına göre hazırlanmasıdır. Ancak, yukarıdan aşağıya maliyet modelinin farklı biçimleri bulunmaktadır.

- 1) Tam ayrıştırılmış maliyet (FAC) modelleri işletmecinin herhangi bir değişiklik yapılmamış finansal hesaplarındaki maliyet değerlerine ve bunların hizmetlere dağıtılmasına dayanır.
- 2) Cari maliyet muhasebesi (CCA) modelleri sabit varlıkları (aktif) cari fiyatlarla yeniden değerleyerek modeldeki amortisman bedeli ve kullanılan sermayeyi değiştirir. Buna ek olarak varlık yeniden değerlemesiyle ilgili bazı maliyet düzeltmeleri gerçekleştirilebilir (örnek olarak eski bir ekipman, daha az tamir gerektiren, daha az yer kaplayan ve daha az güç tüketimi bulunan yeni bir ekipmanla değiştirilirse, bu ekipmanın işletim maliyetleri bu doğrultuda azaltılmalıdır).
- 3) Uzun dönem artan maliyet modelleri (LRIC) sabit varlıkları cari fiyatlarla yeniden değerler ve buna ek olarak verimsizliği ortadan kaldırır (örnek olarak aşırı kapasite) ve maliyetleri hizmet (trafik) hacminin değişiminde bireysel şebeke bileşenlerinin maliyetlerinin nasıl değiştiğini gösteren maliyet-hacim ilişkisine dayanarak maliyetlerin hizmetlere dağıtılmasını sağlar. Hacimdeki değişiklikten

kaynaklanan maliyet değişimine artan maliyet denir. Uzun dönem artan maliyet modellerinde iki temel yaklaşım bulunmaktadır: Saf Uzun Dönem Artan Maliyet (Pure LRIC) ve Tüm Hizmetlerin Uzun Dönem Artan Maliyeti (TSLRIC). Saf Uzun Dönem Artan Maliyet sadece artan maliyetleri dikkate alır ve sabit ve ortak maliyetleri hizmetin nihai maliyetine dâhil etmez. Tüm Hizmetlerin Uzun Dönem Artan Maliyeti yönteminde artan maliyetler de hesaplanır ancak artan maliyetlerde fiyat artışı tabanlı olarak hizmetin nihai maliyetine sabit ve genel maliyetleri de dâhil eder.

- *Finansal muhasebe metodolojisi seçimi*

Yukarıda bahsedildiği gibi, hesap ayrımı raporlarını hazırlamak için kullanılan yukarıdan-aşağı maliyet modelleri, işletmecilerin finansal hesaplarından alınan maliyetlere dayanmaktadır (cari maliyet muhasebesi ve uzun dönem artan maliyet modelleri kullanılması halinde bazı olası değişiklikler ile birlikte). Ancak işletmeciler ulusal muhasebe kurallarına veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na dayanarak farklı finansal hesaplar hazırlayabilmektedirler.

Özellikle dikkat edilmesi gereken bu noktalar, Fark Analiz Raporu'nda Türk hukuk sistemi ve düzenleyici uygulamaları ile seçilmiş AB Üye Ülkeleri'nin karşılaştırılacağı yönleri açılarını tanımlarken dikkate alınmalıdır. Karşılaştırma neticesinde, yasal sistemde değişiklik yapılması gerektiği sonucuna varılırsa, İkincil Mevzuat incelemesi taslağında göz önüne alınacaktır. Bu noktalar ayrıca AOSM modeli tasarlanırken, çalıştaylar ve eğitimler sırasında da dikkat alınmalıdır. Fark Analiz Raporu'yla bu noktalar çalışma ziyaretleri için gidilecek yerlerin ve programların seçiminde de rol oynayacaktır.

Projenin başlangıcında Türk işletmecilerin kendi görüşlerini açıklayabilmeleri için Türk işletmecilerle bir toplantı yapılması kararlaştırılmış ve bu toplantı, 11 Eylül 2017'de düzenlenmiştir. İşletmeciler, ayrıca toplantıdan sonra kendi katkılarını yazılı olarak sunma fırsatını bulmuşlardır. Duruma göre bu katkıların proje yaklaşımında dikkate alınmasının yanı sıra alınan bu katkıları, bu raporun Ek 12'sinde ele alacağız.

### **2.3 İlgili belgelerin seçilmesi**

Fark Analizi Araştırmasının başlangıcında BTK ile görüşülmüş olan bir Araştırma Tanımı

belgesi hazırladık. Bu belgenin amacı, yapılmış olan seçimler konusunda anlaşmaya varılması ve beklentilerin örtüşmesi için BTK ile proje tanımları ve önerilerinin görüşülmesidir. Proje Tanım Belgesine daha sonra son şekli verilmiş ve Şartname gerekliliklerine ayrıntılar ekleyerek araştırma konusunda ilave bir kaynak belgesi işlevi görmüştür.

Araştırma Tanım Belgesinde Araştırma amacıyla hesap ayrımı ve AOSM hesaplamasına ilişkin AB düzenleyici rejiminin tanımlanması için birlikte dikkate alınacak belgelerin listesini oluşturduk. Belgelerin listesinin oluşturulması, araştırma ve Araştırmanın yazılmasının sonuçlandırılmasından önce BTK'nın önemli gördüğü ilave bir belge olup olmadığının BTK'ya sormamıza imkan sağladı. Böyle bir durum yoktu.

Bu nedenle aşağıda belirtilen belgelerin, AB çerçevesi ile karşılaştırma konusunda önemli olduğu değerlendirilmiştir:

- Elektronik haberleşmeye ilişkin düzenleyici çerçeve kapsamında hesap ayrımı ve maliyet muhasebesi sistemleri hakkındaki 19 Eylül 2005 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesi (2005/698/EC)
- Elektronik haberleşmeye ilişkin düzenleyici çerçeve kapsamında Hesap Ayrımı ve Maliyet Muhasebesi Sistemleri hakkındaki C (2005) 3480 sayılı Komisyon Tavsiyesinin Uygulanması İlkelerine ilişkin Avrupa Düzenleyiciler Grubu (ERG) Ortak Tutumu
- Yeni Nesil Erişim Şebekelerine düzenlenmiş erişim hakkındaki 20 Eylül 2010 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesi (NGA) (2010/572/EU)
- Rekabetin teşvik edilmesi ve genişbant yatırım ortamının güçlendirilmesine yönelik tutarlı ayırım gözetmeme yükümlülüğü ve maliyet metodolojileri hakkında 11.9.2013 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesi
- Brattle Grubu tarafından hazırlanan AB uyumuna ilişkin düzenleyici işlemler ve seçeneklerde telekom altyapılarına yapılan yatırım konusunda makul bir geri dönüş oranının tahmin edilmesine yönelik yaklaşımların Avrupa Komisyonu İncelemesi, SMART numarası 2015/0007.

- Uygulamada Düzenleyici Muhasebe Hakkındaki BEREC Raporu (BoR (16) 159)<sup>2</sup>.

## 2.4 Karşılaştırılacak bölümler

Yukarıda belirtilen belgelere dayalı olarak Araştırma Tanım belgesinin, seçilen AB ülkelerindeki düzenleyici çerçeveler ve uygulamalarla Türkiye'dekilerin aşağıdaki hususlar konusunda karşılaştırması önerilmektedir.

Buna BTK tarafından talep edilen özel dikkat gerektiren noktalar dahildir:

- Genel: Hesap Ayırımı ve AOSM konusunda benimsenen yaklaşım ve 1) bunun ilgili Tavsiyeler ve Ortak Tutumla karşılaştırması ve 2) bunun, Türkiye'de benimsenen yaklaşımdan ne açıdan farklı olduğu.
- Özel ilgi alanları:
  - Fiber erişime yatırımların teşvik edilmesi amacıyla fiber erişim ağı ile ilgili hususlar (örneğin NGA/NGN risk primi)
  - Maliyet modeli metodolojisi (HCA FAC, CCA FAC, LRIC)
  - Finansal muhasebe metodolojisi seçimi (Türkiye Finansal Raporlama Standartları veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS-International Financial Reporting Standarts)
  - Coğrafi/bölgesel ayırım.

## 2.5 Ülkelerin seçilmesi

Araştırma Tanım Belgesi, ayrıca aşağıda belirtildiği şekilde bunların hesap ayırımı ve AOSM uygulamalarının daha fazla analizi için en az 10 AB Üye Devletinin seçilmesi ve bir çerçeve oluşturulmasını içermektedir.

### 2.5.1 Şartname ile İlgili Hususlar

Şartname'de örneğin Türkiye'deki durumla (gerçek ve öngörülen) karşılaştırmasından elde

---

<sup>2</sup> Bu o tarihte en son mevcut rapordur. 2017 raporu, 2017'nin son çeyreğinde yayınlanacaktır.

edilecek faydanın azami düzeye çıkartılması amacıyla AB üyesi devletlerin uygun bir örneğinin seçimine ilişkin iki spesifik kriter açıklanmaktadır. Bu kriterler şöyledir:

1. NGA/NGN altyapısına ilişkin farklı AOSM oranlarının uygulanması
2. Türkiye gibi ülke çapında demografik ve ekonomik açıdan eşit olmayan özelliklere sahip ülkelerde AOSM oranlarının coğrafi ayrımın yapılması.

En az 10 AB Üye Devletinin karşılaştırılmasının, bu nedenle bu konuların ele alınmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

İlk hususla ilgili olarak bu, göreceli olarak kolaydı. Aşağıda sunulan analiz, NGN/NGA'ya ilişkin farklı AOSM'lerin uygulanması gibi AB veya BERC kılavuzlarında henüz ele alınmamış olan yeni ortaya çıkan sorunlarla karşılaşmış olmaları nedeniyle ilk kriterine uygun olan bazı ülkeleri belirtmektedir. Bu ülkelerin çoğunluğunun karşılaştırma grubuna dâhil edilmesini sağladık.

Coğrafi olarak ayrıştırılmış AOSM'leri uygulayan bir ülke bulamamamız nedeniyle ikinci kriterde bunun yapılması daha güçtür<sup>3</sup>. Teoride AOSM'nin coğrafi olarak ayırt edilmesi mümkün olmakla birlikte pratikte uygulama çok güçtür. Çünkü aynı şirket, erişim ve çekirdek ağını işletmektedir ve ülkenin bütün bölgelerinde faaliyet göstermektedir. AOSM'nin, özellikle borç primi ve özvarlık betası parametreleri, bütün şirket için hesaplanır. Bankaların bir şirkete kredi vermesi durumunda bu bankalar, bütün şirketin durumunu dikkate alırlar ve şirketin hisseleri, şirketin bir bütün olarak durumuna göre menkul kıymetler borsasında işlem görür. Bütün AB Üyesi Devletlerde bu nedenle bütün coğrafi bölgelerde tek bir AOSM uygulanmıştır.

İkinci kriterle ilgili olarak farklı coğrafi bölgelerde hizmet maliyeti dikkate alındığında önemli olan çeşitli coğrafi, demografik ve ekonomik faktörler açısından Türkiye'ye en çok benzeyen AB Üye Devletlerini belirledik. Bu ölçütleri kullanarak AB Üye Devletlerini Türkiye'ye göre sıraladık ve aynı veya benzer sorunlarla karşılaşma olasılığı yüksek olanları belirledik.

---

<sup>3</sup> Finlandiya'da her biri kendi AOSM'sine sahip bölgesel kuruluşlar bulunmaktadır. Bu nedenle, dolaylı bölgesel ayrım vardır.

## 2.5.2 Genel seçim süreci

Bölüm 2.5.1'de belirtilen kriterleri dikkate alarak karşılaştırma görevi için en az 10 AB Üyesi Devletin seçilmesi konusunda aşağıdaki yaklaşımı benimsedik:

1. Türkiye'ye en çok benzeyenleri belirlemek için ilgili nesnel kriterlere dayalı olarak bütün AB Üyesi Devletleri derecelendirdik
2. Hesap ayrımı ve maliyet muhasebesine ilişkin ulusal düzenlemeler ve raporların bulunabilirliği açısından her ülkeyi değerlendirdik. Birçok ülke, özel ulusal mevzuat kabul etmeden tamamen genel AB çerçevesini kullanmıştır. Karşılaştırma örneklerinden en az birinin, kendi ulusal kurallarına sahip olmalarının sağlanması uygundur (AB Tavsiyelerine dayanmış ve bunlara göre geliştirilmiştir)
3. NGN/NGA altyapısına ve hizmetlere farklı AOSM'leri uygulamış olan AB Üyesi Devletleri belirledik ve bunların çoğunun, karşılaştırma grubunda yer almasını sağladık.

Şekil 1'de bu yaklaşımdan kaynaklanan AB Üyesi Devletlerin genel karşılaştırma grubu gösterilmektedir. Göreve ilişkin iş programı çerçevesinde bu karşılaştırma ülkelerinden 3 veya 4'üne saha ziyaretleri yapılması planlanmaktadır.

**Şekil 1: Önerilen AB karşılaştırma grubu**

Ülke	Türkiye'ye göre derecelendirme	Ulusal maliyet muhasebe kuralları?	NGA/NGN için farklılaştırılmış AOSM'ler?
Fransa	2	Evet	Evet
İspanya	3	Evet	Evet
İtalya	4	Evet	Evet
Polonya	5	Evet	Hayır
İngiltere	6	Evet	Evet
Romanya	7	Evet	Hayır
İrlanda	8	Evet	Hayır
Finlandiya	9	Evet	Hayır
Bulgaristan	10	Evet	Hayır
İsveç	11	Evet	Hayır
Çekya	13	Evet	Hayır

### 2.5.3 AB Üyesi Devletlerin Türkiye ile Benzerliği

28 AB Üyesi Devlet, Türkiye'ye göre dört kritere göre derecelendirilmiştir:

- **Nüfus.** Telekomünikasyon, yüksek sabit giderler ve büyük ölçek ekonomilerinin konusu olduğu bir sektör. Bu nedenle ülkenin nüfusu, birim maliyetlerin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye, AB standartlarına göre büyük bir nüfusa sahiptir: 80,5 milyon, Almanya dışında bütün AB Üyesi Devletlerden daha yüksektir.
- **Alan.** Belirli bir nüfusa hizmet verilmesi maliyeti, bu nüfusun daha büyük bir alana yayılmış olması halinde daha yüksektir. Şebeke kapsama şartı, sabit ve mobil ağlara ilişkin maliyetlerin önemli bir etmenidir. Türkiye'nin yüzölçümü, bütün AB ülkelerinden daha büyüktür. AB Üyesi Devletler arasında büyük farklılıklar vardır ve birçoğu, Türkiye'nin yüzölçümüne yakın bir yüzölçümüne bile sahip değildir.
- **Kentleşme.** Nüfus ve yüzölçümünün ham ölçeğinin dışında şebeke giderleri, nüfusun ülkede dağılımından ve özellikle kentsel bölgelerdeki yoğunlaşmasından etkilenmektedir. Türkiye'de bazı büyük şehirler vardır (örneğin İstanbul, Avrupa'daki en büyük şehirdir) ancak ülkedeki genel kentleşme düzeyi göreceli olarak düşüktür ve nüfus, kırsal bölgelere geniş ölçüde yayılmıştır.
- **Bir mobil şebeke işletmeci olarak sabit kuruluşun pazar payı.** Mobil hizmetler pazarında da başat konumda olan bir sabit şebeke kuruluşunun bulunduğu pazarlarda hesap ayrımı gereksinimi daha fazladır. Bu tür durumlarda, işletmecinin sabit ve mobil hizmetlerin düzenlenmesi uygundur ve her hizmete ilişkin açık maliyet muhasebesi gerekecektir. Türkiye'de Türk Telekom'un mobil pazarındaki payı (iştiraki olan Avea aracılığı ile) % 20 gibi göreceli olarak düşük bir seviyededir (abone sayılarına dayalı olarak).

Şekil 2'de bu dört ölçüt kullanılarak AB Üyesi Devletlerin Türkiye'ye göre sıralaması gösterilmektedir. Ülkeler, Türkiye'ye ilişkin sonuçlardan % sapmasına göre her kriter içinde sıralanmıştır. Genel sıralama, dört sapmanın toplamına göre yapılmıştır. En üst sıradaki on ülke renkli olarak vurgulanmıştır.

## Şekil 2: AB Üyesi Devletlerin Türkiye'ye göre derecelendirilmesi

Ülke sıralaması	Ülke	Nüfus (milyon)		Yüzölçümü ('000 km2)		Kentleşme (nüfus yüzdesi)		MNO olarak sabit kuruluşun pazar payı		Toplam sapma
		Veriler	Türkiye'ye göre sapma	Veriler	Türkiye'ye göre sapma	Veriler	Türkiye'ye göre sapma	Veriler	Türkiye'ye göre sapma	
1	Almanya	82.2	%2	357	%54	75.3	%3	33	%65	%124
2	Fransa	66.8	%17	643	%18	79.5	%8	39	%95	%138
3	İspanya	46.4	%42	504	%36	79.6	%8	34	%70	%156
4	İtalya	60.7	%25	301	%62	69	%6	33	%65	%157
5	Polonya	38	%53	312	%60	60.5	%18	29	%45	%176
6	İngiltere	65.4	%19	244	%69	82.6	%13	36	%80	%180
7	Romanya	19.7	%76	238	%70	54.6	%26	18	%10	%181
8	İrlanda	4.7	%94	70	%91	63.2	%14	20	%0	%199
9	Finlandiya	5.5	%93	337	%57	84.2	%15	28	%40	%205
10	Bulgaristan	7.2	%91	111	%86	73.9	%1	29	%45	%223
11	İsveç	9.9	%88	449	%43	85.8	%17	42	%110	%257
12	Slovakya	5.4	%93	48	%94	53.6	%27	31	%55	%269
13	Çekya	10.5	%87	79	%90	73	%1	0	%100	%277
14	Avusturya	8.7	%89	84	%89	66	%10	39	%95	%284
15	Letonya	2	%98	66	%92	67.4	%8	40	%100	%297
16	Litvanya	2.9	%96	65	%92	66.5	%9	0	%100	%297
17	Yunanistan	10.8	%87	132	%83	78	%6	46	%130	%306
18	Macaristan	9.8	%88	93	%88	71.2	%3	46	%130	%309
19	Danimarka	5.7	%93	43	%95	87.7	%19	41	%105	%312
20	Portekiz	10	%88	93	%88	63.5	%13	45	%125	%314
21	Kıbrıs	0.8	%99	9	%99	66.9	%9	42	%110	%317
22	Hollanda	17	%79	41	%95	90.5	%23	44	%120	%317
23	Lüksemburg	0.6	%99	3	%100	90.2	%23	40	%100	%322
24	Belçika	11.3	%86	31	%96	97.9	%33	42	%110	%325
25	Malta	0.4	%100	0.3	%100	95.4	%30	40	%100	%329
26	Estonya	1.3	%98	45	%94	67.5	%8	46	%130	%331
27	Hrvatistan	4.2	%95	57	%93	59	%20	48	%140	%347
28	Slovenya	2.1	%97	20	%97	49.6	%32	50	%150	%377
	<b>Türkiye</b>	<b>80.5</b>		<b>783</b>		<b>73.4</b>		<b>20</b>		

### 2.5.4 Ulusal maliyet muhasebesi düzenlemeleri ve raporlarının varlığı

Şekil 2'de yer alan ilk on ülke, maliyet muhasebesi ve hesap ayrımı amaçları için Türkiye ile karşılaştırmaya uygundur. Ancak bu ülkelerin, yararlı kaynaklar olmasını sağlayacak hesap ayrımı ve maliyet muhasebesine ilişkin belirli düzenlemelere sahip olup olmadıkları sorusu ortaya çıkmaktadır. Bunu araştırdık ve sonuca dayalı olarak Almanya'da bu tür mevcut özel düzenlemeler olmadığı sonucuna vardık. Bu nedenle Almanya, son listeden çıkartılmıştır.

Karşılaştırma grubunda maliyet muhasebesi kurallarını kullanan yeterli sayıda ülke olmasını sağlamak için sıralamada daha sonraki üç ülkeden ikisini dâhil ettik: İsveç (LRIC aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya modellere ilişkin kılavuzları uygulamaktadır) ve Çekya (hesap ayrımı metodolojisi uygulamaktadır). Bu nedenle karşılaştırma için kullanılan ülkelerin toplam sayısı 11 olarak belirlenmiştir.

### 2.5.5 NGA/NGN hizmetlerine ilişkin farklılaştırılmış AOSM oranları

Şartnamede BTK için bir ilgi alanı olarak NGA/NGN hizmetlerine ilişkin oranlar için farklılaştırılmış AOSM kullanıldığından söz edilmektedir. Son dönemdeki mevzuata ilişkin incelemelerde bu konuyu ele almış olan AB'deki Ulusal Düzenleyici Kurumların bir listesinin elde edilmesi için Avrupa Komisyonu tarafından kısa bir süre önce yayınlanan ve AB'nin telekom sektöründe bir ortak AOSM metodolojisine ilişkin kılavuzları açıklayan bir raporu

kullandık<sup>4</sup>. Bu raporda aşağıdaki NRA'ların eski hizmetler konusunda AOSM'lerden ayrılan NGA hizmetlerine ilişkin belirli AOSM'ler geliştirmiş oldukları belirtilmektedir.

Şekil 4 – AB NRA'ların NGA AOSM Yaklaşımları

Ülke	Yıl	Düzenleyici	Metodoloji
İtalya	2015	AGCOM	Gerçek seçenek kuramı
İngiltere	2014	OFCOM	Beta ayrıştırma yaklaşımı
İspanya	2013	CMT	İndirimli nakit akış modeli
Fransa	2015	ARCEP	İndirimli nakit akış modeli
Hollanda	2015	ACM	Financial İKO (IRR) modeli

Bu ülkelerden dördü (İtalya, Fransa, İspanya ve İngiltere), bölüm 2.5.3'deki ilk 10 sırada bulunmaktadır ve bu nedenle karşılaştırma grubu içinde tutulmuşlardır.

Şekil 4'de ayrıca aşağıdakiler dâhil olmak üzere yatırımlara ilişkin bir AOSM primi belirlenmesi konusundaki çeşitli yaklaşımlar gösterilmektedir:

- **Gerçek seçenek kuramı (Real Option Theory)** – sırası ile "bekle ve gör" (yatırımcıyı gelecekteki gösterge dinamiklerindeki belirsizlik konusunda ödüllendirir) ve 'esneklik' (kuruluşu, açık erişim sağlama yükümlülüğü nedeniyle ödüllendirir) alternatifleri ile ilgili 'seçenek primi' dikkate alınır.
- **Beta ayrıştırma yaklaşımı (Beta Decomposition Approach)** – bu yaklaşım dört ana adımdan oluşmaktadır 1) pazar verilerine dayalı olarak British Telecom (BT) Grubunun varlık betasının tahmin edilmesi 2) bakır faaliyetlerinin varlık betasının tahmin edilmesi 3) BT'nin ekonomik değerinde bakır ve NGN'nin göreceli ağırlıklarının tanımlanması ve 4) göreceli ağırlıklar ve bakıra ilişkin varlık betası kullanılarak BT geniş bant faaliyetinin varlık betasının geri çekilmesi.
- **İndirimli nakit akış (Discounted Cash Flow) yaklaşımı/mali İKO (Financial Internal Rate of Return) modeli** - farklı belirsizlik oranları ile çeşitli tanımlanmış senaryolar çerçevesinde bir fiber ağına yapılan yatırımların ve daha sonra ağın işletilmesinin iç kârlılık oranının tahmin edilmesi.

---

<sup>4</sup> Brattle Grubu tarafından Avrupa Komisyonu DG İletişim Ağları, İçerik ve Teknoloji için hazırlanmış olan "AB uyumlaştırmasına ilişkin düzenleyici işlemler ve seçenekler konusunda telekom ağlarındaki yatırımlara ilişkin makul bir getiri oranının tahmin edilmesine yönelik yaklaşımların incelenmesi, 2016, sayfa 100-103, <http://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dal1cbe44-4a4e-11e6-9c64-01aa75ed71a1/prodSystem-cellar/language-en/format-PDF>.

Telekom sektöründe AOSM'lerin tahmin edilmesi konusunda AB'deki yaklaşımın uyumlaştırılması hakkında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan raporda bir finansal modelleme yaklaşımı ve bir doğruluk kontrolü için beta ayırıştırma yaklaşımının kullanılması tavsiye edilmektedir.

### 2.5.6 Ülkelerin seçilmesi konusunda BEREC ile yapılan görüşmeler

6 Eylül 2017'de BEREC düzenleyici muhasebe çalışma grubu eş başkanları olan Annegret Groebel ve Marco Benacchio ile konferans bağlantısı yaptık. Onlara, ülke karşılaştırmasının amacını, ülkelerin seçilmesi konusunda uyguladığımız kriterleri ve önerilen ülkeleri anlattık. Bizimle bu ülkelerdeki gelişimi ve hesap ayırımı alanındaki güncel durumu görüştüler. Uygulamış olduğumuz kriterler ve seçilen ülkelerin, araştırmanın amacına uygun olduğunu kabul ettiler.

### 2.5.7 Ülkelerin nihai seçimi

Yukarıda belirtilen hususlara dayalı olarak karşılaştırma için ülkelerin nihai seçimi şu şekilde yapıldı:

Ülke
Fransa
İspanya
İtalya
Polonya
İngiltere
Romanya
İrlanda
Finlandiya
Bulgaristan
İsveç
Çekya

### **3 TÜRK MEVZUAT ÇERÇEVESİ VE UYGULAMASININ AVRUPA BİRLİĞİ MEVZUAT ÇERÇEVESİ VE UYGULAMASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

#### **3.1 Hukuki Çerçevelerin Karşılaştırılması**

Bu araştırma ve ikincil mevzuattaki iyileştirmelerin paralel analizi için ekibimiz, aşağıdaki yasa ve düzenlemeleri, bunların AB yasal mevzuatına uygunluklarının doğrulanması amacıyla analiz etmiştir:

- 10/11/2008 tarihli ve 27050 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu
- 08/09/2009 tarihli ve 27343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği
- 01/10/2009 tarihli ve 27336 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış Elektronik Haberleşme Sektöründe Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmeciler ile Bu İşletmecilere Getirilecek Yükümlülüklerin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik
- 21/10/2013 tarihli ve 2013/DK-ETD/557 sayılı Kurul Kararı ile onaylanan Hesap Ayrımı ve Maliyet Muhasebesine İlişkin Usul ve Esaslar ile ekleri
- 07/04/1983 tarihli ve 18011 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan 2813 sayılı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanun
- 08/06/2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Teşkilat Yönetmeliği

Türk mevzuatında AB yasal çerçevesinden farklı olan hiç bir hüküm bulamadık. AB'nin bazı (tamamı değil) Üye Devletleri ile olan başlıca farklılık, hukuki metinlerdeki ayrıntı düzeyidir. AB yaklaşımında bu ayrıntı seviyesi AB çerçevesinin asgari şartlarının yerine getirilmesi koşulu ile ulusal düzeyde kararlaştırılmaktadır ve Türkiye’de de durum böyledir. Bu anlamda bir hukuki farklılık yoktur. Ancak mevzuata uyum sürecinin güçlendirilmesi ve denetim süreci, belgelerin yayınlanması ve uygunluk beyanları konusunda hükümler eklenmesi için BTK'nın Kurul Kararı'ndaki ayrıntı seviyesinin artırılmasını tavsiye ediyoruz.

İkincil Mevzuat Raporunda bunun için tavsiye edilen bir modeli sunuyoruz. Modelde bu

raporda yapılan tavsiyeleri dikkate aldık.

### 3.2 Seçilen AB ülkelerinde maliyet muhasebesine ilişkin düzenleyici uygulama

1'den 11'e kadar olan Eklerde, seçilen AB üye devletlerine ilişkin karşılaştırma araştırmasının sonuçlarını sunuyoruz. Bu bölümde bu ülkelerin düzenleyici uygulamalarının ortak özellikleri hakkında genel bilgi vereceğiz.

1'den 11'e kadar olan eklerde belirtilen seçilen ülkelerde hesap ayırımı ve AOSM hesaplamasına ilişkin düzenleyici uygulamalarının analizini yaptık. Bu analizden Türk düzenleyici uygulaması ile karşılaştırma yapmak için kıstas olarak kullanılacak bazı ortak özellikleri elde edebiliriz.

Bu ülkelerin hesap ayırımı ilkeleri, elektronik haberleşmeye ilişkin mevzuat çerçevesi kapsamında hesap ayırımı ve maliyet muhasebesi sistemleri hakkındaki 19 Eylül 2005 sayılı Avrupa Komisyonu tavsiyesine (2005/698/EC) ve 'Elektronik haberleşmeye ilişkin mevzuat çerçevesi kapsamında Hesap Ayırımı ve Maliyet Muhasebesi Sistemleri hakkındaki Komisyon Tavsiyesinin C (2005) 3480 uygulanması ilkelerine" dayanmaktadır.

Ancak bunlar, Yeni Nesil Erişim Ağlarına (NGA) düzenlenmiş erişim hakkındaki 20 Eylül 2010 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesini (2010/572/EU) ve genişbant yatırım ortamının güçlendirilmesi ve rekabetin teşvik edilmesine yönelik tutarlı ayırım gözetmeme yükümlülüğü ve maliyet metodolojileri hakkındaki 11.9.2013 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesini yansıtmamaktadır. Birçok ülkede, hesap ayırımı ilkeleri, bu iki tavsiyeden önce oluşturulmuştur ve hesap ayırımı ilkelerinin, bütün pazarlarda uygulanması gereken hesap ayırımına ilişkin genel tavsiyeler içermesi nedeniyle bu ülkelerin, hesap ayırımı ilkelerini güncellemeleri için bir nedeni olmadığı görülmektedir. Ancak Yeni Nesil Erişim Ağlarına (NGA) düzenlenmiş erişim hakkındaki 20 Eylül 2010 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesini (2010/572/EU) ve genişbant yatırım ortamının güçlendirilmesi ve rekabetin teşvik edilmesine yönelik tutarlı ayırım gözetmeme yükümlülüğü ve maliyet metodolojileri hakkındaki 11.9.2013 tarihli Avrupa Komisyonu Tavsiyesi, sabit erişim piyasalarına özel muamele yapılması ile ilgilidir. Bu nedenle bu iki komisyon tavsiyesinin uygulanması, hesap ayırımı ilkelerine yansıtılmamış ancak sabit erişim piyasalarındaki EPG etkin piyasa gücü (SMP significant market power) işletmecilerinin yükümlülükleri hakkındaki pazar analiz kararlarına yansıtılmıştır.

Hesap ayırım ilkeleri, fiber erişim ağına yatırımların teşvik edilmesi amacıyla fiber erişim ağına ilişkin uygulamalarını (örneğin NGA/NGN risk primi) ve coğrafi/bölgesel farklılaştırmayı içermemektedir

Karşılaştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. **Bütün ülkeler, yukarıdan aşağıya (top down) FAC (Fully allocated costs) CCA (current cost accounting) modeli sonuçlarına dayalı hesap ayırım raporları hazırlamaktadır. Birçok ülke, ayrıca yukarıdan aşağıya FAC HCA (Historical cost accounting) modeli sonuçlarına göre hesap ayırımı raporları hazırlamaktadır (10 ülkeden 8'i). Bu ülkelerin yarısı, yukarıdan aşağıya LRIC (Long-run Incremental Costs) modeli sonuçlarına dayalı olarak hesap ayırım raporları da hazırlamaktadır.**

Ülke	Yukarıdan aşağıya FAC HCA	Yukarıdan aşağıya FAC CCA	Yukarıdan aşağıya LRIC
<b>Fransa</b>	Evet	Evet	Evet
<b>İspanya</b>	Evet	Evet	Evet
<b>İtalya</b>	Evet	Evet	Evet
<b>Polonya</b>	Evet	Evet	Evet
<b>İngiltere</b>	No	Evet	Evet
<b>Romanya</b>	Evet	Evet	No
<b>İrlanda</b>	Evet	Evet	No
<b>Finlandiya</b>	No	Evet	No
<b>Bulgaristan</b>	Evet	Evet	No
<b>İsveç</b>	No	No	No
<b>Çekya</b>	Evet	Evet	No

2. **Yukarıdan aşağı modeller, benzer ilkelere dayanmaktadır. Ortak ilkeler, maliyet nedenselliği, nesnellik, şeffaflık ve tutarlılıktır. Bazı ülkeler, kendi tercihlerine göre başka birkaç ilke eklemektedir. Ancak bunların önemli bir etkisi yoktur. Tutarlılık ilkesine maliyet modelindeki değişiklikleri yansıtan bir önceki yıl sonuçlarının yeniden açıklanması yükümlülüğü eşlik etmektedir.**

Ülke	Maliyet nedenselliği ilkesi	Nesnellik ilkesi	Şeffaflık ilkesi	Tutarlılık ilkesi	Diğer ilkeler
<b>Fransa</b>	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Tamlık Emre Amadelik Denetlenebilirlik
<b>İspanya</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Denetlenebilirlik Tazminat olmaması
<b>İtalya</b>	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

<b>Polonya</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Örneklendirme
<b>İngiltere</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Öncelik Tamlık Doğruluk Uyma Bağıntılılık Güvenilirlik Orantılılık
<b>Romanya</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
<b>İrlanda</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
<b>Finlandiya</b>	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
<b>Bulgaristan</b>	Evet	Evet	Evet	Evet	Öncelik Tanımlar
<b>İsveç</b>	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
<b>Çekya</b>	Evet	Evet	Evet	Hayır	Verimlilik

3. **Maliyet (gider) dağıtımına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kuruluş tarafından belirlenmektedir. Buna doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin tanımı ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeler dâhildir. Sadece iki düzenleyici kuruluş, işletme maliyetleri ve farklı varlık dağıtımları örneklerini dâhil etmektedir.**

Ülke	Tanımlanan genel dağıtım ilkeleri	Dâhil edilen dağıtım örnekleri
<b>Fransa</b>	Evet	Hayır
<b>İspanya</b>	Evet	Hayır
<b>İtalya</b>	Hayır	Hayır
<b>Polonya</b>	Evet	Evet
<b>İngiltere</b>	Hayır	Hayır
<b>Romanya</b>	Evet	Evet
<b>İrlanda</b>	Evet	Hayır
<b>Finlandiya</b>	Evet	Hayır
<b>Bulgaristan</b>	Evet	Evet
<b>İsveç</b>	Evet	Hayır
<b>Çekya</b>	Evet	Hayır

4. **Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici tarafından belirlenmektedir. Buna mutlak değerlendirme, MEA kullanılarak yeniden değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme seçenekleri dâhildir. Yukarıdan aşağıya modellerde kullanılan varlık ömürleri, genellikle kanuni mali muhasebe ile aynıdır.**

Ülke	Belirlenmiş varlık yeniden değerlendirme metodolojisi
<b>Fransa</b>	Evet
<b>İspanya</b>	Evet
<b>İtalya</b>	Hayır
<b>Polonya</b>	Evet
<b>İngiltere</b>	Evet
<b>Romanya</b>	Evet
<b>İrlanda</b>	Hayır

<b>Finlandiya</b>	Evet
<b>Bulgaristan</b>	Evet
<b>İsveç</b>	Evet
<b>Çekya</b>	Evet

5. LRIC kullanılması halinde LRIC metodolojisi genellikle düzenleyici kuruluş tarafından belirlenmektedir. Buna değişken maliyetlerin, sabit maliyetlerin, özel maliyetlerin, müşterek maliyetlerin ve ortak maliyetlerin tanımlanması dâhildir.

Ülke	Belirlenmiş LRIC metodolojisi
<b>Fransa</b>	Evet
<b>İspanya</b>	Hayır
<b>İtalya</b>	Hayır
<b>Polonya</b>	Evet
<b>İngiltere</b>	Hayır
<b>Romanya</b>	Evet
<b>İrlanda</b>	Hayır
<b>Finlandiya</b>	Hayır
<b>Bulgaristan</b>	Hayır
<b>İsveç</b>	Evet
<b>Çekya</b>	Hayır

6. Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kuruluş tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılır. Ülkelerden altısı, fiber erişim ağları için daha yüksek bir AOSM hesaplamıştır.

Ülke	Kullanılan AOSM	Kullanılan CAPM	NGA için daha yüksek AOSM
<b>Fransa</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet
<b>İspanya</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet
<b>İtalya</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet
<b>Polonya</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet
<b>İngiltere</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet
<b>Romanya</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Hayır
<b>İrlanda</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Hayır
<b>Finlandiya</b>	Yok	Yok	Yok
<b>Bulgaristan</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Hayır
<b>İsveç</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Hayır
<b>Çekya</b>	Vergi öncesi nominal	Evet	Evet

7. Transfer giderleri (ücretleri), transfer fiyatının, dâhili olarak satılan hizmetlerin hacmi ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. Dâhili kullanıma ilişkin transfer, diğer işletmecilere sağlanan eşdeğer hizmetler için uygulanan tarifelere eşdeğer

olmalıdır. Diğer işletmecilere satılan eşdeğer harici hizmetler olmaması halinde transfer ücreti, sermaye maliyeti dâhil olmak üzere maliyet temelli olmalıdır.

Ülke	Birim fiyatla hacmin çarpılması yoluyla hesaplanan transfer ücreti	Harici fiyata eşit dahili transfer fiyatı
Fransa	Evet	Evet
İspanya	Transfer giderleri kullanılmamaktadır	Transfer giderleri kullanılmamaktadır
İtalya	Evet	Evet
Polonya	Evet	Evet
İngiltere	Yok	Yok
Romanya	Evet	Evet
İrlanda	Evet	Evet
Finlandiya	Yok	Yok
Bulgaristan	Evet	Evet
İsveç	Yok	Yok
Çekya	Yok	Yok

8. Hesap ayrımı raporlarının yasal mali muhasebe sonuçları ile uzlaştırılması gerekir.

Ülke	Yasal mali muhasebe ile mutabakatı yapılan hesap ayırma raporları
Fransa	Evet
İspanya	Evet
İtalya	Evet
Polonya	Evet
İngiltere	Evet
Romanya	Evet
İrlanda	Evet
Finlandiya	Evet
Bulgaristan	Evet
İsveç	Evet
Çekya	Evet

9. Sonuçlar, yıllık olarak hesaplanmakta ve hesap ayrımı raporları, düzenleyici kuruluşlara genellikle mali yılın sonundan itibaren 6 ay içinde sunulmaktadır.

Ülke	Hesaplama sıklığı	Son sunma tarihi
Fransa	Yıllık	Mali durum tablolarının yayınlanmasından sonra 6 ay içinde
İspanya	Yıllık	Yok
İtalya	Yıllık	Mali durum tablolarının yayınlanmasından sonra 60 gün içinde
Polonya	Yıllık	Yok
İngiltere	Yıllık	Mali yıl sonundan itibaren 4 ay içinde
Romanya	Yıllık	Mali yıl sonundan itibaren 6 ay içinde
İrlanda	Yıllık	Mali yıl sonundan itibaren 6 ay içinde
Finlandiya	Yıllık	Mali yıl sonundan itibaren 8 ay içinde
Bulgaristan	Yıllık	Mali yıl sonundan itibaren 6 ay içinde
İsveç	Yıllık	Yok
Çekya	Yıllık	Yok

10. Düzenleyici kuruluşlar, hizmetlerin listesi ve hesap ayrımı raporları örneklerini belirlemektedir (İspanya hariç). Bazı ülkelerde düzenleyici kuruluş, şebeke unsurları listesini de oluşturmaktadır.

Ülke	Belirlenen hesap ayrımı raporları	Belirlenen hizmetler listesi	Belirlenen şebeke unsurları listesi
Fransa	Evet	Evet	Evet
İspanya	Hayır	Evet	Hayır
İtalya	Evet	Evet	Evet
Polonya	Evet	Evet	Hayır
İngiltere	Evet	Evet	Evet
Romanya	Evet	Evet	Hayır
İrlanda	Evet	Evet	Hayır
Finlandiya	Evet	No	Hayır
Bulgaristan	Evet	Evet	Hayır
İsveç	Hayır	Evet	Hayır
Çekya	Evet	Evet	Evet

11. Hesap ayrımı raporlarının listeleri, ülkeler arasında oldukça farklılık göstermektedir. Temel raporlar, pazarlara ve hizmetlere ilişkin kar ve zarar tabloları, pazarlar ve hizmetler için kullanılan ortalama sermaye tabloları, kanuni mali muhasebe içeren uzlaştırma tabloları, birim transfer fiyatları tablosu, şebeke unsuru maliyetleri ve bunların hizmetlere dağıtılmasına ilişkindir. Birçok ülke, daha sonra bazı ülkeye özgü raporları eklemektedir.

Ülke	Kar ve zarar tabloları	Kullanılan ortalama sermaye tabloları	Şebeke unsuru maliyetleri	Uzlaştırma tablosu	Birim transfer fiyatları
Fransa	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İspanya	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
İtalya	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Polonya	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İngiltere	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Romanya	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İrlanda	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Finlandiya	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
Bulgaristan	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet
İsveç	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Çekya	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Hayır

12. Hesap ayrımı raporları ile birlikte mali hesaplardan açıklanan hizmetlere dağıtılmış olan bütün maliyet, gelir ve kullanılan sermayenin sunulması gerekmektedir.

Ülke	Ayrıntılı metodoloji belgesi gerekli mi?
Fransa	Evet
İspanya	Yok
İtalya	Evet
Polonya	Yok
İngiltere	Evet
Romanya	Evet
İrlanda	Evet
Finlandiya	Evet
Bulgaristan	Evet
İsveç	Evet
Çekya	Evet

13. Hesap ayrımı raporları, bunlara temel oluşturan modeller ve bunların metodolojisi, bir dış denetçi tarafından incelenmektedir.

Ülke	Denetim gerçekleştiriliyor mu?
Fransa	Evet
İspanya	Evet
İtalya	Evet
Polonya	Evet
İngiltere	Evet
Romanya	Evet
İrlanda	Evet
Finlandiya	Evet
Bulgaristan	Evet
İsveç	Hayır
Çekya	Hayır

14. Denetçi, işletmeci tarafından (genellikle düzenleyici kuruluşun onayına tabidir) veya doğrudan düzenleyici kuruluş tarafından görevlendirilebilir. Birçok ülkede, denetçi doğrudan düzenleyici kuruluş tarafından görevlendirilmektedir.

Ülke	Denetçiyi kimin görevlendirdiği
Fransa	Düzenleyici kuruluş
İspanya	Düzenleyici kuruluş
İtalya	Düzenleyici kuruluş
Polonya	Düzenleyici kuruluş
İngiltere	İşletmeci
Romanya	Yok
İrlanda	İşletmeci
Finlandiya	İşletmeci

<b>Bulgaristan</b>	Düzenleyici kuruluş
<b>İsveç</b>	Yok
<b>Çekya</b>	Yok

**15. Denetçi, kanuni mali hesapları inceleyen denetçi veya kanuni denetçiden başka biri olabilir. Her iki seçenek de kullanılmakla birlikte genellikle düzenleyici denetçi, kanuni denetçiden farklıdır.**

<b>Ülke</b>	<b>Denetçi, kanuni denetçi mi yoksa başka biri mi?</b>
<b>Fransa</b>	Farklı
<b>İspanya</b>	Farklı
<b>İtalya</b>	Farklı
<b>Polonya</b>	Aynı
<b>İngiltere</b>	Aynı
<b>Romanya</b>	Yok
<b>İrlanda</b>	Aynı
<b>Finlandiya</b>	Yok
<b>Bulgaristan</b>	Aynı
<b>İsveç</b>	Yok
<b>Çekya</b>	Yok

### **3.3 Türk ve AB düzenleyici uygulamalarının karşılaştırılması**

Bu bölümde maliyet muhasebesi konusundaki AB uygulamalarını, yürürlükteki Türk düzenleyici uygulamaları ile karşılaştıracamız.

Elektronik haberleşme sektöründe Türkiye'nin düzenleyici kurumu olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), son yıllarda hesap ayrımı ve AOSM (Weighted Average Cost Of Capital – WACC) oranlarını hesaplamaya başlamıştır. Elektronik Haberleşme Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde bu konuda hükümler bulunmaktadır ve bunlar, 2013/DK-ETD/557 sayılı Kurul Kararı'nda yer alan kılavuzda ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu Kararın incelenmesi, bu projenin önemli amaçlarından biridir. Bütçe onayından sonra bu Kararın metninin çevirisini yaptırдық.

Hesap ayrımı, Türkiye'de ilgili pazarlardaki EPG işletmecileri için getirilebilecek yükümlülüklerden biridir. Yükümlü işletmeciler, her yılın Temmuz ayının sonuna kadar hesap ayrımı raporlarını sunmaları gerekmektedir. Diğer yandan hesap ayrımı raporlarında kullanılmakta olan AOSM'nin belirlenmesine yönelik süreç, her yıl raporun sunulmasından önce başlamaktadır. Yükümlü işletmeciler, her yıl Şubat sonuna kadar Ağırlıklı Ortalama

Sermaye Maliyetinin (AOSM) hesaplanmasına ilişkin değişkenler konusundaki bilgi ve belgeleri BTK'ya sunmaları zorunludur. Bunların sunulmasından sonra üç ay içinde BTK, işletmecilere ilişkin AOSM oranlarını belirleyecek veya işletmecilerin, mevzuat uyarınca kendi AOSM oranlarını belirlemelerine izin verecektir. 2013/DK-ETD/557 sayılı Kurul Kararından bu yana BTK, işletmecilerin kendi AOSM'lerini 2013 yılı için sadece bir kez belirlemelerine izin vermiştir.

Türkiye'de uygulanan düzenleyici çerçeve konusunda BTK'ya iletilen geri bildirimlerde bazı açılardan eleştiriler vardır ve işletmeciler, Türk düzenleyici uygulamasının Avrupa Birliği çerçevesi veya en iyi uygulamaları ile uyumlu olmadığını belirtmektedirler (daha fazla ayrıntı için aşağıya bakın).

2013/DK-ETD/557 sayılı BTK Kurul Kararı, seçilmiş AB ülkelerindeki düzenleyiciler tarafından uygulanan hesap ayırım kurallarının bütün temel unsurlarını içermektedir. Seçilen AB ülkelerinin karşılaştırılmasına ilişkin aynı yapıyı kullanarak Türkiye'deki hesap ayırımı ilkelerini aşağıda belirtildiği şekilde tanımlayabiliriz.

Hesap ayırımı raporları, aşağıdaki modellere dayalı olarak oluşturulmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC CCA. Bu, AB ülkelerinde de kullanılan temel metodolojidir. Yegâne küçük farklılık, birçok AB ülkesinde yukarıdan aşağıya FAC HCA'ya dayalı hesap ayırımı raporları da hazırlanmaktadır. Ancak genellikle yukarıdan aşağıya FAC CCA, düzenlenen fiyatların belirlenmesi için kullanılmaktadır. Bu nedenle yukarıdan aşağıya FAC HCA'ya dayalı hesap ayırımı raporları, düzenleyici için sadece bilgilendirici rol oynar. Seçilen AB ülkelerinin sadece yarısı, yukarıdan aşağıya LRIC modellerini kullanmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de kullanılmıyor olması da AB en iyi uygulaması ile uyumludur.

Bu modeller, aşağıdaki düzenleyici muhasebe ilkeleri kullanılarak yorumlanmalıdır:

- Nedensellik
- Dönemsellik
- Nesnellik
- Tutarlılık

- Şeffaflık

Bu, AB en iyi uygulamalarına tam olarak uygundur. Türkiye, dört temel ilkenin (maliyet nedenselliği, nesnellik, tutarlılık ve şeffaflık) tamamını kullanmaktadır ve birçok ülke gibi buna bir ülkeye özgü ilke (dönemsellik) eklemektedir. Ancak düzenleyici kuruluş, bu ilkeleri tanımlamadığı için bunlar, işletmeciler tarafından yorumlanmaktadır.

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kuruluş tarafından tanımlanmaktadır. Buna doğrudan, dolaylı ve ortak maliyetler ve bu sınıflardan her birinin, hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeler dâhildir. Farklı varlıklar ve faaliyet giderlerinin dağıtım örnekleri tanımlanmaktadır. Bu, AB'deki en iyi uygulamalara tam olarak uyumludur.

2013/DK-ETD/557 sayılı BTK Kurul kararında cari maliyetlerin kullanılması gerektiği belirtilmekte ancak varlık yeniden değerlendirme metodolojileri belirtilmemektedir (mutlak değerlendirme, MEA kullanılarak yeniden değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme). Sadece düzenleyici kuruluşun kullanılan yöntemi doğrulayabilmesi için yeterli ayrıntı içermesi gerektiği ifade edilmektedir.

Düzenleyici kuruluşun, farklı varlık ömürlerini belirlemesi dışında kanuni mali muhasebeden elde edilen varlık ömürleri kullanılmalıdır. Bu, AB'deki en iyi uygulamalara tam olarak uyumludur.

Sermaye maliyeti, kullanılan sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kuruluş tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Bu, AB yaklaşımına uygun olmakla birlikte BTK, vergi sonrası AOSM'nin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Bu, AB en iyi uygulamasından farklıdır. Bütün AB ülkelerinde vergi öncesi AOSM kullanılmaktadır. Bunun nedeni, düzenlemeye tabi hizmetlerden elde edilen gelirlerin ve fiyatların da vergi öncesi olması nedeniyle vergilerin genel olarak düzenleyici muhasebe dışında tutulmasıdır.

Dâhili kullanım için transfer giderleri, kullanım ve birim ücretlerinin sonucu olarak belirlenmelidir. Ayrımcılık olmaması adına dâhili kullanıma ilişkin ücret, ürün veya hizmetin dâhili değil de harici olarak satılması halinde uygulanacak olan ücrete eşit olmalıdır. Ancak ürün veya hizmetin şirket dışında satılması yerine dâhili olarak kullanılması durumunda maliyetlerin farklı olması halinde transfer ücreti, maliyet temelli olmalıdır. Bu, AB'deki en iyi

uygulamalarla tam olarak uyumludur.

Hesap ayrımı raporları ile kanuni mali muhasebe sonuçlarının mutabakatının yapılması gerekir. Hesap ayrımı raporları, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) dayalı olmalıdır. Bu, AB'deki en iyi uygulamalarla tam olarak uyumludur.

Düzenleyici muhasebe sonuçlarının, her yıl Temmuz sonuna kadar sunulması gerekir. Bu, AB'deki en iyi uygulamalarla uyumludur (aralığın üst sınırında olmasına karşın).

Rapor örnekleri, düzenleyici kuruluş tarafından belirlenmektedir. Raporlar, şunları içermektedir:

- Doğrudan / Dolaylı İşletme Maliyetleri - bu rapor, hizmetlere dağıtım edilen doğrudan maliyetleri ve şebeke unsurlarının maliyetleri ile bunların hizmetlere dağıtılmasını göstermektedir.
- Kullanılan sermaye - bu rapor, şebeke unsurlarında kullanılan sermayeyi ve bunun hizmetlere dağıtılmasını göstermektedir.
- Hizmetler arasında transfer giderleri
- Piyasalar arasında transfer giderleri
- Her hizmete ilişkin kar ve zarar tablosu
- Her piyasaya ilişkin kar ve zarar tablosu

Hizmetler ve piyasalar için kullanılan sermaye konusunda bir tablo bulunmamaktadır. Şebeke unsurlarında kullanılan sermaye, kullanılan tam sermayeyi göstermemektedir.

Bu raporlara ilave olarak işletmecilerin, transfer giderleri ve dağıtımların ayrıntılarını açıklayan metodolojiyi sunmaları gerekmektedir. Bu, AB'deki en iyi uygulamalarla tam olarak uyumludur.

Düzenleyici kuruluş, işletmecilerin hesaplarını denetleyebilir veya işletmeciler için hesaplarının bağımsız denetçilere incelettirmeleri yükümlülüğünü getirebilir. Bu, AB'deki en iyi uygulamalarla tam olarak uyumludur. Ancak denetim seçeneği, bugüne kadar söz konusu

olmayan AB düzenleyici en iyi uygulamaları ile uyum sağlanması için kullanılmalıdır.

## 4 TAVSİYELER

Seçilen AB ülkeleri ile karşılaştırmaya ve Türk işletmecilerinin açıklamalarına dayalı olarak Türk düzenleyici rejiminde aşağıdaki değişikliklerin yapılmasını öneriyoruz:

### ***1. Maliyet nedenselliği, nesnellik, şeffaflık ve tutarlılık ilkeleri, Türk düzenleyici rejimine dâhil edilmeli ve tanımlanmalıdır.***

AB üyesi devletlerdeki birçok düzenleyici kuruluş, düzenleyici muhasebe oluşturulurken kullanılması gereken ilkeleri tanımlamaktadır. Bu ortak ilkeler, nedensellik (cost causality), objektiflik (objectivity), şeffaflık (transparency) ve tutarlılıktır (consistency). Bazı ülkeler, kendi tercihlerine dayalı olarak birkaç ilave ilke de eklemektedir. Ancak, bunların önemli bir etkisi yoktur. Mevcut usul ve esaslarda, ilkelere yer verilmekle birlikte bunların tanımı yapılmamaktadır. Bu nedenle düzenleyici muhasebe modelleri ve raporlar oluşturulurken işletmecilerce kullanılacak olan kesin bir kılavuz bulunmamaktadır. İşletmecilerin düzenleyici muhasebe ilkelerini serbestçe yorumlayamaması için bunlara ilişkin tanımların da eklenmesi gerekmektedir. Neredeyse bütün AB üyesi devletlerde yaygın olarak kullanılan dört temel ilkenin (maliyet nedenselliği, objektiflik, şeffaflık ve tutarlılık) usul ve esaslara dahil edilmesi tavsiye edilmektedir. Tutarlılık ilkesine, maliyet modelindeki değişiklikleri yansıtan bir önceki yıl sonuçlarının yeniden beyan edilmesi zorunluluğu eşlik etmelidir (AB üyesi devletlerde olduğu gibi).

### ***2. Uzun Dönem Artan Maliyet (Long-Run Incremental Cost-LRIC) modelleri oluşturulmasına ilişkin talimatlar dâhil edilmelidir.***

Bütün ülkeler, yukarıdan aşağıya (top-down) Tam Dağıtılmış Maliyet (Fully Allocated Cost-FAC) yöntemi ile Cari Maliyet Muhasebesi (Current Cost Accounting-CCA) modeli kullanılarak hesap ayırımı raporlarının hazırlamasını düzenlemişlerdir. Birçok ülke, ayrıca yukarıdan aşağıya FAC yöntemi ile Tarihi Maliyet Muhasebesi (Historic Cost Accounting-HCA) modelinin sonuçlarına dayalı hesap ayırımı raporlarının hazırlamasını da istemektedir (10 ülkeden 8'i). Bu ülkelerin yarısı, yukarıdan aşağıya LRIC modeli sonuçlarına dayalı olarak hesap ayırımı raporları da hazırlamaktadır. Şu anda Türkiye'de hesap ayırımı raporlarının oluşturulması için LRIC metodolojisi kullanılmamaktadır. Ancak BTK'nın gelecekte LRIC metodolojisine dayalı hesap ayırımı

raporlarını talep etmeye karar vermesi ihtimaline karşı hesap ayırma kılavuz ilkelerine LRIC modellerinin oluşturulmasına ilişkin talimatların da dâhil edilmesini tavsiye ediyoruz.

**3. *Ayrıştırılmış hesapların hazırlanmasına ilişkin verilerin, ulusal kanuni mali muhasebe kayıtlarından elde edilmesi gerekmektedir.***

Düzenleyici ayrılmış hesaplar, Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS-International Financial Reporting Standards) esas esas muhasebe kayıtlarına dayalı olarak oluşturulabilir. AB üyesi devletlerde her iki seçenek de kullanılmaktadır. Düzenleyici maliyet modellerine dâhil edilmesi gereken muhasebe kayıtlarının, birincil muhasebe sistemi olan Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na dayalı olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu yaklaşımın avantajı, işletmecilerin mali defterlerindeki kaynak verilerin, ulusal yasal mali muhasebe kurallarına uygun olarak tutulması ve bu nedenle herhangi bir değişiklik olmadan düzenleyici maliyet modellerinde doğrudan girdi olarak kullanılabilmesidir.

**4. *Maliyet dağıtım tanımları, ortak maliyetlerin dağıtım ve farklı trafik türlerinin (ses, sms, veri) ortak birime dönüştürülmesi konusunda daha fazla ayrıntı içermelidir.***

İşletmecilerle BTK binasında 11 Eylül 2017'de yapılan toplantıda Vodafone, ortak maliyetlerin nasıl dağıtım edileceği ve farklı trafik türlerinin (ses, sms, veri) ortak birime nasıl dönüştürüleceği konusunda ayrıntılı talimat sunulmasını talep etmiştir. Hesap ayırımı kılavuz ilkelerinde farklı türlerdeki maliyetlerin dağıtım örneklerinin bulunması nedeniyle bunda ortak maliyetlerin dağıtımının ve ses, sms, ve veri trafiğinin ortak birime dönüştürülmesinin de açıklanmasını tavsiye ediyoruz.

**5. *Varlık yeniden değerlendirme metodolojisinin açıklanması gerekmektedir.***

2013/DK-ETD/557 sayılı Kurul Kararında cari maliyetlerin kullanılması gerektiği belirtilmekte ancak varlık yeniden değerlendirme metodolojileri belirtilmemektedir (mutlak değerlendirme (absolute valuation), Modern Eşdeğer Varlık (MEA-Modern Equivalent Asset) kullanılarak yeniden değerlendirme, endeksleme (indexation), tarihsel değerlendirme). Bütün işletmecilerin, aynı ve doğru metodolojiyi kullanmalarının

sağlanması için hesap ayrımı kılavuz ilkelerinde varlık yeniden değerlendirme metodolojisinin açıklanması gerekmektedir.

**6. Sermaye maliyetinin hesaplanmasında vergi öncesi AOSM'nin kullanılması gerekmektedir.**

Sermaye maliyeti, kullanılan sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. Mevcut Usul ve Esaslarda AOSM için kullanılan formül vergi sonrası AOSM'yi hesaplamaktadır. Maliyet modellerinde BTK tarafından bu oran kullanılmasa da (vergi sonrası AOSM, vergi öncesi AOSM'ye dönüştürülerek kullanılmaktadır), olası kafa karışıklıkların önüne geçmek için formülün vergi öncesi AOSM'nin kullanılması şeklinde revize edilmesi gerekmektedir. Bütün AB ülkelerinde de vergi öncesi AOSM kullanılmaktadır. Bunun nedeni, düzenlemeye tabi hizmetlerden elde edilen gelirlerin ve fiyatların da vergi öncesi olması nedeniyle vergilerin genel olarak düzenleyici muhasebe dışında tutulmasıdır.

**7. Borç maliyeti, aynı zamanda borçla doğrudan bağlantılı komisyonları ve diğer ücretleri içerebilir (örneğin, tahvil ihraç ederken ödenen komisyonlar ve ücretler).**

Türk işletmecileri ile BTK binasında 11 Eylül 2017'de yapılan toplantıda Türk Telekom, borç maliyeti hesaplamasına komisyon ve sigorta primleri gibi faiz dışı maliyetlerin de eklenmesiyle ilgili bilgi talep etmiştir.

Borç maliyeti, risksiz yatırımın getiri oranı artı borç primi veya işletmeciler tarafından ödenen gerçek borç maliyeti olarak hesaplanabilir. Borç primi yaklaşımının kullanılması halinde Avrupa'da benzer işletmecilerin bulunduğu bir grup oluşturularak ve bu grubun borçlanma maliyeti verilerinden yararlanılarak sektöre özgü bir prim hesaplanabilir. İşletmeciler tarafından fiilen ödenen gerçek borç maliyetinin kullanılması durumunda borç maliyeti, ödenmiş olan faize ilave olarak borçla doğrudan bağlantılı komisyonları ve diğer ücretleri içerebilir (örneğin tahvil ihraç ederken ödenen komisyonlar ve ücretler).

**8. Hizmetler ve piyasalar için kullanılan ortalama sermaye tablosu, ayrıştırılmış hesaplar ve kanuni mali muhasebe mutabakatı ve birim transfer fiyatları tablosunun raporlar listesine dâhil edilmesi gerekmektedir.**

Hesap ayrımı raporlarının listeleri, AB üyesi devletler arasında oldukça farklıdır. Ancak bütün üye devletlerde gerekli olan bazı temel raporlar vardır. Bu temel raporlar, piyasalar ve hizmetlere ilişkin kar ve zarar tabloları, kanuni mali muhasebeye ilişkin mutabakat tabloları, birim transfer fiyatları tablosu, şebeke unsur maliyetleri ve bunların hizmetlere dağıtım hakkındadır. Birçok ülke daha sonra bazı ülkeye özgü raporları ilave etmektedir.

2013/DK-ETD/557A sayılı BTK Kurul Kararı, aşağıdaki raporları içermektedir:

- Doğrudan / Dolaylı İşletme Maliyetleri - bu rapor, hizmetlere dağıtım edilen doğrudan maliyetleri ve şebeke unsurlarının maliyetleri ile bunların hizmetlere dağıtılmasını göstermektedir.
- Kullanılan sermaye - bu rapor, şebeke unsurlarında kullanılan sermayeyi ve bunun hizmetlere dağıtılmasını göstermektedir.
- Hizmetler arasında transfer giderleri
- Piyasalar arasında transfer giderleri
- Her hizmete ilişkin kar ve zarar tablosu
- Her piyasaya ilişkin kar ve zarar tablosu

Bu, 2013/DK-ETD/557A sayılı BTK Kurul Kararının AB üyesi devletlerde kullanılan temel raporlar arasında piyasalar ve hizmetler için kullanılan ortalama sermaye tablolarını, kanuni mali muhasebeye ilişkin mutabakat tablolarını, birim transfer fiyatları tablosunu kapsamadığı anlamını taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu raporların, gerekli raporlar listesine eklenmesi gerekmektedir.

**9. BTK ayrıştırılmış hesapların denetiminin yapılması için bir denetçi görevlendirmelidir.**

Hesap ayrımı raporları, bu raporlara temel oluşturan modeller ve bunların metodolojisi, mevzuata uyumun sağlanıp sağlanmadığının tespiti için genellikle dış denetçiler tarafından incelenmektedir. Denetçi, doğrudan düzenleyici kurum veya işletmeci tarafından görevlendirilebilir (İşletmeci tarafından görevlendirilmesi durumunda denetçinin seçimi, düzenleyici kurumun onayına tabi olmalıdır). Birçok AB üyesi devlette denetçi doğrudan düzenleyici kurum tarafından

görevlendirilmektedir.

Denetçi, kanuni mali hesapları denetleyen denetçi veya kanuni denetçiden başka bir denetçi olabilir. Tercih edilen seçenek, kanuni denetçiden farklı olan bir düzenleyici denetçidir. Bunun temel nedeni, düzenleyici denetçinin kanuni denetçiden farklı bir denetçi olması durumunda daha bağımsız olarak algılanmasıdır. Ayrıca iki farklı denetçinin bulunması, iki kere kontrol sağlar ve denetim sonuçları, diğer piyasa aktörleri tarafından daha güvenilir bulunur. Birçok AB üyesi devlette düzenleyici denetçi ile kanuni denetçi farklıdır. Bu nedenle BTK'nın işletmecilerin ayrıştırılmış hesaplarının denetlenmesi için bağımsız bir denetçi görevlendirmesini ve bu denetçinin kanuni denetçilerden farklı olmasını tavsiye ediyoruz.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında İkincil Mevzuat Raporunda taslak bir Usul ve Esaslar önerisi sunulmaktadır.

## **EKLER**

## Ek 1: Fransa

Düzenleyici Kurum:	ARCEP, Autorité de Régulation des Communications Electroniques et des Postes
Kullanılan düzenleme r / kaynaklar:	<p>Décision n° 06-1007 de l'Autorité de régulation des communications électroniques et des postes en date du 7 décembre 2006 portant sur les obligations de comptabilisation des coûts et de séparation comptable imposées à Fransa Télécom</p> <p>(Elektronik haberleşme ve ilanlardan sorumlu düzenleyici kurumun, Fransa Telecom'a uygulanan maliyet muhasebesi ve hesap ayırma yükümlülüklerine ilişkin 7 Aralık 2006 tarihli ve 06-1007 sayılı kararı):</p> <p><a href="https://www.arcep.fr/uploads/tx_gsavis/06-1007.pdf">https://www.arcep.fr/uploads/tx_gsavis/06-1007.pdf</a></p> <p>Projet de décision soumis à consultation publique et notifié à la Commission Européenne et aux autres régulateurs européens sur la spécification des obligations de comptabilisation et de restitution des coûts, notamment de séparation comptable imposées aux opérateurs mobiles outre-mer</p> <p>(Ülke dışındaki cep telefonu işletmecileri için uygulanan hesap ayırma dâhil olmak üzere muhasebe ve maliyet kurtarma yükümlülüklerinin açıklanması konusunda kamuoyunda tartışmaya açılan ve Avrupa Komisyonu ve diğer Avrupa düzenleyici kurumlarına bildirilen taslak karar)</p> <p><a href="https://www.arcep.fr/fileadmin/reprise/dossiers/modeles-couts/proj-dec-07-0129-fev07.pdf">https://www.arcep.fr/fileadmin/reprise/dossiers/modeles-couts/proj-dec-07-0129-fev07.pdf</a></p> <p>Fransa Telecom'un 2015'e ilişkin düzenleyici denetim raporu:</p> <p><a href="https://www.arcep.fr/fileadmin/reprise/dossiers/sep-comptable/110517-attestation-Orange-SC-2015.pdf">https://www.arcep.fr/fileadmin/reprise/dossiers/sep-comptable/110517-attestation-Orange-SC-2015.pdf</a></p> <p>Fransa Telecom'un 2015 yıllık raporu:</p> <p><a href="https://www.orange.com/en/content/download/36161/1131283/version/2/file/Orange%20-%20DDR%202015_VA.pdf">https://www.orange.com/en/content/download/36161/1131283/version/2/file/Orange%20-%20DDR%202015_VA.pdf</a></p>

Fransa'da aşağıdaki özelliklerin uygulandığı belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayırma raporları, aşağıda belirtilen modellere dayalı olarak oluşturulmaktadır: yukarıdan

aşağıya FAC HCA, yukarıdan aşağıya FAC CCA, yukarıdan aşağıya LRIC

Bu modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkeleri kullanılarak oluşturulmalıdır:

- Tamlık – maliyet muhasebesi sistemi, şirket faaliyetlerine ilişkin bütün giderleri kapsmalıdır. Bu veriler, mali muhasebeden elde edilmektedir.
- Maliyet nedenselliği
- Ayrımcılık olmaması - aynı faaliyet veya şebeke unsurunun iki eşdeğer kullanımı için aynı maliyetler söz konusu olmalıdır. ABD yönteminin veya nedensellik ilkelerine dayalı bir yöntemin kullanılması, maliyetlerin dağıtılmasında ayrımcılık olmamasını sağlar.
- Mevcut Olma ve Denetlenebilirlik - bilgi sisteminin ilgili unsurları ve maliyet muhasebesi ve hesap ayırma yükümlülüklerine ilişkin muhasebe verileri, beş yıl süre ile düzenleyici kuruma sunulmalıdır. Muhasebe yükümlülüklerine uyulduğu, bir denetim süreci ile doğrulanmalıdır. Bu nedenle muhasebe bilgileri, bu sürecin gerçekleştirilmesini sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır.

### Rehber İlkeler

#### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin tanımı ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere nasıl dağıtılacağına ilişkin ilkeler dâhildir.

#### *Varlık değerlendirme*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna, mutlak değerlendirme, MEA kullanılarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme dâhildir.

#### *LRIC*

LRIC metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna değişen maliyetler, sabit maliyetler, spesifik maliyetler, müşterek maliyetler ve ortak maliyetler dahildir.

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlığı Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanır.

#### *Transfer fiyatlandırması*

Transfer giderleri, şeffaf bir transfer fiyatlandırması sistemine dayalı olmalı ve aşağıda belirtilen kurallara uygun olmalıdır:

- Fransa Telecom'un hesap ayırma sisteminin yukarı yönlü faaliyetleri, toptan ve perakende faaliyetleri için hizmetler sağlar. Bu hizmetlerin değerlendirilmesi, bunları oluşturan bileşenlere dayalı olarak yapılmalıdır.

- Toptan ve perakende faaliyetler için sağlanan hizmetler, her zaman aynı "fiyat" (bu durumda mümkün olduğu takdirde bunların maliyetine tekabül etmektedir) üzerinden transfer edilir.
- Fransa Telecom'un bir perakende faaliyetinin düzenlemeye tabi toptan pazarlarının biri veya daha fazlasının aşağı yönünde olduğunun belirlenebilmesi halinde bir alternatif işletmecinin aynı perakende ürünleri oluşturacağı ve satacağı aynı koşullarda yukarı yönlü toptan pazarlarda bulunan ürünleri kullanarak kendi perakende ürünlerini üretmesi gerekir. Her perakende ürününün oluşturulması için kullanılan toptan ürünlerin seçimi, toptan pazarlarda Fransa Telecom tarafından pazarlanan ürünler üzerinden makul şekilde erişebileceği konuları yansıtmalıdır. Fransa Telecom'un perakende ürünlerini oluşturmak için dayandığı toptan ürünlere ilişkin bir protokol hazırlaması gerekmektedir.
- Bir protokolde belirtilen toptan ürünlerin tüketimine dayalı her perakende ürün için toptan ürünün satın alınmasına ilişkin ücretlerin belirtilmesi gereklidir.

### Raporlama

Fransa Telecom, esas olarak şirketin EPG'ye sahip olduğunun kabul edildiği ve hesap ayırma yükümlülüğünün kendisi için uygulandığı düzenleyici kurum tarafından gerçekleştirilmiş pazar analizlerinde belirtildiği şekilde bütün ilgili toptan piyasalara ilişkin ayrı hesapları sağlamak zorundadır.

Hesap ayırma yükümlülüğünün uygulanması, tamlık yanı sıra işletmecinin EPG'ye sahip olduğu ancak hesap ayırma yükümlülüğünün uygulanmadığı piyasalar ve işletmecinin EPG'ye sahip olmadığı piyasalara ilişkin bilgilerin temin edilmesini gerektirebilir.

Düzenlemeye tabi olmayan piyasalar ve hizmetler, hesap ayırma sisteminin tamlığının doğrulanmasını mümkün kılan ve bu sayede kanuni muhasebe ve düzenleyici muhasebe arasında bir uzlaşma noktası sağlayan bir artık hesaba dağıtım edilmektedir.

Fransa Telecom, kendi inisiyatifine dayalı olarak kendi maliyet muhasebesi sistemindeki belirli parametrelerde değişiklik yapabilir. Kendi maliyet muhasebesi sisteminde tanımlanan bir teknik ürün veya bir düzenleyici ürünün maliyetinden % 5'in üzerinde bir farklılığa neden olan önemli bir değişikliğin, bunun gerekçelerine ilişkin unsurlarla birlikte düzenleyici kuruma sunulması gerekmektedir. Bu değişikliklerin, bir modelleme veya veri kaynağı gelişimi ile ilgili olmaları durumunda uygulanmadan önce sunulmaları zorunludur.

Rapor formları ve şebeke unsurlarının listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenmektedir. Raporlar şunları içermektedir:

- Mali muhasebeden gelen kayıtlar
- Maliyet modeli dağıtımlarını tanımlayan ayrıntılı metodoloji
- Şebeke unsurlarının listesi
- Şebeke unsurlarının maliyeti
- Yönlendirme tablosu
- İletim maliyetleri ve bunların dağıtım listesi
- Bilgi sistemlerinin maliyetleri ve bunların dağıtım listesi
- Numara taşınabilirlik maliyetleri ve bunların dağıtım listesi
- Ortak maliyetler ve bunların dağıtım listesi
- Maliyet hacim ilişkilerinin tanımı
- Piyasa raporları - Kâr ve zarar tablosu

- Piyasa raporları - Bilanço (kullanılan ortalama sermaye)
- Uygunluk açıklaması
- Denetim raporu

### Mali hesaplarla mutabakat

Mali muhasebe ve düzenleyici muhasebe arasında mutabakat:

- işletme maliyetleri (mali giderler hariç) ile yapılan düzeltmelere gerekçe oluşturan mali muhasebe arasında mutabakat sağlanması gerekir;
- mali giderler, düzenleyici hesaplarda sermaye getirisi ile değiştirilmektedir;
- bu hesapların her birindeki aşınma payının mutabakatı, maliyetlendirme metodolojilerindeki farklılıklar nedeniyle doğrudan yapılamamaktadır.

### Süreler

Düzenleyici muhasebenin sonuçları, mali durum tablolarının yayınlanmasından itibaren 6 ay içinde sunulmalıdır.

### Denetim

Maliyet muhasebesi yükümlülüğü çerçevesinde oluşturulan Fransa Telecom maliyetleri ve muhasebe sonuçlarına ilişkin muhasebe sistemi, bir yıllık denetim usulüne tabidir. Düzenleyici kurum, düzenleyici hesapların denetlenmesi için bağımsız bir denetçi görevlendirmektedir. Düzenleyici kurum, muhasebe yükümlülüklerinin yıllık denetiminin yapılmasından sorumludur. Düzenleyici denetçi ile kanuni denetçi farklıdır. Fransa Telecom'un son denetlenmiş düzenleyici ayrıştırılmış hesapları, 2015 yılına ilişkin düzenleyici ayrıştırılmış hesaplardır. Denetim raporu, 27 Mart 2017 tarihlidir. Düzenleyici denetim, Mazars adlı bir şirket tarafından yapılmıştır. Fransa Telecom'un 2015 mali yılına ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi, Ernst&Young ve KPMG tarafından gerçekleştirilmiştir.

## Ek 2: İspanya

Düzenleyici Kurum	CNMC, Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>Maliyet muhasebesi sisteminin geliştirilmesine ilişkin ilkeler, kriterler ve şartların güncellenmesine ilişkin karar (dosya AEM 2010/270) <a href="https://www.cnmc.es/sites/default/files/1478896_0.pdf">https://www.cnmc.es/sites/default/files/1478896_0.pdf</a></p> <p>Telefonica İspanya'nın 2015 mali yılına ilişkin düzenleyici denetim raporu <a href="https://www.cnmc.es/sites/default/files/1730181_0.pdf">https://www.cnmc.es/sites/default/files/1730181_0.pdf</a></p> <p>Telefonica İspanya'nın 2015 mali yılına ilişkin kanuni denetim raporu <a href="https://www.telefonica.com/documents/153952/13347843/Cuentas_anuales_consolidadas_2015.pdf/b84a33d5-28d4-4f7b-806f-2f5b4299f575">https://www.telefonica.com/documents/153952/13347843/Cuentas_anuales_consolidadas_2015.pdf/b84a33d5-28d4-4f7b-806f-2f5b4299f575</a></p>

İspanya'da aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayırma raporları, aşağıda belirtilen modellere dayalı olarak hazırlanmaktadır: yukarıdan aşağıya FAC HCA, yukarıdan aşağıya FAC CCA, yukarıdan aşağıya LRIC

Bu modeller, aşağıdaki düzenleyici muhasebe ilkeleri kullanılarak oluşturulmalıdır:

- Nedensellik - Maliyet dağıtımı, maliyetlerin bunların yapılmasına neden olan hizmetlere atfedilmesini sağlayacak şekilde gerçekleştirilmelidir. Maliyet miktarları, ürünün tekabül eden katkısı ile orantılı olarak ölçülmelidir. Ölçülebilir maliyet etmenleri, maliyetlerin gerçekleşme nedenlerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulacaktır.
- Nesnellik – Maliyet veya gelir etmenleri, nüfus sayımı verileri veya istatistiksel/örneğe dayalı hesaplamalar kullanılarak nesnel, güvenilir ve ölçülebilir olmalıdır. Örnek verilerine dayalı maliyet etmenleri, genel olarak kabul edilen istatistiksel tekniklere dayalı olmalıdır. Bir istisna olarak ölçülebilir ve nesnel etmenler kullanılarak belirlenmelerinin güç olduğu kabul edilen maliyetler, daha önceden oluşturulmuş ve nesnel dağıtım kriterleri kullanılarak atfedilmelidir.
- Şeffaflık - Bunu oluşturan farklı maliyet bileşenlerine göre her faaliyet, varlık kalemi veya hizmete isnat edilen maliyetin dökümünün yapılması mümkün olmalıdır.
- Denetlenebilirlik - Maliyet Muhasebesi Sistemi, işletmecinin harici mali muhasebe kayıtları ve maliyetlerin ve gelirlerin etmenlerinin hizmetlere atfedildiği işletme ve istatistiksel sistemlerle uygun ilişkiler oluşturacaktır. Bunun, maliyet muhasebesi sisteminin tam

denetlenebilirliğini kolaylaştırması amaçlamaktadır.

- Tutarlılık - Muhasebe ilkeleri, önerilen değerlendirme, dağıtım kriterleri ile birlikte yıldan yıla tutulmalıdır. Düzenleyici kurum tarafından talep edilmeyen ve düzenlemeye tabi hizmetlerden herhangi birinin geliri veya maliyetinde % 2'den fazla etki yaratacak değişiklikler yapılırken eski kriterler ve güncellenen kriterler, bir mali yıl içinde aynı anda uygulanmalıdır. Bu, maliyetler, gelirler ve karların ölçümünde sonuçta ortaya çıkan farklılıkları gösterecektir.
- Telafi olmaması - Maliyet muhasebesinde maliyetler ve gelirler değerlendirilirken her iki kavram da aralarında bir telafi olmadan ayrı tutulmalıdır.

### Rehber İlkeler

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin tanımı ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere nasıl dağıtılacağına ilişkin ilkeler dâhildir.

#### *Varlık değerlendirme*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna, mutlak değerlendirme, MEA kullanılarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme dâhildir. "Piyasa fiyatı", işletmecinin bu tür malları ve teknolojiyi en az üç farklı sağlayıcıdan temin etmiş olması halinde son iki mali yıl içinde işletmeci için iktisap etme fiyatı anlamını taşımaktadır. Böyle bir durum yoksa işletmeci, varlık başına farklı sağlayıcılardan en az üç örnek almasına kadar alımları ve tahminleri belirterek diğer sağlayıcılardan teklif çağrısında bulunacak ve yeni referans değeri olarak ortalama fiyatı kullanacaktır. Tam amorti edilmiş erişim unsurlarının maliyetinin dağıtılmasına, bunların kullanılması durumunda bile izin verilmemekte ancak ağın geri kalan bölümünde yine tam olarak amorti edilmiş varlıkların yeniden değerlendirilmesi yapılmakta ve bunların maliyeti dâhil edilmektedir.

Verimlilik ayarlamaları, yukarıdan aşağıya modellerde yapılmaz. Aşağıdan yukarıya modeller, bunun için daha uygundur.

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlığı Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanır.

#### *Transfer fiyatlandırması*

Kullanılan bir transfer fiyatlandırması yoktur. Şu anda mevcut maliyet modellerinde bulunan bilgilerin miktarı nedeniyle düzenleyici kurum, transfer giderlerini hesap ayırma sistemine dahil etmeyi gerekli görmemektedir. Bunun aynı maliyetlerin kendi tüketimi ve toptan hizmetlere atfedilmesini garanti etmesi nedeniyle şebeke bileşenlerine ilişkin ortak dağıtım etmenleri toptan ve perakende hizmetler uygulandığında, ayrımcı muamele veya çapraz sübvansiyondan da kaçınılmaktadır.

### Raporlama

İşletmeciler, düzenleyici kuruma her mali yıla ilişkin kendi maliyet muhasebesi sistemlerinin sonuçlarını ve bir önceki değişiklikte düzenleyici kurum tarafından belirtilen düzeltmelere göre düzeltme yapılmış bir önceki yıla ilişkin hesapları sunmak zorundadır.

Hesap ayrımı raporları, düzenleyici kurum tarafından belirlenmemektedir. Hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından tanımlanmaktadır.

#### Mali hesaplarla mutabakat

Mali muhasebe ile mutabakat: İşletmecinin, her maliyet standardı için düzenleyici kurumun yeterli listeleme olduğunu düşündükleri ile uygulanmış düzeltmelerin özelliği ve miktarlarını belirttiği harici mali muhasebe ile mutabakatını düzenleyici kuruma sunmak zorundadır. Yukarıdan aşağıya modeller, İspanya ulusal muhasebe ilkelerine dayanmaktadır. Varlık ömürleri, dünya çapında sektördeki normal uygulamalara göre işletmeci tarafından önerilmekte ve daha sonra düzenleyici kurum tarafından kabul edilmektedir. İşletmeci tarafından önerilen yararlı ömürlerin reddedilmesinin gerekçelerinin açıklanması gerekmektedir.

#### Denetim

Maliyet muhasebesi sistemine, yeterli teknik niteliklere sahip bir denetçi tarafından hazırlanan ve hesapların, düzenleyici kurum tarafından belirlenmiş olan ilkeler, kriterler ve şartlara göre döneme ilişkin sonuçları doğru bir şekilde gösterip göstermediğini belirten bir rapor eşlik etmelidir.

Düzenleyici kurum, işletmecinin muhasebe ilkelerine uyması, maliyet muhasebesi sistemindeki kriterler ve şartlar konusunda yıllık bir açıklama yapacak ve maliyet muhasebesi sisteminde uygun gördüğü zorunlu değişiklikleri önerecektir.

Düzenleyici denetçi, kanuni denetçiden farklıdır. Telefonica İspanya'nın denetlenmiş en son düzenleyici ayrıştırılmış hesapları, 2015'e ilişkin düzenleyici ayrıştırılmış hesaplardır. Denetim raporu, 12 Mayıs 2017 tarihlidir. Bu yıla kadar düzenleyici denetim, Axon adlı bir şirket tarafından yapılmıştır. Ancak 2016'dan itibaren bu sorumluluk, şu anda 2016 hesaplarını incelemekte olan Deloitte tarafından üstlenilmiştir. Telefonica İspanya'nın 2015 mali yılına ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi, Ernst&Young tarafından yapılmıştır.

### Ek 3: İtalya

Düzenleyici Kurum:	AGCOM, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA E CONTRATTI DI SERVIZIO: SERVIZI DI INTERCONNESSIONE A TRAFFICO</p> <p>Allegato A alla Delibera N. 324/13/CONS</p> <p>(DÜZENLEYİCİ MUHASEBE VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ REHBER İLKELERİ: TRAFİK ARABAĞLANTI HİZMETLERİ</p> <p>324/13 sayı Kararın A Eki / CONS)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013/975b55df-19e8-4a17-9165-8498bc2da009?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013/975b55df-19e8-4a17-9165-8498bc2da009?version=1.0</a></p> <p>LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA E CONTRATTI DI SERVIZIO: SERVIZI DI INTERCONNESSIONE A TRAFFICO</p> <p>Allegato A.1 alle Linee guida di cui alla delibera n. 324/13/CONS</p> <p>(DÜZENLEYİCİ MUHASEBE VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ REHBER İLKELERİ: TRAFİK ARABAĞLANTI HİZMETLERİ</p> <p>324/13 / CONS sayılı kararda belirtilen Rehber İlkelerin A.1 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+1/0eb3807e-dab0-496b-a6c8-3e289d22af8b?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+1/0eb3807e-dab0-496b-a6c8-3e289d22af8b?version=1.0</a></p> <p>LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA E CONTRATTI DI SERVIZIO: SERVIZI DI INTERCONNESSIONE A TRAFFICO</p> <p>Allegato A.2 alle Linee guida di cui alla delibera n. 324/13/CONS</p> <p>(DÜZENLEYİCİ MUHASEBE VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ REHBER İLKELERİ: TRAFİK ARABAĞLANTI HİZMETLERİ</p> <p>324/13 / CONS sayılı Karar'da belirtilen Rehber İlkelerin A.2 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+2/fec5f18b-0864-45fb-9c08-d009f76479e7?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+2/fec5f18b-0864-45fb-9c08-d009f76479e7?version=1.0</a></p> <p>LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA E CONTRATTI DI SERVIZIO: SERVIZI DI INTERCONNESSIONE A</p>

<p>TRAFFICO</p> <p>Allegato A.3 alle linee guida di cui alla delibera n. 324/13/CONS</p> <p>(DÜZENLEYİCİ MUHASEBE VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ REHBER İLKELERİ: TRAFİK ARABAĞLANTI HİZMETLERİ</p> <p>324/13 / CONS sayılı kararda belirtilen kılavuzların A.3 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+3/37180d53-3fc2-4bc6-b98f-7b923ab49319?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/540039/Allegato+03-05-2013+3/37180d53-3fc2-4bc6-b98f-7b923ab49319?version=1.0</a></p> <p>LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA E CONTRATTI DI SERVIZIO: SERVIZI DI INTERCONNESSIONE A TRAFFICO</p> <p>Allegato B alla Delibera n. 324/13/CONS</p> <p>(DÜZENLEYİCİ MUHASEBE VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ REHBER İLKELERİ: TRAFİK ARABAĞLANTI HİZMETLERİ</p> <p>324/13 / CONS sayılı Kararın B Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/0/Documento/c08d5e05-15c3-4e80-8797-6e1e4f40a7c4">https://www.agcom.it/documents/10179/0/Documento/c08d5e05-15c3-4e80-8797-6e1e4f40a7c4</a></p> <p>IL MODELLO DI COSTO DEL SERVIZIO DI TERMINAZIONE DEL TRAFFICO SU RETE MOBILE DI H3G, TELECOM ITALIA (MOBILE), VODAFONE OMNITEL E WIND TELECOMUNICAZIONI</p> <p>Allegato A1 alla Delibera n. 667/08/CONS</p> <p>(H3G MOBİL AĞI TRAFİZ HİZMET MODELİ, TELECOM ITALIA (MOBILE), VODAFONE OMNITEL AND WIND TELECOMMUNICATIONS</p> <p>667/08 / CONS sayılı Kararın A1 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/539049/Allegato+26-11-2008+1/2230a6e9-9b36-4bb6-9820-5682b318cec9?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/539049/Allegato+26-11-2008+1/2230a6e9-9b36-4bb6-9820-5682b318cec9?version=1.0</a></p> <p>IL MODELLO DI COSTO DEL SERVIZIO DI TERMINAZIONE DEL TRAFFICO SU RETE MOBILE DI H3G, TELECOM ITALIA (MOBILE), VODAFONE OMNITEL E WIND TELECOMUNICAZIONI</p> <p>Allegato A2 alla Delibera n. 667/08/CONS</p> <p>(H3G MOBİL AĞI TRAFİZ HİZMET MODELİ, TELECOM ITALIA (MOBILE), VODAFONE OMNITEL AND WIND TELECOMMUNICATIONS</p> <p>667/08 / CONS sayılı Kararın A2 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/539049/Allegato+26-11-2008+2/71b00a75-8d05-4ce0-868d-243a8a0c3006?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/539049/Allegato+26-11-2008+2/71b00a75-8d05-4ce0-868d-243a8a0c3006?version=1.0</a></p>
--

LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA DI RETE  
FISSA E CONTRATTI DI SERVIZIO

Allegato A alla Delibera n. 678/11/CONS

(DUZENLEYİCİ ağŞEBEKE MUHASEBESİ VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ  
REHBER İLKELERİ

678/11 / CONS sayılı Kararın A Eki)

<https://www.agcom.it/documents/10179/539721/Allegato+12-12-2011/4a49585a-d543-48ee-94d4-cb6e191be00c?version=1.0>

LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA DI RETE  
FISSA E CONTRATTI DI SERVIZIO

Allegato B alla Delibera n. 678/11/CONS

(DUZENLEYİCİ ŞEBEKE MUHASEBESİ VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ  
REHBER İLKELERİ

678/11 / CONS sayılı Kararın B Eki)

<https://www.agcom.it/documents/10179/539721/Allegato+12-12-2011+1/261a2515-c147-4d87-9d57-5cef4c84bc09?version=1.0>

LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA DI RETE  
FISSA E CONTRATTI DI SERVIZIO

Allegato 1 alla Delibera n. 678/11/CONS

(DUZENLEYİCİ ŞEBEKE MUHASEBESİ VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ  
REHBER İLKELERİ

678/11 / CONS sayılı Kararın 1. Eki)

<https://www.agcom.it/documents/10179/539721/Allegato+12-12-2011+2/e73b9465-95b0-4d04-82af-f0fcf57886a9?version=1.0>

LINEE GUIDA IN MATERIA DI CONTABILITÀ REGOLATORIA DI RETE  
FISSA E CONTRATTI DI SERVIZIO

Allegato 2 alla delibera n. 678/11/CONS

(DUZENLEYİCİ ŞEBEKE MUHASEBESİ VE HİZMET SÖZLEŞMELERİ  
REHBER İLKELERİ

78/11 / CONS sayılı Kararın 2. Eki)

<https://www.agcom.it/documents/10179/539721/Allegato+12-12-2011+3/f8ad8398-722a-403b-acec-d61f05d6ba24?version=1.0>

Pubblicazione della contabilità regolatoria di Telecom Italia S.p.A. e delle relative

<p>relazioni di conformità della contabilità regolatoria, del sistema di contabilità dei costi e di separazione contabile, relativa all'esercizio 2013</p> <p>ALLEGATO A1 alla delibera n. 189/16/CONS</p> <p>(Telecom Italia S.p.A'nın 2013 mali yılına ilişkin Düzenleyici Hesap ve ilgili düzenleyici uygunluk muhasebesi, maliyet muhasebesi ve hesap ayırma raporları yayını</p> <p>189/16 / CONS sayılı Kararın A1 EKİ)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016/bf8cdc53-8b0d-4f2c-8871-f4c337f95b2c?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016/bf8cdc53-8b0d-4f2c-8871-f4c337f95b2c?version=1.0</a></p> <p>Pubblicazione della contabilità regolatoria di Telecom Italia S.p.A. e delle relative relazioni di conformità della contabilità regolatoria, del sistema di contabilità dei costi e di separazione contabile, relativa all'esercizio 2013</p> <p>ALLEGATO B1 alla delibera n. 189/16/CONS</p> <p>(Telecom Italia S.p.A'nın 2013 mali yılına ilişkin Düzenleyici Hesap ve ilgili düzenleyici uygunluk muhasebesi, maliyet muhasebesi ve hesap ayırma raporları yayını</p> <p>189/16 / CONS sayılı Kararın B1 Eki)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016+1465305780308/940e349c-95a9-484a-838d-b695142efc57?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016+1465305780308/940e349c-95a9-484a-838d-b695142efc57?version=1.0</a></p> <p>Pubblicazione della contabilità regolatoria di Telecom Italia S.p.A. e delle relative relazioni di conformità della contabilità regolatoria, del sistema di contabilità dei costi e di separazione contabile, relativa all'esercizio 2013</p> <p>ALLEGATO C1 alla delibera n. 189/16/CONS</p> <p>(Telecom Italia S.p.A'nın 2013 mali yılına ilişkin Düzenleyici Hesap ve ilgili düzenleyici uygunluk muhasebesi, maliyet muhasebesi ve hesap ayırma raporları yayını</p> <p>189/16 / CONS sayılı kararın C1 EKİ)</p> <p><a href="https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016+1465305862029/ea78e646-9f53-4524-884c-75dc3cfd89ac?version=1.0">https://www.agcom.it/documents/10179/4606064/Allegato+7-6-2016+1465305862029/ea78e646-9f53-4524-884c-75dc3cfd89ac?version=1.0</a></p> <p>Telecom Italia 2013 Yıllık Raporu:</p> <p><a href="http://www.telecomitalia.com/content/dam/telecomitalia/en/archive/documents/investors/Annual_Reports/2013/Annual-Report-2013.pdf">http://www.telecomitalia.com/content/dam/telecomitalia/en/archive/documents/investors/Annual_Reports/2013/Annual-Report-2013.pdf</a></p>
---

İtalya'da aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir:

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmıştır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, yukarıdan aşağıya FAC CCA, yukarıdan aşağıya LRIC

### Rehber İlkeler

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlığı Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanır.

#### *Transfer fiyatlandırması*

Transfer giderleri, transfer fiyatının, dâhili olarak satılan hizmetlerin hacmi ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. Dâhili ve harici hizmet temini için kullanılan şebeke bileşenlerinin aynı olması durumunda transfer fiyatları, Referans Teklifteki fiyatlara eşit olarak belirlenir. Dâhili ve harici hizmet sağlanmasına ilişkin şebeke unsurlarının farklı olması durumunda Referans Teklifteki fiyat, şebeke unsuru kullanımındaki farklılığa göre ayarlanır.

### Raporlama

Her hizmet için düzenleyici muhasebedeki ayrıntılı tablolarda hizmetin üretilmesi için kullanılan bileşenler / faaliyetlerle birlikte bunların kendi kullanma katsayıları ve birim maliyetleri gösterilmelidir.

Perakende hizmetler verilmesi için kullanılan toptan hizmetler, düzenleyici kurum tarafından kullanılan her şebeke bileşeni seviyesine kadar belirlenir.

Raporlar:

- Şebeke unsurlarının maliyetleri
- Piyasalara ve hizmetlere ayrıştırılmış şebeke unsurlarının maliyetleri
- Birim transfer giderleri - kullanılan bileşenlerin birim maliyetleri
- Piyasalar arasında toplam transfer giderleri

### Süreler

Düzenleyici muhasebe sonuçları, kanuni mali durum tablolarının onaylanmasından sonra 60 gün içinde düzenleyici kuruma yıllık olarak sunulmalıdır.

### Denetim

Düzenleyici kurum, düzenleyici muhasebenin mevcut mevzuata uygun olduğunun tasdik edilmesi için bağımsız bir denetçi görevlendirir. Denetçi tarafından yapılan incelemeden sonra düzenleyici kurum, düzenleyici hesapları yayınlar.

Kanuni denetçi ile düzenleyici denetçi farklıdır. Telecom Italia'nın denetlenmiş en son ayrı hesapları, 2013 yılına ilişkin düzenleyici ayrıştırılmış hesaplardır. Denetim raporu 25 Haziran 2015 tarihlidir. Düzenleyici denetim, Mazars adlı bir şirket tarafından yapılmıştır. Telecom Italia'nın 2013 yılına ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi, PricewaterhouseCoopers tarafından yapılmıştır.

#### Ek 4: Polonya

Düzenleyici Kurum:	UKE, Urząd Komunikacji Elektronicznej
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>DECYZJA DHRT.WORK.6090.1.2015.99 (DECISION DHRT.WORK.6090.1.2015.99) <a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22861">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22861</a></p> <p>INSTRUKCJA W ZAKRESIE PROWADZONEJ PRZEZ ORANGE POLSKA S.A. RACHUNKOWOŚCI REGULACYJNEJ ZA ROK 2015 (Orange Polska S.A.'nın 2015 yılına ilişkin düzenleyici hesaplarının oluşturulması konusunda talimat) <a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22852">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22852</a></p> <p>Przypisanie procesów modelowych oraz grup środków trwałych i WNiP do działalności rachunkowości regulacyjnej (Model süreçleri ve sabit varlık grupları ile CIS'in düzenleyici muhasebe faaliyetine dağıtılması) <a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22853">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22853</a></p> <p>OPIS KALKULACJI KOSZTÓW ŚWIADCZENIA DOSTĘPU TELEKOMUNIKACYJNEGO W ZAKRESIE USŁUGI DOSTĘPU SZEROKOPASMOWEGO (RYNEK 5) NA ROK 2017 ORANGE POLSKA S.A. (ORANGE POLSKA S.A. 2017 YAYIN ERİŞİM HİZMETLERİNE (PIYASA 5) İLİŞKİN TELEKOMÜNİKASYON ERİŞİM MALİYETLERİNİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMA) <a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22854">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22854</a></p> <p>TABELE WYNIKÓW KALKULACJI KOSZTÓW (TABLE OF COST CALCULATION RESULTS) <a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22855">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22855</a></p> <p>OPIS KALKULACJI W ZAKRESIE PRZESZACOWANIA WARTOŚCI SKŁADNIKÓW KAPITAŁU ZAANGAŻOWANEGO</p>

	<p>NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2015 ROKU ORAZ WYZNACZANIA WARTOŚCI KOSZTÓW OD ICH WARTOŚCI BIEŻĄCEJ NA POTRZEBY OPISÓW KALKULACJI ZAWARTYCH W DOKUMENTACH NUMER: I, II</p> <p>(31 ARALIK 2015 İTİBARI İLE KULLANILAN SERMAYE BİLEŞENLERİNİN YENİDEN DEĞERLEME HESAPLAMASI VE I, II SAYILI BELGELERDE YER ALAN HESAPLAMALARIN AÇIKLANMASI AMACIYLA BUNLARIN CARİ DEĞERLERİNE GÖRE MALİYET DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİ KONUSUNDA AÇIKLAMA)</p> <p><a href="http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22860">http://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=22860</a></p> <p>RAPORT Z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA Z PROWADZENIA RACHUNKOWOSCI REGULACYJNEJ ZA ROK ZAKONCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2015 ROKU ORAZ WZNIKOW KALKULACJI KOSZTOW USLUG NA ROK 2017</p> <p>(31 ARALIK 2015'TE SONA EREN YILA İLİŞKİN YILLIK DÜZENLEYİCİ MUHASEBE DENETİM RAPORU VE 2017'DE HİZMETLERİN MALİYETLERİNE İLİŞKİN HESAPLAMALAR)</p> <p><a href="https://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=24172">https://www.uke.gov.pl/files/?id_plik=24172</a></p> <p>Orange Polska 2015 Yıllık Raporu</p> <p><a href="http://orange-ir.pl/sites/default/files/ORANGE_RA_08042016_ANG_ONLINE.PDF">http://orange-ir.pl/sites/default/files/ORANGE_RA_08042016_ANG_ONLINE.PDF</a></p>
--	---

Polonya için aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir:

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, yukarıdan aşağıya FAC CCA, yukarıdan aşağıya LRIC.

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Nedensellik - Maliyetler ve varlıklar, bunların ortaya çıkmasına neden olan unsurlara göre modelin bileşenlerine atfedilmelidir.
- Nesnellik ve ayrımcılık olmaması - Dağıtım, nesnel olmalı ve TP ve başka bir işletmeciye fayda sağlamayı veya zarara uğratmayı amaçlamamalıdır. Bu nedenle herhangi bir işletmecinin ayrımcılık içermeyen koşullarda maliyetleri hesaba katılmalıdır.
- Tutarlılık - Kullanılan metodoloji, yıldan yıla değişmeden kalmalıdır. Düzenleyici muhasebe politikalarında, isnat yöntemlerinde veya bildirilen maliyet bilgilerini önemli ölçüde etkileyen

muhasabe politikalarında önemli değişiklikler yapıldığında TP, bu değişikliklerin yansıtılması için bir önceki yıla ilişkin raporun ilgili bölümünde değişiklik yapmalıdır.

- Şeffaflık ve Uyum - Metodolojide dağıtılan bileşenler (her hizmete dağıtılan maliyetler ve varlıklar) arasında açık ve tutarlı bir isnat olduğu varsayılmaktadır. Bu, kaydedilen maliyet kalemleri ve hizmet maliyetleri arasındaki ilişkiyi izlemenize imkân vermektedir.
- Örnekleme - Maliyetlerin belirlenmesi için örnekleme kullanıldığında bu, genel olarak kabul edilen istatistiksel yöntemlere veya maliyetlerin ya da varlıkların uygun şekilde isnat edilmesini sağlayan başka yöntemlere dayalı olmalıdır.

## Rehber İlkeler

### *Maliyet dağıtımı*

Düzenleyici kurum, bütün dağıtımları ayrıntılı olarak belirler.

### *Varlık değerlemesi*

Düzenleyici kurum, varlıkların cari maliyetlerinin nasıl hesaplandığını ayrıntılı olarak belirler.

### *LRIC*

Düzenleyici kurum, verimlilik ayarlamalarını, CVR'lerin oluşumunu ayrıntılı olarak belirler.

### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanmaktadır.

### *Transfer fiyatlandırması*

Transfer giderleri, harici olarak teklif edilen toptan fiyata eşit veya sermaye maliyeti dâhil olmak üzere maliyetler üzerinden belirlenir.

## Raporlama

Rapor formları ve hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Erişim ağında kullanılan Ortalama Sermaye
- Taşıma ağında kullanılan Ortalama Sermaye
- Ayrı pazarlarda kullanılan Ortalama Sermaye
- Ayrı sermayelere ilişkin Kar ve Zarar tablosu
- Transfer giderleri raporu
- Şebeke unsurlarının birim maliyeti

### Mali hesaplarla mutabakat

Yukarıdan aşağıya modeller, IFRS'ye göre hazırlanmış kanuni hesaplara dayanmaktadır.

### Denetim

Düzenleyici denetçi ile kanuni denetçi aynıdır. Orange Polska'nın en son denetlenen ayrıştirilmiş hesapları, 2015 yılına ilişkin düzenleyici ayrıştirilmiş hesaplarıdır. Denetim raporu, 12 Ağustos 2016 tarihlidir. Düzenleyici denetim, Ernst&Young tarafından yapılmıştır. Orange Polska'nın 2015 mali yılına ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi de Ernst&Young tarafından yapılmıştır.

## Ek 5: İngiltere

Düzenleyici Kurum:	Ofcom, Office of Communications
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar :	Düzenleyici mali bildirim: bir inceleme <a href="https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0023/53546/condoc.pdf">https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0023/53546/condoc.pdf</a>  Düzenleyici Mali Raporlama Talimatları <a href="https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0018/59112/statement.pdf">https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0018/59112/statement.pdf</a>  Düzenleyici Mali Raporlama Açıklaması <a href="https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0025/78460/financial-reporting-statement-may14.pdf">https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0025/78460/financial-reporting-statement-may14.pdf</a>

İngiltere'de aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC CCA, yukarıdan aşağıya LRIC

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Öncelik - ilkelerin aşağıdaki sıralaması, bunların öncelik hiyerarşisini temsil etmektedir
- Tamlık - Düzenleyici Mali Raporlama, artık faaliyetlerle birlikte (toptan ve perakende) Piyasalar ve Teknik Alanların bütün gelirlerini, maliyetlerini, varlıklarını ve borçlarını kapsamalıdır.
- Doğruluk - Düzenleyici Mali Raporlamada, Düzenleyici Mali Tablolarda yer alan bilgilerde önemli hatalar ve mükerrer sayım olmaması için yeterli doğruluk seviyesi korunmalıdır.
- Nesnellik - Düzenleyici Mali Raporlamanın her unsurunda mümkün olduğu ölçüde bu unsurla ilgili olan bütün mevcut mali ve faaliyete ilişkin veriler dikkate alınmalıdır. Düzenleyici Mali Bildirimin bir unsurunun, varsayımlara dayalı olması durumunda bu varsayımlar, haklı gerekçelere dayanmalı ve bütün mevcut ilgili ampirik verilerle desteklenmelidir. Varsayımlar, BT veya başka bir işletmeci veya kuruluşu hakkaniyete uygun olmayan şekilde fayda sağlayan ya da BT'nin veya başka bir işletmecinin işletmesi veya ürününün herhangi bir kısmına ilişkin uygun olmayan bir önyargı oluşturacak şekilde formüle edilmemelidir.
- Düzenleyici kararlarla uyum - Düzenleyici Mali Raporlama, Düzenleyici Muhasebe Rehber İlkelerinde belirtilen düzenleyici kararlarla uyumlu olmalıdır.

- Nedensellik - Düzenleyici Mali Raporlama, şunları sağlamalıdır: a) gelirler (transfer giderlerinden kaynaklanan gelirler dâhil); b) maliyetler (transfer giderlerinden kaynaklanan maliyetler dahil); c) varlıklar ve d) borçların, sırası ile gelirlerin elde edilmesini, maliyetlerin gerçekleşmesini, varlıkların iktisap edilmesini veya borçların gerçekleşmesini sağlayan faaliyetlere uygun olarak isnat edilmesi.
- Kanuni muhasebe standartlarına uygunluk - Düzenleyici Mali Raporlama, düzenleyici kurumun zaman zaman talimat verebileceği farklılıklar dışında BT'nin kanuni hesaplarında uygulanan muhasebe standartlarına uygun olmalıdır (Düzenleyici Muhasebe Rehber İlkelerinde belirtilenler dâhil).
- Düzenleyici Mali Tabloların bir bütün olarak ve bir dönemden diğerine tutarlı olması - Düzenleyici Mali Raporlama, aynı döneme ilişkin bütün Düzenleyici Tablolarda tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır. Düzenleyici Mali Raporlama, bir dönemden diğerine tutarlı olarak uygulanmalıdır. düzenleyici Mali Raporlamada iki dönem arasında meydana gelen bütün değişiklikler, Düzenleyici Muhasebe Rehber İlkelerine ve Düzenleyici Muhasebe İlkelerine göre gerekçelendirilmelidir. Düzenleyici Mali Raporlamada iki dönem arasında önemli değişiklikler meydana gelmesi halinde BT, bu döneme ilişkin Düzenleyici Mali Tablolardaki değişiklikleri uygulayarak bir önceki dönemin Düzenleyici Mali Tablolarını yeniden açıklamalıdır.

### Rehber İlkeler

#### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, mutlak değerlendirme, MEA kullanarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme seçeneklerini içerir. Bakır kablolar ve kanalların değerlendirilmesi, Düzenleyici Varlık Değerlemesi (RAV) kullanılarak yapılır.

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanmaktadır.

### Raporlama

Düzenleme, sadece toptan seviyede yapılmaktadır ve Kayıtların Eşdeğerliliği esasına göre temin edilmesi gereken Openreach'ın hizmetleri dikkate alınarak yukarı yönlü olarak daha da genişletilmiştir. Perakende Piyasaları, artık ayrıntılı olarak raporlanmamaktadır.

Etkin raporlama rejimi, aşağıdaki ilkelere dayalı olmalıdır:

- bağıntılılık - Doğru soruları, uygun bir şekilde ve uygun zamanda yanıtlaması gerekir;
- güvenilirlik – Girilen verilerin denetlenen kanuni hesaplarla mutabakatının yapılabilmesi gerekir. Maliyetler ve gelirlerin belirlenmesi, varlıkların değerlendirilmesinin yapılması ve bu varlıkların ürünlere ve hizmetlere dağıtılma şekli ve bu bilgilerin nasıl sunulduğu ile ilgili olarak doğru kuralların uygulanması gerekir. Bu kurallar, nesnel olmalı ve başat konumdaki işletmeci lehine olmamalıdır. Başat konumdaki işletmeci, her ilgili pazara ilişkin mali

tabloların kurallara uygun olarak sunulup sunulmadığını belirten mali tablolara ilişkin bağımsız bir denetim görüşü (bir düzenleyici mali denetim) almalıdır. Bu denetim, paydaşlara yayınlanan mali tabloların makul şekilde güvenilir olduğu konusunda güvence sağlamalıdır.

- şeffaflık - Şeffaflık, verilerin hedef kitle tarafından anlaşılması, test edilmesi ve gerektiğinde itiraz edilebilmesinin sağlanması açısından önemlidir.
- orantılılık - Başat konumdaki işletmeciye uygulanan şartlar, bu şartlardan kaynaklanmaları beklenen faydalarla orantılı olmalıdır.

Rapor formları, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Hizmetlerin listesi ve şebeke unsurlarının listesi düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Yayınlanan raporlar şunları içermektedir:

- Sorumluluk açıklaması
- Düzenleyici Mali İnceleme
- Düzenleyici Mali Tablo Notları
- Düzenleyici Denetçi Raporu
- Piyasa veya Teknik Alana göre Performans Özeti
- Toptan Cari Maliyetlerin İsnadı
- Kullanılan Toptan Cari Maliyet Ortalama Sermaye isnadı
- Piyasa/Teknik Alan Özeti
- Bileşen maliyetleri ve kullanım unsurlarına dayalı olarak FAC'ın Piyasa/Teknik Alan Hesaplaması
- BT Mutabakat Tablosu - Konsolide Kar ve Zarar Hesabı
- BT Mutabakat Tablosu – Konsolide Kullanılan Ortalama Sermaye
- Konsolide Şebeke faaliyeti Tablosu
- Bir piyasa inceleme seviyesinde düzeltilmiş mali performans
- Toptan pazarlarda fiyat kontrolleri (Gizli Olmayan Tablolar).

Yayınlanmayan ve sadece düzenleyici kuruma sunulan raporlar:

- Şebeke bileşenleri, artışları ve ortak maliyetin ilgili katmanlarına ilişkin maliyet kategorisi (düzenleyici LRIC modelinde kullanılanlar) analizi
- Şebeke faaliyetleri, artışları ve ortak maliyetin ilgili katmanlarına ilişkin özetlenmiş bileşenler faaliyet analizi (LRIC esas)
- Şebeke bileşenleri ve artışlarına ilişkin maliyet kategorisi (düzenleyici LRIC modelinde kullanılanlar) analizi
- Şebeke bileşenleri ve artışlarına ilişkin özetlenmiş faaliyet analizi
- CCA değerlendirme düzeltmelerinin yıla ilişkin maliyetler üzerindeki etkisi ve yıla ilişkin amortisman giderinin varlık kategorisi ve şebeke faaliyetlerine göre analizi
- CCA sabit varlık hareketi tablosu
- Bütün şebeke bileşenlerine ilişkin ayrıntılı faaliyet analizi ve toplam kullanılan ortalama sermaye
- Bütün şebeke bileşenleri için kullanılan ortalama sermayenin ayrıntılı şebeke faaliyeti analizi
- Bir cari maliyet esasına göre varlıkların yeniden değerlendirilmesi için BT tarafından kullanılan çeşitli ham endeksler, endeks ağırlıkları ve bileşik endekslerin zaman içindeki grafikleri
- Tahmini ekonomik faydalı ömürler, değerlendirme ve amortisman esas, yeniden değerlendirme için kullanılan endeks veya değerlendirme için kullanılan anket, tarihsel maliyet muhasebesi (HCA) ve cari maliyet muhasebesi (CCA) amortismanı, iktisap yılına göre brüt defter değerleri (GBV), brüt değiştirme maliyetleri (GRC) ve varlık kategorileri çapında net yenileme

maliyetleri (NRC)

- Her şebeke faaliyeti ve/veya (alt) bileşen için ilgili kullanım unsurlarının açıklanması dahil olmak üzere her tesis grubu ve bunların tükenmesi konusunda toplam işletme maliyetleri ve kullanılan ortalama sermaye (ve ilgili hacimler)
- BT "Veri Dosyasının" sağlanması
- BT'nin erişim ağında kullanılan bakır varlıklar için düzenleyici varlık değerinin (RAV) Ofcom tarafından yeniden hesaplanabilmesi için CCA bilgileri
- BT Şebeke Hizmetleri Mutabakatı; xv. Toptan pazarlarda fiyat kontrolleri (Gizli Tablolar)
- Piyasa seviyesinde düzeltilmiş mali performans
- Sabit Erişim Piyasalarına ilişkin Zamanla İlgili Gider Maliyetleri (Gizli Tablolar)
- Sabit Erişim Piyasalarına İlişkin Özel Hata Soruşturma Maliyetleri (Gizli Tablolar)
- Her hizmet için FAC, DLRIC ve DSAC verilerinin sağlanması
- Ayrı VULA hizmetlerinin piyasa özeti
- Ayrı VULA hizmetlerinin FAC'a dayalı bileşen maliyetleri ve kullanım unsurlarının hesaplanması
- Hükümet hibelerinin VULA dağıtımı
- Elektrik Giderlerine ilişkin ilave mali bilgiler
- Bu bilgilerin yayınlanan tablolarda özetlenmesi halinde transfer giderlerinin kapsamlı analizi
- Bir maliyet muhasebesi ve EOI esasına göre maliyetler ve varlıkların toptan geniş bant erişim coğrafi analizi
- Hizmet başına DLRIC ve DSAC verilerinin sağlanması

Paydaşların düzenleyici kurumun yükümlülüklerin yerine getirilmiş olduğunu belirlediği yolunda bilgilendirildiği bir düzenleyici ortam, muhtemelen sektörün daha iyi bilgilendirildiği bir düzenleyici ortama göre daha az etkili olacaktır. Fiyat kontrollerine uyulduğunu, maliyet yönelimini ve gereksiz ayrımcı yükümlülükler bulunmadığını gösteren bir düzenleyici mali tablonun yayınlanması, diğer haberleşme sağlayıcıları için başat konumdaki sağlayıcıdan satın aldıkları hizmetlerin, gerçekten maliyet yönelimli olduğu ve ayrımcı olmadığı konusunda güvence sağlar. Ayrıca diğer haberleşme sağlayıcılarına, düzenleyici kurumun izlemek ve gerektiğinde bu yükümlülüklerle uyulmasını sağlamak için yeterli bilgiye sahip olduğu yolunda teminat sunar ve diğer haberleşme sağlayıcılarının, örneğin başat konumdaki bir sağlayıcının kendilerine karşı ayrımcılık uygulayıp uygulamadığı konusunda kendi kararlarını vermelerine imkân sağlar ve gerektiğinde düzenleyici kuruma bir ispata dayalı ve yeterli argümanlara dayalı bir şikâyetle bulunmaları için bilgi sunar. Yayınlanacak bilgilerin seviyesi, bir EPG sağlayıcısının kendi düzenleyici yükümlülüklerine uyduğu konusunda güvence sunulması konusunda uygun olmalıdır. Bir paydaşın belirli bir bilgiyi yararlı veya ilginç bulması, BT'nin yayınlanan mali tablolarda bu bilgilere yer vermesinin talep edilmesi gerektiği anlamını taşımaz.

### Süreler

Raporlar, ilgili oldukları Mali Yıl sonundan itibaren dört ay içinde yıllık olarak hazırlanmaktadır.

### Denetim

LRIC modeli, bir denetim şartının kaldırıldığı 2006/7'den bu yana denetlenmemiştir. LRIC

tahminlerinin doğruluğu konusundaki mevcut sınırlandırmalar nedeniyle düzenleyici kurum, bu tahminlerin denetlenmesinin, az miktarda ilave güvence sağladığını ve düzenleyici denetimin maliyetinin önemli bir bölümünü oluşturduğunu belirlemiştir.

FAC CCA için düzenleyici kurum, BT'nin düzenleyici tablolar konusunda bağımsız bir denetim görüşü almasını zorunlu kılmaktadır. Denetçi, raporunu BT'ye sunmakta ancak ayrı bir yazı ile düzenleyici kuruma denetimi dikkatli bir şekilde yaptığını bildirmektedir. BT, şu anda kendi kanuni denetçisini kullanmaktadır. BT, on yıldır aynı denetçiyi yani PricewaterhouseCoopers'u görevlendirmektedir.

Yayınlanan mali tabloların kanuni denetçi dışındaki bir tarafça denetlendiği düzenlemeler, denetçinin bağımsızlığı konusundaki algıyı güçlendirebilir. Ancak böyle bir yaklaşım, yeni denetçinin BT'nin düzenleyici raporlama şartları ve sistemleri konusunda bilgi edinmesinin ilk sabit maliyetlerini telafi etmesi gerektiği için daha yüksek denetim ücretine neden olabilir. Düzenleyici kurum, kanuni denetçilerden farklı denetçilerin görevlendirilmesinin, daha etkin bir denetim sağlayacağına ikna olmamıştır.

Denetçiler şu anda mali tabloların tamamı ve pazarlardan bazıları konusunda görüş vermektedirler. Düzenleyici kurum ve paydaşların ilgisinin büyük bölümünün ürün seviyesinde olması nedeniyle düzenleyici kurum, bir ürün seviyesinde denetim görüşlerinin talep edilmesinin uygun olup olmadığını değerlendirmiştir (en azından en önemli kalemlerden bazıları için). Böyle bir ayrıntılı seviyede denetimin yapılması güçtür ve uygulanabilir olması halinde bile önemli ölçüde ilave maliyetlere neden olabilir. Ürün düzeyinde denetim talep edilmesi aşırı bir uygulama olacaktır.

## Ek 6: Romanya

Düzenleyici Kurum:	ANCOM, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>DECISION FOR APPROVING THE REGULATION FOR THE REALIZATION, BY “ROMTELECOM” S.A., OF ACCOUNTING SEPARATION WITHIN THE INTERNAL COST ACCOUNTING SYSTEM</p> <p><a href="http://www.ancom.org.ro/en/uploads/forms_files/800705_decision_2003_1380.pdf">http://www.ancom.org.ro/en/uploads/forms_files/800705_decision_2003_1380.pdf</a></p> <p>DECISION FOR APPROVING THE REGULATION FOR THE REALIZATION OF THE YUKARIDAN AŞAĞIYA LONG RUN INCREMENTAL COSTING MODEL BY „ROMTELECOM” S.A.</p> <p><a href="http://www.ancom.org.ro/en/uploads/forms_files/800710_decision_2003_1381.pdf">http://www.ancom.org.ro/en/uploads/forms_files/800710_decision_2003_1381.pdf</a></p>

Romanya'da aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, Yukarıdan aşağıya FAC CCA

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Maliyet nedenselliği - gelirler ve giderler, varlıklar ve borçlar, gelirlerin kazanılmasını, giderlerin yapılmasını, varlıkların iktisap edilmesini veya borçların üstlenilmesini sağlayan faaliyetlere uygun olarak maliyet bileşenlerine, şebeke unsurlarına, İşletmelere ve Alt İşletmelere dağıtılacaktır. Gelirler ve giderler, İşletmeler arasında, Alt İşletmeler arasında ve İşletmeler ve Alt İşletmeler arasındaki transfer giderlerini içerir.
- Nesnellik - giderlerin İşletmelere dağıtılması, nesnel olacak ve bir ürün, hizmet, şebeke unsuru, İşletme veya Alt İşletme konusunda İşletmecie veya bir üçüncü tarafa fayda sağlaması amaçlanmayacaktır.
- İşlem tutarlılığı - düzenleyici muhasebe ilkelerinde, maliyet dağıtımı metodolojisinde veya muhasebe politikalarında cari Ayrıştırılmış Mali Tablolarda yer alan bilgileri önemli ölçüde etkileyen değişiklik olması durumunda bir önceki dönemin mali tabloları, bu değişikliklere göre yeniden açıklanacaktır. Yukarıda belirtilen değişikliklerin Ayrıştırılmış Mali Tablolarda

yer alan bilgiler üzerindeki etkisinin, bu değişikliklerin sunulmaması veya hatalı sunulması nedeniyle kullanıcıların Ayrıştırılmış Mali Tablolara dayanarak vereceği ekonomik kararların etkilenebilecek olması durumunda önemli olduğu kabul edilir.

- Şeffaflık - Maliyet (gider) dağıtımına ilişkin ilkeler, muhasebe politikaları ve metodoloji, şeffaf olacaktır. Ayrıştırılmış Mali Tabloların ve maliyetlendirme sisteminin tarifinin yayınlanması, bu ilkeye uyulmasını sağlamalıdır.

## Rehber İlkeler

### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeleri kapsar. Farklı varlıkların ve işletme giderlerinin dağıtım örnekleri açıklanmaktadır.

### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerleme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, mutlak değerleme, MEA kullanarak değerleme, endeksleme, tarihsel değerleme seçeneklerini içerir. Varlık ömürleri, kanuni hesaplardakilerle aynı olmalıdır.

### *LRIC*

LRIC metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna değişen maliyetler, sabit maliyetler, özel maliyetler, müşterek maliyetler ve ortak maliyetler dâhildir.

### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır.

### *Transfer fiyatlandırması*

Şebeke kullanımına ilişkin transfer giderleri, şebeke unsurlarına ilişkin birimsel giderlerle gerçek kullanımın çarpılması yoluyla belirlenmelidir. Ağın dâhili kullanımına ilişkin tarifeler, başka işletmecilere sağlanan eşdeğer hizmetler için uygulanan tarifelere eşdeğer olacaktır.

## Raporlama

Raporların formları, İşletmeler ve Alt İşletmelerle hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Şebeke unsurlarının maliyeti
- Yönlendirme tablosu
- Hizmetlerin şebeke maliyetleri (birim maliyet x yönlendirme faktörü)
- İşletme başına kâr ve zarar tablosu
- İşletme başına kullanılan ortalama sermaye tablosu

- Hizmet başına transfer giderleri tablosu
- İşletmeler arasında transfer giderleri özeti
- Mutabakat tabloları

### Süreler

Ayrıştırılmış Mali Tablolar, İşletmecinin yıllık kanuni mali tablolarının yayınlandığı tarihten itibaren 60 gün içinde ve her halükarda ilgili oldukları hesap yılının sonundan itibaren altı ay içinde yayınlanacaktır.

### Denetim

Ayrıştırılmış Mali Tablolar, yürürlükteki mevzuat ve ulusal ve uluslararası denetim standartlarına göre denetime tabi olacaktır. Denetçi, aşağıda belirtilen hususları doğrulayacaktır:

- Ayrıştırılmış Mali Tabloların, İşletmecinin muhasebe belgeleri ve ilgili mali tablolarında yer alan bilgileri bütün önemli açılardan yansıtıp yansıtmadığı
- Ayrıştırılmış Mali Tabloların, bu düzenleme hükümlerine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı
- muhasebe bilgilerinin toplanması ve işlenmesine ilişkin usuller yanı sıra Ayrıştırılmış Mali Tabloların hazırlanması için kullanılan değerlendirme ve dağıtım metodolojilerinin, Ayrıştırılmış Mali Tabloları eşlik eden maliyetler, gelirler ve kullanılan sermayenin hesaplanması ve hesap ayırımına ilişkin metodoloji ile uyumlu olup olmadığı

Denetçi, Ayrıştırılmış Mali Hesapların denetiminin yüksek kaliteli olmasını sağlayacak şekilde kaynakları ve deneyimine göre seçilecektir.

## Ek 7: İrlanda

Düzenleyici Kurum:	ComReg, Commission for Communications Regulation (Haberleşme Düzenleme Komisyonu)
Kullanılan düzenleme/r/kaynaklar:	<p>Telekomünikasyon İşletmecilerine İlişkin Hesap Ayrımı ve Mali Bilgilerin yayınlanması</p> <p>D9/00 sayılı Karar İlanı <a href="https://www.comreg.ie/media/dlm_uploads/2015/12/odtr0059.pdf">https://www.comreg.ie/media/dlm_uploads/2015/12/odtr0059.pdf</a></p> <p>Nihai Talimat ve Karar ve 09/75 sayılı Danışma Belgesine Cevap: Eircom Limited'in Hesap Ayrımı ve Maliyet Muhasebesi İncelemesi</p> <p>D08/10 sayılı Karar <a href="https://www.comreg.ie/publication-download/response-to-consultation-document-no-0975-and-final-direction-and-decision-accounting-separation-and-cost-accounting-review-of-eircom-limited">https://www.comreg.ie/publication-download/response-to-consultation-document-no-0975-and-final-direction-and-decision-accounting-separation-and-cost-accounting-review-of-eircom-limited</a></p> <p>Eircom'un 30 Haziran 2016'da sona eren İlk İktisap Maliyeti Ayrıştırılmış Hesapları <a href="https://www.eir.ie/.content/pdf/regulatoryinformation/HCA_Accounts_2016.pdf">https://www.eir.ie/.content/pdf/regulatoryinformation/HCA_Accounts_2016.pdf</a></p> <p>Eircom'un 30 Haziran 2016'da sona eren yıla ilişkin Yıllık Raporu <a href="https://www.eir.ie/opencms/export/.content/pdf/IR/reports/2015_2016/quarter4/eir_4th_quarter_and_full_year_results_to_30_June_2016_annual_bond_document_1.pdf">https://www.eir.ie/opencms/export/.content/pdf/IR/reports/2015_2016/quarter4/eir_4th_quarter_and_full_year_results_to_30_June_2016_annual_bond_document_1.pdf</a></p>

İrlanda'da aşağıda belirtilen özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, Yukarıdan aşağıya FAC CCA

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Maliyet nedenselliği
- Nesnellik
- Tutarlılık
- Şeffaflık

### Rehber İlkeler

### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeleri kapsar. Maliyet kategorilerinin asgari listesi de tanımlanmaktadır.

### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır.

### *Transfer fiyatlandırması*

Dâhili kullanıma ilişkin transfer giderleri (ücretleri), kullanım ve birim giderlerin sonucu olarak belirlenmelidir. Dâhili kullanıma ilişkin gider, bu ürün veya hizmetin, dâhili değil de harici olarak satılması söz konusu olsaydı uygulanacak gidere (ücrete) eşit olmalıdır. Doğrudan bir eşdeğerin bulunmaması halinde Eircom, bir "en yakın eşdeğerin" bulunup bulunmadığına bakmalıdır. Bu, bir harici işlem söz konusuymuş gibi bir hizmet veya ürünün teknik kapasitesini en yakından temsil eden Eircom'un fiyat listelerinden elde edilen bir fiyatı veya fiyat grubunu temsil edecektir. Bir doğrudan eşdeğer ya da en yakın eşdeğer giderin bulunmaması halinde Eurcom, maliyet temelli transferleri kullanacaktır. Böyle bir durum, Eircom bünyesinde başka işletmecilere sunulmayan hizmetlerin sağlanması halinde ortaya çıkacaktır.

### Raporlama

Rapor formları ve hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Şebeke unsurlarının maliyeti
- Yönlendirme tablosu
- Hizmetlerin şebeke maliyetleri (birim maliyet x yönlendirme faktörü)
- İşletme başına kar ve zarar hesabı
- İşletme başına kullanılan ortalama sermaye
- Transfer giderleri (ücretleri) tablosu

Düzenlemeye tabi olmayan piyasalara ilişkin raporlar yayınlanmaz ve sadece düzenleyici kuruma sunulur.

Ayrıştırılmış hesaplar, karşılaştırmalı bilgileri içermelidir. Düzenleyici Muhasebe İlkeleri, Maliyet dağıtım Metodolojisi, İsnat Yöntemleri veya Muhasebe Politikalarında ayrıştırılmış hesaplarda gösterilen bilgiler üzerinde önemli bir etki yaratan önemli değişiklikler olması halinde bu değişikliklerden etkilenen bir önceki yılın ayrıştırılmış hesaplarının ilgili kısımları yeniden beyin edilmelidir.

### Mali hesaplarla mutabakat

Ayrıştırılmış Hesaplarla Ayrıştırılmış Hesapların dışında tutulmuş olan muhasebe dönemi ile ilgili olmayan diğer kalemler ve düzenlemeye tabi olmayan işletmeler hakkındaki bütün kalemleri (gelir ve giderler) belirleyen kanuni mali tabloların mutabakatı yapılmalıdır.

### Süreler

HCA Ayrıştırılmış Hesapları, mali dönemin sonundan itibaren baş ay içinde, CCA Ayrıştırılmış Hesapları da mali dönemin sonundan itibaren altı ay içinde yayınlanır.

### Denetim

Ayrıştırılmış hesaplar, İrlanda mevzuatının ilgili kurallarına uygun olarak bir denetime tabi olacaktır. Denetçi, şunları yapmalıdır:

- Karar Belgesi şartlarına uygunluğun doğrulanması
- Muhasebe belgelerinin yıllık olarak incelenmesi
- Ayrıştırılmış hesapların ve ilave mali bilgilerin denetlenmesi
- İrlanda muhasebe mesleğini temsil eden kurumlar tarafından belirlenen ilkelere ve kurallara uygun olarak Eircom'un maliyet dağıtım sistemlerinin bir denetiminin yapılması
- Eircom tarafından kullanılan inceleme süreçleri ve usulleri
- Hacimlerin ve/veya gelirlerin belirlenmesi için kullanılan istatistiksel örnekleme süreçlerinin incelenmesi

Ayrıştırılmış hesaplara ilişkin denetim raporunda şunlar belirtilmelidir:

- Ayrıştırılmış hesapların Eircom'un Muhasebe Belgelerine uygun olarak doğru bir şekilde sunulup sunulmadığı
- Ayrıştırılmış Hesapların Karar Belgesine uygun olup olmadığı
- Ayrıştırılmış Hesapların süreçlere ve usullere uygun olup olmadığı
- Maliyet dağıtım ve paylaşım süreçlerinin uygun olup olmadığı

HCA ve CCA Ayrıştırılmış Hesaplar hakkında ayrı denetim görüşleri verilmelidir.

Denetçi, işletmeci tarafından seçilir ve düzenleyici kurum tarafından onaylanır. Düzenleyici kurum, kendi bağımsız denetçisini görevlendirebilir. Düzenleyici denetçi ile kanuni denetçi aynıdır.

Eircom'un denetlenmiş en son düzenleyici ayrıştırılmış hesapları, 30 Haziran 2016'da sona eren yıla ilişkin düzenleyici ayrıştırılmış hesaplardır. Denetim raporu, 30 Kasım 2016 tarihlidir. Düzenleyici denetim, PricewaterhouseCoopers tarafından yapılmıştır. Eircom'un 30 Haziran 2016'da sona eren yıla ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi de PricewaterhouseCoopers tarafından gerçekleştirilmiştir.

## Ek 8: Finlandiya

Düzenleyici Kurum:	FICORA, Finnish Communications Regulatory Authority (Finlandiya Haberleşme Düzenleme Kurumu) / Viestintävirasto
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>Määräyksen 55 perustelut ja soveltaminen</p> <p>Teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmästä ja järjestelmän kuvauksesta (Kural 55'in gerekçeleri ve uygulanması)</p> <p>Telekomünikasyon işletmecininün maliyet muhasebesi sistemi ve sistem tanımı)</p> <p><a href="https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/Maarayksen_55_perustelut_ja_soveltaminen.pdf">https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/Maarayksen_55_perustelut_ja_soveltaminen.pdf</a></p> <p>Määräyksen 56 perustelut ja soveltaminen</p> <p>Kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksesta teleyrityksessä (Kural 56'nın gerekçeleri ve uygulanması)</p> <p>Telekomünikasyon işletmecinindeki maliyet muhasebe sisteminin teftişi)</p> <p><a href="https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/Maarayksen_56_perustelut_ja_soveltaminen.pdf">https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/Maarayksen_56_perustelut_ja_soveltaminen.pdf</a></p> <p>VIESTINTÄVIRASTON TELEYRITYSTEN KUSTANNUSLASKENTAJÄRJESTELMISTÄ JA JÄRJESTELMIEN KUVAUKSISTA ANTAMAN MÄÄRÄYKSEN (55 A/2009 M) PERUSTELUMUISTIO</p> <p>(TELEKOMÜNİKASYON KURUMUNUN MALİYET MUHASEBESİ SİSTEMİ VE SİSTEM TANIMI HAKKINDAKİ AÇIKLAYICI GENELGESİ (55 A / 2009 M))</p> <p><a href="https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/MPS55.pdf">https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/MPS55.pdf</a></p> <p>VIESTINTÄVIRASTON KUSTANNUSLASKENTAJÄRJESTELMIEN TARKASTUKSISTA ANTAMAN MÄÄRÄYKSEN (56 A/2009 M) PERUSTELUMUISTIO</p> <p>(TELEKOMÜNİKASYON KURUMUNUN MALİYET MUHASEBESİ SİSTEMLERİNİN TEFTİŞİNE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ HAKKINDAKİ AÇIKLAYICI GENELGESİ (56 A/2009 M))</p> <p><a href="https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/MPS56.pdf">https://www.viestintavirasto.fi/attachments/maaraykset/MPS56.pdf</a></p>

Finlandiya'da aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayırımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC CCA

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Maliyet nedenselliği

### Rehber İlkeler

#### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir.

#### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerleme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir.

### Raporlama

Rapor formları, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Toplam şebeke unsurlarının maliyeti
- Her trafik dakikası (ekirdek aė) veya hat başına (erişim ağı) birim maliyeti
- Telekomünikasyon işletmeci tarafından kullanılan maliyet muhasebesi sistemini doğru ve adil bir şekilde gösterecek maliyet muhasebesi sisteminin tanımı. Maliyet muhasebesi sisteminin tanımı, telekomünikasyon işletmecininün ürün maliyetlerini belirlediği sürecin her adımını açıklamalıdır. Maliyet muhasebesi sisteminin, yenileme maliyeti ve cari değerin nasıl belirlendiğini açıklığa kavuşturması gerekir. Maliyet muhasebesi sisteminin tanımı ayrıca zaman kayıt sistemleri ve varlık yönetimi muhasebe sistemleri gibi muhasebe sistemi dışındaki ayrı hesaplama modellerinin telekomünikasyon işletmecileri tarafından kullanımına ilişkin bir açıklamayı içermelidir.

### Mali hesaplarla mutabakat

Sonuçlarla muhasebe kayıtlarının mutabakatının yapılması gerekmektedir.

### Süreler

Telekomünikasyon işletmecininün önemli düzenlemeye tabi ürünlere ilişkin maliyet muhasebesi sonuçlarını düzenleyici kuruma yıllık olarak mali yılın sonundan itibaren en geç Ağustos sonunda sunması gerekmektedir.

### Denetim

Maliyet muhasebesi sonuçlarının denetlenmesi gerekmektedir. Denetçi, telekomünikasyon işletmeci tarafından seçilir. Denetçi, aşağıdaki hususları bildirmelidir:

- Telekomünikasyon işletmecininün maliyet muhasebesi sisteminin tanımının, şirketin maliyetlerinin (giderlerinin) muhasebe defterlerinde kaydedilen olaylar ve diğer genel bilgilerden ilgili düzenlemeye tabi ürünün maliyetine kadar adım adım nasıl ayrıştırılmış olduğunu gerçeğe uygun ve adil bir şekilde yansıtmayı yansıtmadığı.
- Telekomünikasyon işletmecininün maliyet muhasebesi sistemi ve düzenlemeye tabi ürünlerin fiyatlandırması arasında açık bir bağlantı olup olmadığı. Telekomünikasyon işletmecininün maliyet muhasebesine dayalı olarak düzenlemeye tabi ürünün fiyatını belirlememiş olması veya maliyet hesaplamasının belirttiği birim maliyetin, düzenlemeye tabi ürünün fiyatından açıkça farklı olması halinde denetçi, telekomünikasyon işletmecininün ürünün fiyatını belirleme esasını ve kriterlerini denetim raporunda belirtmelidir.
- Hesaplamalarda sunulan rakamların (teknik ve mali) hangi bilgi kaynaklarına dayalı olduğu.
- Denetçinin bulguları ve denetim sırasında belirlenen eksiklikler.
- Denetimin yöntemleri ve hangi kapsamda gerçekleştirildiği.

## Ek 9: Bulgaristan

Düzenleyici Kurum:	CRC, Communications Regulation Commission (Haberleşme Düzenleme Komisyonu)
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>Окончателното решение относно определените форма и методология за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство (Аyrı hesap sisteminin başlatılması ve uygulanması için belirlenmiş biçim ve metodoloji hakkındaki nihai karar)</p> <p><a href="http://www.crc.bg/files/bg/reshenie_1882.pdf">http://www.crc.bg/files/bg/reshenie_1882.pdf</a></p> <p>Приложението към решението (Kararın eki)</p> <p><a href="http://www.crc.bg/files/bg/RA_Methodology_final.pdf">http://www.crc.bg/files/bg/RA_Methodology_final.pdf</a></p> <p>Резултатите от проведените обществени обсъждания с отразените становища и позицията на КРС (CRC'nin görüşleri ve tutumları hakkında kamuoyu danışma sonuçları)</p> <p><a href="http://www.crc.bg/files/bg/ConsDoc.pdf">http://www.crc.bg/files/bg/ConsDoc.pdf</a></p> <p>ПУБЛИЧНА ВЕРСИЯ НА ДОКЛАД ЗА КОНСТАТАЦИИ в изпълнение на договор за възлагане на обществена поръчка № 03-08-28/26.06.2015 г. с предмет: „Проверка за прилагането на одобрената от Комисия за регулиране на съобщенията система за определяне на разходите на „Българска телекомуникационна компания” ЕАД за 2012 и 2013 финансови години "</p> <p>("Bulgaristan Telekomünikasyon Şirketi EAD'ın 2012 ve 2013 mali yıllarına ilişkin maliyetlerinin belirlenmesi konusunda Haberleşme Düzenleme Komisyonu tarafından onaylanan sistemin uygulanmasının doğrulanması" konulu 03-08-28 / 26.06.2015 sayılı sözleşmenin uygulanması hakkındaki BULGULARA İLİŞKİN RAPORUNUN KAMUOYUNA AÇIKLANAN METNİ)</p> <p><a href="http://www.crc.bg/files/bg/Priloenie-Reports_on_factual_findings_-_Public_Version.pdf">http://www.crc.bg/files/bg/Priloenie- Reports on factual findings - _Public_Version.pdf</a></p> <p>BULGARİSTAN TELEKOMÜNİKASYON ŞİRKETİ EAD</p>

<p>KONSOLİDE VE AYRI MALİ TABLOLAR</p> <p>KONSOLİDE VE AYRI YILLIK FAALİYETLER RAPORU</p> <p>BAĞIMSIZ DENETÇİ RAPORU</p> <p>31 Aralık 2013</p> <p><a href="https://s2.vivacom.bg/files/financial_reports/34/document/(31.12.13)%20Consolidated%20and%20Separate%20Financial%20Statements%20of%20BTC%20for%202013%20(published%20on%20March%202004,%202014).pdf">https://s2.vivacom.bg/files/financial_reports/34/document/(31.12.13)%20Consolidated%20and%20Separate%20Financial%20Statements%20of%20BTC%20for%202013%20(published%20on%20March%202004,%202014).pdf</a></p>
---

Bulgaristan'da aşağıda belirtilen özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, yukarıdan aşağıya FAC CCA

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Öncelik - Bu düzenleyici muhasebe ilkelerinden bazıları veya herhangi birinin şartları arasında bir çelişki olması durumunda bunlar, bu belgede belirtilen öncelik sırasına göre uygulanmalıdır.
- Tanımlar - Muhasebe belgelerinde kullanılan bir kavram veya açıklama, metnin içeriğinin aksini gerektirmesi dışında elektronik haberleşme ağları ve / veya hizmetlerinin sağlanmasına ilişkin izinlerde belirtilen aynı anlamı taşımalıdır.
- Nedensellik - Gelirler (transfer gelirleri dâhil), maliyetler (transfer giderleri dâhil), varlıklar (aktif) ve borçlar (pasif), bu gelirler veya maliyetlerin oluşmasına neden olan faaliyetler ve hizmetler arasındaki nedensellik ilişkisine göre maliyet bileşenleri, hizmet ve işletme birimleri veya bunların ayrıştırılmış faaliyetlerine dağıtılmalıdır.
- Nesnellik - Dağıtım süreci, nesnel olmalı ve etkin piyasa gücüne sahip teşebbüs veya başka bir teşebbüs, ürün, hizmet, bileşen, iş birimi veya bunların ayrıştırılmış faaliyetleri için bir fayda sağlamamalıdır.
- Tutarlılık - Yıllar içinde bilgilerin muhasebe işlemlerinde tutarlılık olmalıdır. Düzenleyici muhasebe ilkeleri ve dağıtım yöntemleri ve / veya muhasebe politikalarında iş birimlerinin düzenleyici raporlarında yer alan bilgileri etkileyen önemli değişiklikler olması halinde bu değişiklikten etkilenen önceki yıllara ilişkin düzenleyici raporların ilgili kısımları, bu değişikliği yansıtacak şekilde yeniden açıklanmalıdır.
- Şeffaflık - Kullanılan dağıtım yöntemlerinin şeffaf olması gerekir. Doğrudan hizmetlere, iş birimlerine veya faaliyetlerine isnat edilmeleri mümkün olan giderler ve gelirler, dağıtılacak olanlardan açık bir şekilde ayrılmalıdır. Uygulanan dağıtım esasları, ayrıntılı olarak açıklanmalıdır.

### Rehber İlkeler

*Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeleri kapsar. Maliyet kategorilerinin asgari listesi de tanımlanmalıdır.. Farklı varlıkların ve işletme giderlerinin dağıtım örnekleri açıklanmaktadır.

#### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, mutlak değerlendirme, MEA kullanarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme seçeneklerini içerir.

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır.

#### *Transfer fiyatlandırması*

Transfer giderleri ve gelirleri, ürün / hizmet birimi başına sunulmalıdır. Bir iş birimi tarafından diğerine sağlanan bir hizmetin maliyeti (toptan piyasadan perakende piyasasına şirket içi hizmet sağlanması), işletmenin bunu alternatif bir işletmeye sağlaması halinde elde etmiş olacağı gelire eşit olarak belirlenir. Hizmetin transfer bedelinin belirlenmesi yöntemi, yıllar içinde tutarlı olmalıdır.

#### Raporlama

Raporların formları, hizmetlerin ve piyasaların ve iş birimlerinin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Her iş birimine ilişkin kar ve zarar tabloları
- Her iş birimine ilişkin işletme giderleri
- Her iş birimi için kullanılan sermaye
- Her hizmet başına ortalama fiyat
- İş birimleri arasındaki transfer giderleri
- Mutabakat tablosu

#### Mali hesaplarla mutabakat

Sonuçlarla kanuni mali tablolar arasında mutabakat sağlanması gerekir. Ayrılan hesaplar, IFRS'ye dayalı olmalıdır.

#### Süreler

Her mali yıla ilişkin hesap ayırımının, düzenleyici kuruma bir sonraki yıl 30 Haziran'da sunulması gerekir.

## Denetim

Düzenleyici kurum, maliyet muhasebesinin sonuçlarının denetlenmesi için bağımsız bir denetçi görevlendirir. Düzenleyici denetçi, kanuni denetçiden farklıdır. Bulgaristan Telekomünikasyon Şirketinin denetlenen en son maliyet muhasebesi sonuçları, 2013 yılına ilişkin düzenleyici ayrıştırılmış hesaplardır. Denetim, Deloitte tarafından 2015'de yapılmıştır. Bulgaristan Telekomünikasyon Şirketinin 2013 mali yılına ilişkin mali hesaplarının kanuni denetimi, KPMG tarafından yapılmıştır.

## Ek 10: İsveç

Düzenleyici Kurum:	PTS, Post- och telestyrelsen
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	Taslak Model Referans Belgesi (rev c) LRIC aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya modelleri hakkında kılavuzlar <a href="https://www.pts.se/upload/Remisser/2010/Draft-MRP-2010-02-04.pdf">https://www.pts.se/upload/Remisser/2010/Draft-MRP-2010-02-04.pdf</a>

İsveç'te aşağıda belirtilen özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

İsveç'te hesap ayırımı yoktur. Bu bölümdeki metnin, diğer karşılaştırılan ülkelerde belirtilen bütün konuları kapsamamasının nedeni budur.

İsveç'te düzenleyici kurum, düzenlemeye tabi toptan fiyatların belirlenmesi için kullanılan aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya LRIC'e dayalı melez modeli oluşturmaktadır.

### Rehber İlkeler

#### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeleri kapsar.

#### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, mutlak değerlendirme, MEA kullanarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme seçeneklerini içerir. Varlık kullanım ömürleri, kanuni hesaplarda belirtilenle aynı olmalıdır.

#### *LRIC*

LRIC metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Buna değişen maliyetler, sabit maliyetler, özel maliyetler, müşterek maliyetler ve ortak maliyetler dâhildir.

#### *AOSM*

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır.

### Raporlama

Hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir.

### Mali hesaplarla mutabakat

Model sonuçları ile denetlenmiş kanuni hesapların mutabakatı yapılmalıdır.

## Ek 11: Çekya

Düzenleyici Kurum:	CTO, Czech Telecommunication Office (Çek Telekomünikasyon Müdürlüğü) / Český telekomunikační úřad
Kullanılan düzenlemeler/kaynaklar:	<p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací.</p> <p>(Giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımikonusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP / 4 / 03.2006-3 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop-04-03.2006-3.pdf">https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop-04-03.2006-3.pdf</a></p> <p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/02.2008-1, kterým se mění opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací.</p> <p>(Giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımikonusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP / 4 / 03.2006-3 sayılı genel önlemede değişiklik yapan OOP/4/02.2008-1 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop040220081.pdf">https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop040220081.pdf</a></p> <p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/12.2011-19, kterým se mění opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací, ve znění opatření obecné povahy č. OOP/4/02.2008-1.</p> <p>(OOP/4/02.2008-1 sayılı genel yönetmelikle değiştirildiği şekli ile giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımikonusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP / 4 / 03.2006-3 sayılı genel önlemede değişiklik yapan OOP/4/12.2011-19 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop04-122011-19.pdf">https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ctu-online/74041/soubory/oop04-122011-19.pdf</a></p>

	<p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/11.2012-15, kterým se mění opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací, ve znění opatření obecné povahy č. OOP/4/02.2008-1 a č. OOP/4/12.2011-19.</p> <p>(OOP/4/02.2008-1 ve OOP/4/12.2011-19 genel yönetmeliklerle değiştirildiği şekli ile giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımikonusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP / 4 / 03.2006-3 sayılı genel önlemede değişiklik yapan OOP/4/11.2012-15 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-11_2012-15.pdf">https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-11_2012-15.pdf</a></p> <p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/08.2013-3, kterým se mění opatření obecné povahy č. OOP/4/03.2006-3, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací, ve znění opatření obecné povahy č. OOP/4/02.2008-1, opatření obecné povahy č. OOP/4/12.2011-19 a opatření obecné povahy č. OOP/4/11.2012-15.</p> <p>(OOP/4/02.2008-1 sayılı genel yönetmelik, OOP/4/12.2011-19 sayılı genel yönetmelik ve OOP/4/11.2012-15 sayılı genel yönetmelikle değiştirildiği şekli ile giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımını konusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP / 4 / 03.2006-3 sayılı genel önlemede değişiklik yapan OOP/4/08.2013-3sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-08_2013-03.pdf">https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-08_2013-03.pdf</a></p> <p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/09.2014-6, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací.</p> <p>(Giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtımikonusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP/4/09.2014-6 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-09_2014-">https://www.ctu.cz/cs/download/oop/oop_04/oop_04-09_2014-</a></p>
--	---

	<p><a href="#">06.pdf</a></p> <p>Opatření obecné povahy č. OOP/4/12.2015-7, kterým se mění opatření obecné povahy č. OOP/4/09.2014-6, kterým se stanoví metodika účelového členění nákladů a výnosů a jejich přiřazování a určuje se struktura vykazovaných informací.</p> <p>(Giderler ve gelirlerin amaca göre dökümü ve bunların dağıtım konusundaki metodolojiyi oluşturan ve açıklanan bilgilerin yapısını tanımlayan OOP/4/09.2014-6 sayılı genel yönetmelikte değişiklik yapan OOP/4/12.2015-7 sayılı genel yönetmelik)</p> <p><a href="https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ckeditor/04-12_2015-07.pdf">https://www.ctu.cz/sites/default/files/obsah/ckeditor/04-12_2015-07.pdf</a></p>
--	---

Çekya'da aşağıdaki özelliklerin geçerli olduğu belirlenmiştir.

### İlkeler

Hesap ayrımı raporları, şu modellere göre hazırlanmaktadır: Yukarıdan aşağıya FAC HCA, Yukarıdan aşağıya FAC CCA

Modeller, aşağıda belirtilen düzenleyici muhasebe ilkelerine göre oluşturulmalıdır:

- Nesnellik
- Verimlilik
- Şeffaflık
- Faaliyete Dayalı Maliyetlendirmenin Kullanılması

### Rehber İlkeler

#### *Maliyet dağıtımı*

Maliyet dağıtımlarına ilişkin genel ilkeler ve kurallar, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, doğrudan, dolaylı ve ortak giderlerin ve bu kategorilerden her birinin hizmetlere dağıtılmasına ilişkin ilkeleri kapsar.

#### *Varlık değerlemesi*

Varlık yeniden değerlendirme metodolojisi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu, mutlak değerlendirme, MEA kullanarak değerlendirme, endeksleme, tarihsel değerlendirme seçeneklerini içerir.

AOSM

Sermaye maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanmalıdır. AOSM, düzenleyici kurum tarafından Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modeli kullanılarak belirlenir. Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmaktadır. Fiber erişim ağı için daha yüksek AOSM hesaplanmaktadır.

### Raporlama

Raporların formları ve şebeke unsurlarının ve açıklanan hizmetlerin listesi, düzenleyici kurum tarafından belirlenir. Bu raporlar, aşağıdakileri içerir:

- Her hizmete ilişkin kar ve zarar tablosu
- Hizmet maliyetlerinin bileşimi - Şebeke unsurlarının maliyetleri, faaliyetler
- Şebeke unsuru maliyetleri ve kullanılan sermaye
- Ortak maliyetler – önceden tanımlanmış bileşenlerin değerleri
- Diğer giderler ve gelirler - cezalar, varlık satışı, mali giderler, vs.

### Denetim

Hesap ayırımı raporlarının denetimi yapılmamaktadır. İşletmecinin, hesap ayırımı raporları ile birlikte kanuni mali raporları ve kanuni denetim raporunu sunması gerekmektedir.

## **Ek 12: İşletmecilerin açıklamaları ve katkılarının değerlendirilmesi**

İşletmecilerle 11 Eylül 2017'de bir toplantı yaptık ve onlara projeyi tanıtarak katkılarını beklediğimizi söyledik. İşletmeciler, toplantıdan sonra katkılarını yazılı olarak gönderdiler. Bu Ek'te alınmış olan katkılar hakkında kısa bir değerlendirme yapacağız.

### **Vodafone**

*Vodafone, şu taleplerde bulunmuştur:*

- BTK'dan raporlarının mevzuata uygun olduğu yolunda bir teyit
- Ortak giderlerin farklı hizmetlere (yani ses / veri / sms) dağıtımını konusunda bir kılavuz ve ses / veri / sms arasında bir ortak dönüştürme anahtarının belirlenmesi
- Mevzuatta bir değişiklik öngörülmesi halinde 2018'de 2017 raporlarının hazırlanmasına ilişkin bir uyum dönemi.
- Hesap ayrımı ve maliyet muhasebesi için kullanılan temel oluşturan mali tabloların, kanuni veya IFRS olup olmadığı konusuna açıklık getirilmesi.

*Yanıtımız:*

Vodafone'un talebine dayalı olarak hesap ayrımı kılavuzlarında hesap ayrımının, Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na dayalı olmasının açıklığa kavuşturulmasını ve ortak maliyetlerin dağıtımını ve farklı trafik türlerinin (ses, sms, veri) ortak bir birime dönüştürülmesi konusunda bir açıklamanın eklenmesini öneriyoruz.

Önemli değişikliklerin planlanmaması nedeniyle uyum dönemi gerekli değildir. BTK, Vodafone'a raporlarının şartlara uygun olduğunu teyit etmek zorunda değildir. Ancak bugünden itibaren denetim sürecinin ve uygunluk incelemelerinin, varılan sonuçların daha açık bir şekilde iletilmesini sağlaması tavsiyesinde bulunuyoruz.

### **Türk Telekom**

*Türk Telekom, aşağıda belirtilen yorumlarda bulunmuştur:*

- Vergi öncesi nominal AOSM kullanılmalıdır.

- Piyasa Riski Priminin belirlenmesinde akademik araştırmaların bulguları kullanılmalıdır.
- Komisyon ve sigorta primleri gibi faiz dışındaki giderler, borç maliyeti hesaplamasına dahil edilmelidir.
- AOSM hesaplamasında öz sermaye piyasa değeri kullanılmalıdır.
- NGA'ya dayalı ürünlele ilişkin risk primi ilave edilmelidir.
- İşletmeciler, kendi AOSM oranlarını hesaplamalıdır.

*Yanıtımız:*

Vergi öncesi nominal AOSM'nin kullanılması gerektiğini kabul ediyoruz. Borç alınırken bazı komisyonlar ve sigorta primlerinin ödenmesinin gerekmesi halinde bunların, borç maliyetine dahil edilmesi gerektiğini kabul ediyoruz. Piyasa riski priminin belirlenmesi için akademik çalışmalardan elde edilen hangi bulguların kullanılacağı açıkça belirtilmediği için bu konuda bir yanıt veremiyoruz. Öz sermayenin piyasa değerinin, AOSM hesaplamasında kullanılması gerektiğini kabul ediyoruz. NGA için bir risk priminin gerekli olduğunu düşünmüyoruz. NGA ürünleri, piyasada yer edinmiş durumdadır ve işletmeciler, gerçekleştirebilecekleri fiyatları ve talebi değerlendirebilirler. Bakıra yapılacak yeni yatırım, fibere yapılacak yeni yatırımdan daha az riskli değildir. Kuşkusuz fibere yapılacak yeni yatırım, mevcut bakırın kullanılmasından daha risklidir. Çünkü mevcut bakır kullanıldığında yeni bir yatırım gerekli değildir. Bu nedenle risk, bakır veya fiberin kullanılması ile değil sadece yeni bir yatırımla bağlantılıdır. İşletmecilerin kendi AOSM'lerini hesaplamaları gerektiği görüşüne katılmıyoruz.

### **Turkcell**

*Turkcell, aşağıdaki yazılı açıklamaları hazırlamıştır.*

Bilindiği gibi Türkiye'de sabit genişbant pazarındaki rekabet, hala arzulanan düzeyden oldukça uzaktır. BTK 2017 2. Çeyrek Piyasa Raporuna göre Türk Telekom Grubu, sabit genişbant pazarında % 67 abone piyasa payı ile başat konumda bulunmaktadır ve şu anda düzenlemeye tabi yegâne sabit genişbant teknolojisi olan xDSL ürününde % 74 paya sahiptir.

Türk Telekom Grubu, Avrupalı mevcut kurumlar arasında en yüksek pazar payına sahiptir. Bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak Türkiye, sabit genişbant rekabeti ve kullanım yaygınlığı seviyeleri, hız, yüksek hızlı genişbant kullanım yaygınlığı, vs. gibi piyasa göstergeleri açısından OECD sıralamalarında son sırada bulunmaktadır.

Türkiye'nin kendi iddialı ulusal genişbant hedeflerine ve Avrupa ülkeleri ile uyumlu genişbant kullanım yaygınlığı ve hıza ulaşabilmesi için sabit genişbant pazarında rekabeti ve gelecek yeni nesil ağlarını teşvik edecek düzenlemelere öncelik verilmesi gereklidir. Bununla birlikte düzenlemelerin şeffaf, hakkaniyete uygun ve öngörülebilir olması ve piyasadaki etkilerin / katkının değerlendirilmesi için düzenli aralıklarla düzenleyici etki analizleri yapılması büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde düzenlemeler, öngörülen amaçlarından farklı sonuçlara neden olabilirler. Gerçekte "fiber düzenleyici tatil" kararının uygulanması, bu tür bir durumun somut bir örneğidir. Beş yıllık sürenin Ekim 2016 sonunda dolmasına karşın uygulamada hala tatbik edilmekte olan fiber düzenleyici tatili, Türk Telekom'u yatırımlarını arzu edilen düzeye çıkarması için teşvik etmemiştir.

AB Komisyonu'nun "Genişbant yatırım ortamının güçlendirilmesi ve rekabetin teşvik edilmesi için tutarlı ayırım gözetmeme yükümlülükleri ve maliyet metodolojileri" başlıklı Tavsiyesinde açıkça belirtildiği gibi sektörün gelişimi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması, bütün işletmecilerin genişbant kullanım yaygınlığını artırmaya ve yatırım yapmaya teşvik edilmesi için uygulanacak politikalarda ve düzenlemelerde aşağıda belirtilen hususların dikkate alınması gerekmektedir:

Alternatif işletmecilerin, bunların yatırım merdivenindeki daha üst basamaklara çıkartılması yoluyla kapsam ve ölçek ekonomilerinden yararlanmaya teşvik edilmeleri (çıplak olmayan genişbant hizmetlerinin satışı veya yeniden satışını teşvik eden yaklaşımlar yerine VULA gibi erişim yöntemlerinin benimsenmesi)

Sabit genişbant pazarında "yatırım merdiveni" perspektifi ile mevcut toptan erişim fiyatlandırmasının değerlendirilmesi,

Yerleşik işletmecinin perakende tarifelerinin, teknik ve ekonomik olarak yinelenebilir olmasının sağlanması,

Yerleşik işletmecinin ayırım gözetmemesi ve hizmet kalitesi gibi yükümlülüklerinin şeffaf bir

şekilde ve yakından gözetimi

Aksi takdirde Türkiye'deki dikey olarak entegre edilmiş yerleşik işletmeci, fiyat ayrımcılığı veya fiyat dışı ayrımcılık faaliyetleri yoluyla rekabete aykırı bir tutum takınabilir ve toptan tarifelerdeki muhtemel değişiklikler, alternatif işletmeciler için yıkıcı sonuçlar yaratabilir ve hatta pazarlardan çekilmelerine bile neden olabilir.

Maliyet Metodolojileri ve Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti (AOSM) Konusundaki Görüşler:

Düzenleyici kurumlar, maliyet belirleme metodolojilerini tanımlarken piyasadaki kullanım yaygınlığı ve rekabet düzeyi gibi ülkeye özgü koşulları dikkate almalıdır. Avrupa telekom düzenleyici kurumları, toptan erişim ücretlerinin belirlenmesinde önemli bir rol oynayan farklı maliyet belirleme yöntemleri kullanmaktadır. Gerçekte düzenleyici kurumların, maliyet belirleme metodolojilerine ilişkin seçimi, tüketici refahı, rekabet ve yatırımlar gibi parametrelerin değerlendirilmesini kapsayan teknik ve aynı zamanda stratejik bir karardır.

BEREC, "2016 Düzenleyici Muhasebe Uygulaması" karşılaştırma raporunda maliyet esaslı ücretlendirmenin, rekabetin teşvik edilmesi, yatırımların canlandırılması ve tüketici refahının artırılması için Avrupa'da yaygın olarak kullanılan bir araç olduğunu belirtmektedir.

Yapılacak AOSM hesaplamalarının, her şirkete özgü olması ve şirketin mali durumuna göre değişme ihtimali nedeniyle ilgili teknolojinin maliyetleri, ilgili şirketin altyapı inşaat yöntemleri incelenerek hesaplanmalıdır.

Türkiye'de Türk Telekom, alternatif işletmecilerle karşılaştırıldığında fiber altyapısı konusunda çok önemli ekonomik ve işletmeye ilişkin avantajlara sahiptir. Türk Telekom'un kendi fiber altyapısını aynı zamanda mevcut bakır hatlarını fiberle değiştirerek inşa etmesi nedeniyle Türk Telekom, alternatif işletmecilerin sıfırdan başlayarak inşa ederken karşılaştıkları çok yüksek ruhsat ve inşaat maliyetleri ile karşılaşmamaktadır. Türk Telekom, ayrıca fiberle değiştirilen hurda bakırdan ilave ekonomik fayda sağlamaktadır.

Avrupa AOSM hesaplama karşılaştırmalarına göre Bitstream / LLU erişim ürünleri, aynı AOSM seviyesine sahipken fiber erişim ürünlerinin AOSM'si, düzenleyicilerin seçimine bağlı olarak bir risk primi uygulanarak hesaplanabilmektedir.

AOSM hesaplamaları konusunda Turkcell, ilgili maliyet bileşenlerinin ayrıntılı olarak analiz edilmesi ve şeffaf bir şekilde yayınlanması gerektiğini düşünmektedir.

*Yanıtımız:*

Turkcell'in açıklamalarının ilk kısmı, hesap ayrımı ile doğrudan ilgili olmayan düzenleyici araçların tanımı ve piyasa analizi ile ilgilidir. Hesap ayrımı, maliyet temelli ücretlerin belirlenmesi için kullanılır. Bu nedenle Turkcell'in talep ettiği maliyet esaslılık prensibine uygundur. AOSM hesaplamalarının, şirketin altyapı inşaa yöntemlerinden etkilenmesi gerektiği görüşüne katılmıyoruz. AOSM, sermayenin kullanılması ile değil elde edilmesi ile ilgilidir. Fiber ağı oluşturulmasına ilişkin maliyetlerdeki fark, AOSM'deki değişiklikler yoluyla değil gerçek maliyetlerin mali hesaplardan hizmetlere dağıtılması yoluyla hizmet maliyetlerine yansıtılmaktadır. NGA için bir risk priminin gerekli olduğunu düşünmüyoruz. NGA ürünleri, piyasada yer edinmiş durumdadır ve işletmeciler, gerçekleştirebilecekleri fiyatları ve talebi değerlendirebilirler. Bakıra yapılacak yeni yatırım, fibere yapılacak yeni yatırımdan daha az riskli değildir. Kuşkusuz fibere yapılacak yeni yatırım, mevcut bakırın kullanılmasından daha risklidir. Çünkü mevcut bakır kullanıldığında yeni bir yatırım gerekli değildir. Bu nedenle risk, bakır veya fiberin kullanılması ile değil sadece yeni bir yatırımla bağlantılıdır.

### **Türknet**

*Türknet, aşağıdaki katkıları sağlamıştır:*

Türknet, toptan erişim tarifelerinin belirlenmesinde AOSM'nin kilit unsur olduğunu belirtmiştir. Eski ağlarda ve NGA'larda AOSM'nin farklılaştırılması ihtiyacı konusunda aşağıdaki noktaları eklemiştir.

- NGA yaygınlaştırma ve NGA ile ilgili risklerden kaynaklanan yatırım maliyetleri, YAPA (LLU) gibi bakır şebeke ürünlerinin fiyatlarını etkilememelidir. Bu nedenle NGA için eski bakır ağlara göre daha yüksek bir AOSM ihtiyacı vardır.
- NGA ağları, FTTC, FTTB ve FTTH dâhil olmak üzere farklı teknolojiler ve yapılandırmaları kapsamaktadır. Her yapılandırmaya ilişkin farklı sermaye maliyeti nedeniyle AOSM'nin de farklı olması gerekmektedir.

- Bunlara ilave olarak Türk Telekom'un NGA şebeke uygulama yönteminin esas olarak aynı kanalda bakır kablonun fiberle değiştirilmesinden oluştuğunu vurgulamak istiyoruz. Bu nedenle NGA'nın eski sektördeki yatırım maliyeti, yeni sektörlerdekilere göre daha düşüktür ve AOSM hesaplamalarında dikkate alınması gerekir.

*Yanıtımız:*

NGA ile ilgili risk priminin uygulanması gerektiğini düşünmüyoruz. NGA ürünleri, piyasada yer edinmiş durumdadır ve işletmeciler, gerçekleştirebilecekleri fiyatları ve talebi değerlendirebilirler. Bakıra yapılacak yeni yatırım, fibere yapılacak yeni yatırımdan daha az riskli değildir. Kuşkusuz fibere yapılacak yeni yatırım, mevcut bakırın kullanılmasından daha risklidir. Çünkü mevcut bakır kullanıldığında yeni bir yatırım gerekli değildir. Bu nedenle risk, bakır veya fiberin kullanılması ile değil sadece yeni bir yatırımla bağlantılıdır. AOSM hesaplamalarının NGA yapılandırmalarından (FTTC, FTTB, FTTH) etkilenmesi gerektiği görüşünde değiliz. AOSM, sermayenin kullanılması ile değil elde edilmesi ile ilgilidir. Fiber ağın oluşturulmasına ilişkin maliyetlerdeki fark, AOSM'deki değişiklikler yoluyla değil gerçek maliyetlerin mali hesaplardan hizmetlere dağıtılması yoluyla hizmet maliyetlerine yansıtılmaktadır.

## Ek 13: AB apında AOSM'ye yönelik farklı yaklaşımların rnekleri

### AB apında AOSM'ye yaklaşım

AB yesi devletlerdeki bütün NRA'lar, sermaye maliyetini hesaplamak için vergi ncesi AOSM'yi kullanmaktadır. Sermayenin maliyeti, kullanılan ortalama sermayenin nominal vergi ncesi AOSM ile çarpılması yoluyla hesaplanır.

AB yesi devletlerdeki bütün NRA'lar öz sermaye maliyetinin hesaplanması için Sermaye Varlık Fiyatlandırma Modelini (CAPM) kullanmaktadır.

Ancak ayrı parametrelerin belirlenmesi ve değerleri AB yesi devletlerarasında farklılık göstermektedir. Bu parametreler şöyledir:

- Risksiz oran
- Borcun maliyeti
- Beta
- Piyasa riski primi
- z kaynakların borçlara oranı (gearing)

### Risksiz yatırımın getiri oranı (risksiz oran)

Risksiz oran, teorik olarak hiç bir risk içermeyen bir varlığın beklenen getirisidir. AB üyesi devletlerde NRA'lar risksiz oran için genellikle ülke tahvilinin orta ve uzun vadeli faiz oranını kullanmaktadırlar. Bu ortak metodolojide aşağıdaki seçenekler bulunmaktadır:

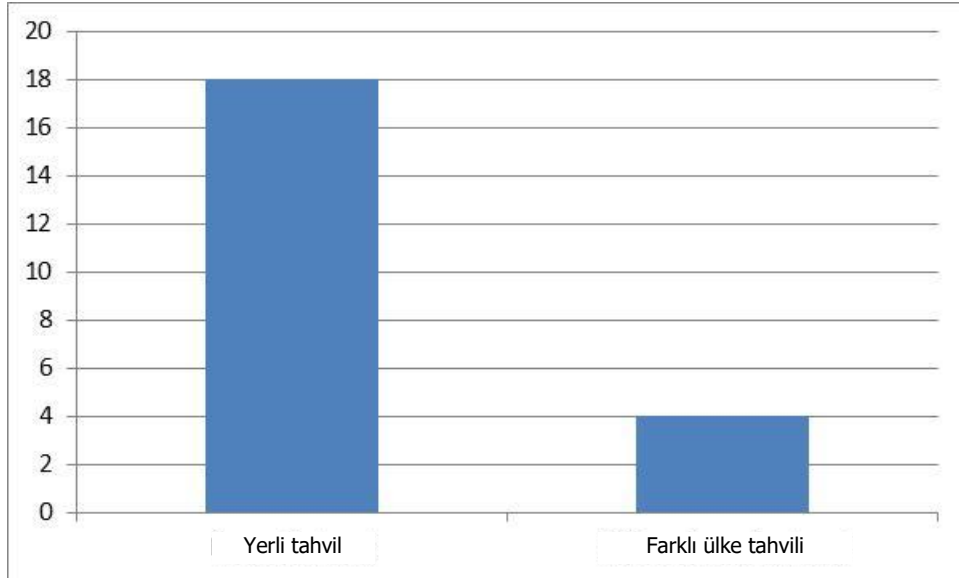
- Yerli veya farklı ülke tahvili
- Tahvilin vadesi
- Örnekleme sıklığı (günlük, haftalık, aylık)
- Ortalamaya dâhil olan serinin vadesi
- Ortalamanın türü (aritmetik, hareketli ortalama, medyan)

### *Sabit pazar*

Aşağıdaki risksiz oran tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin risksiz oranı hesaplarırken kullandıkları seçenekleri açıklamaktadır.

Yerli veya farklı ülke tahvili:

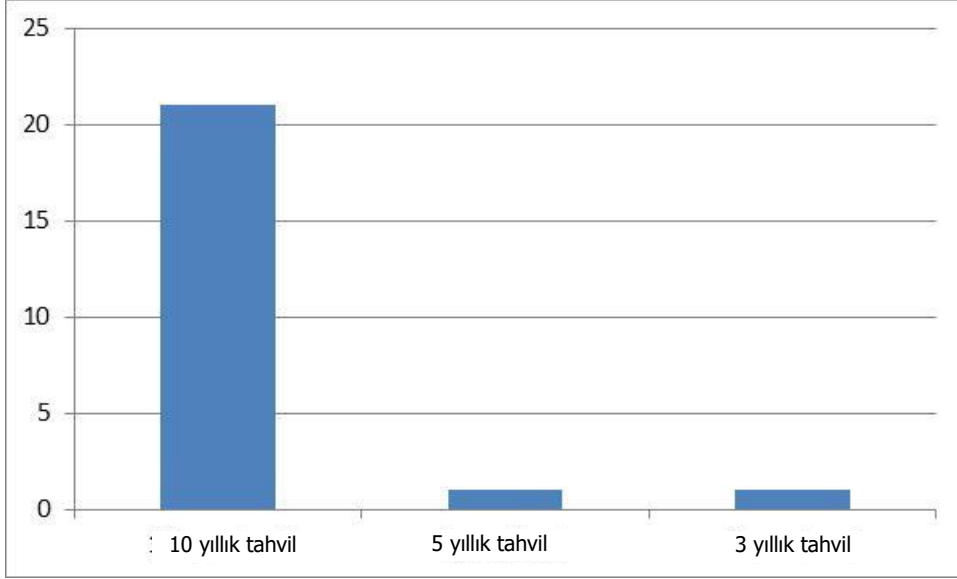
- 18 ülke iç tahvil kullanmaktadır
- 4 ülke farklı ülke tahvili kullanmaktadır - Alman veya ortalama Euro bölgesi hükümet tahvilleri



Tahvilin vadesi:

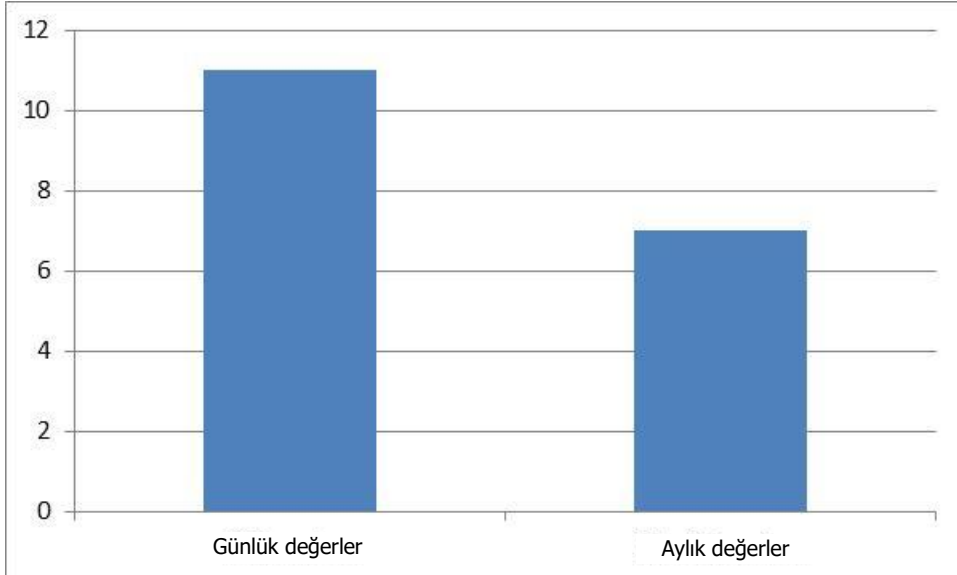
- 21 ülke, 10 yıllık tahvil kullanmaktadır

- 1 ülke, 3 yıllık tahvil kullanmaktadır
- 1 ülke, 5 yıllık tahvil kullanmaktadır



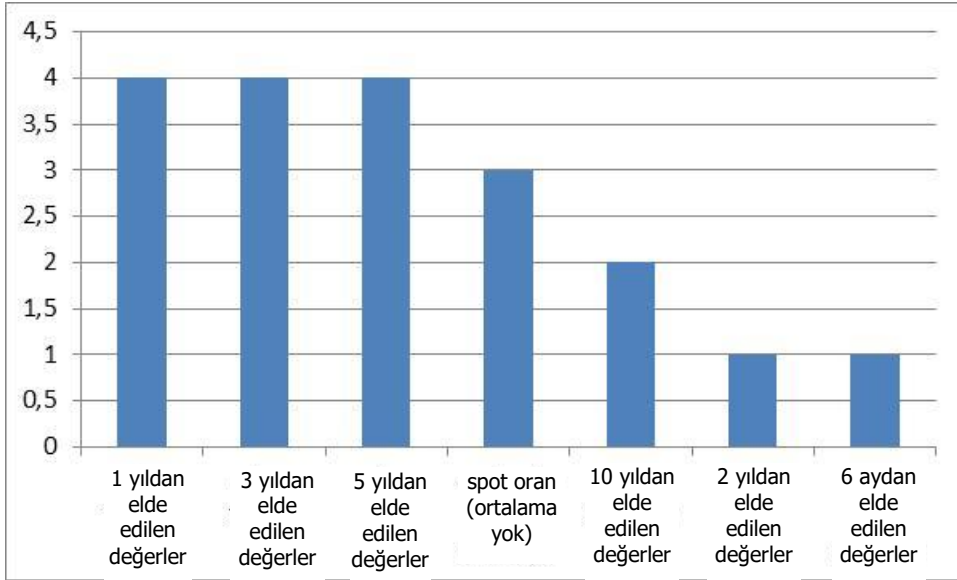
Örnekleme sıklığı:

- 11 ülke, günlük değerleri kullanmaktadır
- 7 ülke, aylık değerleri kullanmaktadır



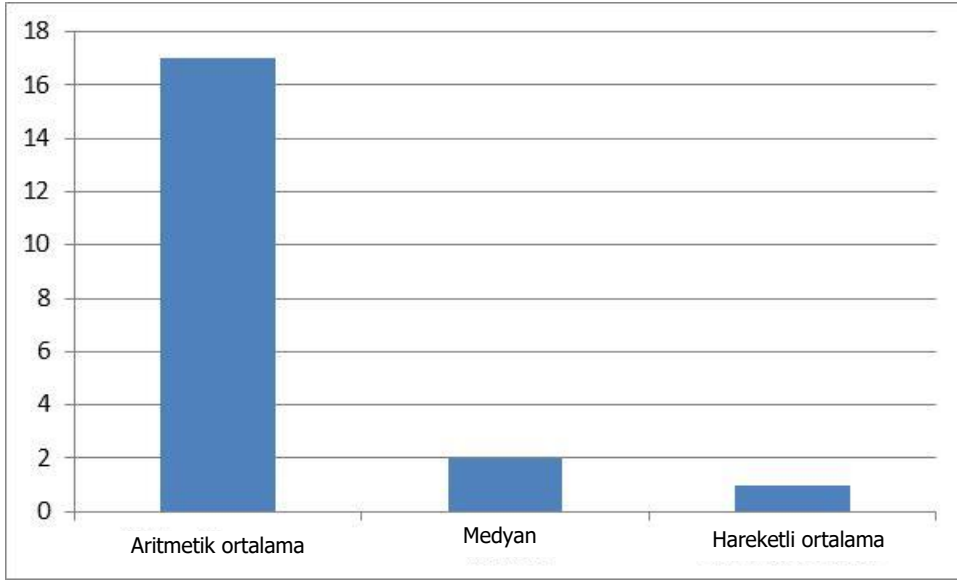
Ortalamaya dâhil olan serinin vadesi:

- 4 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 4 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 4 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 3 ülke, spot oran kullanmaktadır (ortalama yok)
- 2 ülke, 10 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, 2 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, 6 aydan elde edilen değerleri kullanmaktadır



Ortalamanın türü:

- 17 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 2 ülke, medyan kullanmaktadır
- 1 ülke, hareketli ortalama kullanmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan risksiz orana ilişkin sabit pazar sonuçları:

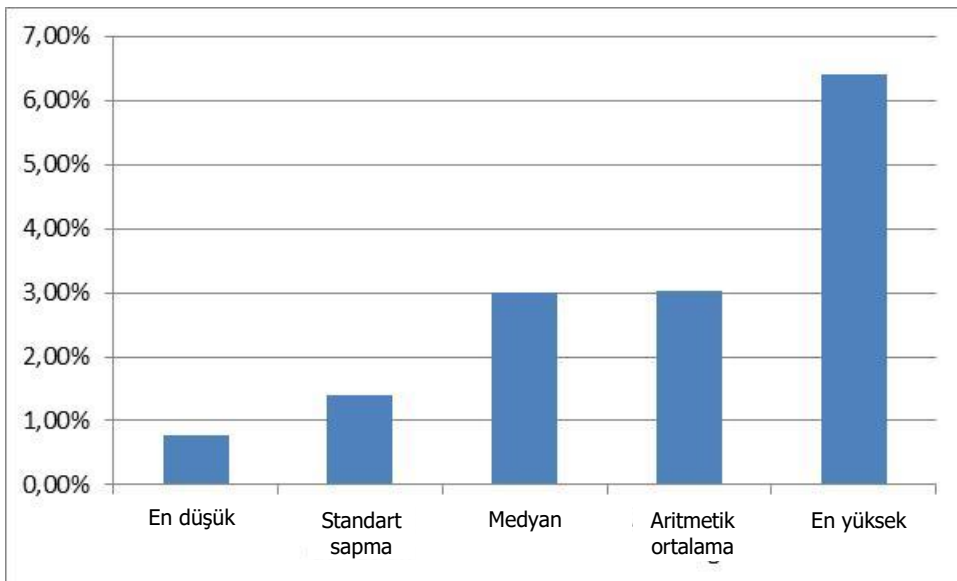
En düşük %0.77

En yüksek %6.41

Aritmetik ortalama %3.03

Medyan %3

Standart sapma %1.4

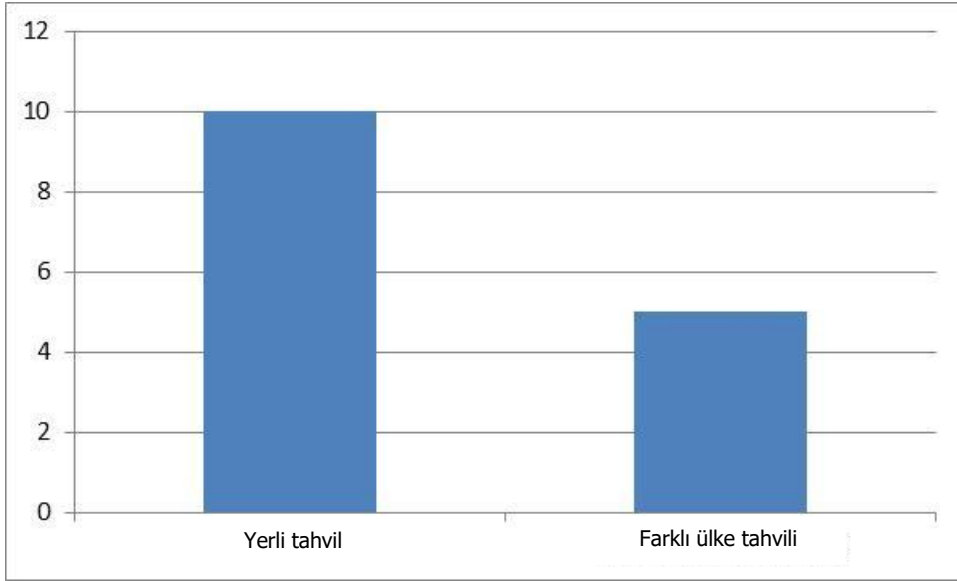


## Mobil pazar

Aşağıdaki risksiz oran tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin risksiz oranı hesaplarken kullandıkları seçenekleri açıklamaktadır.

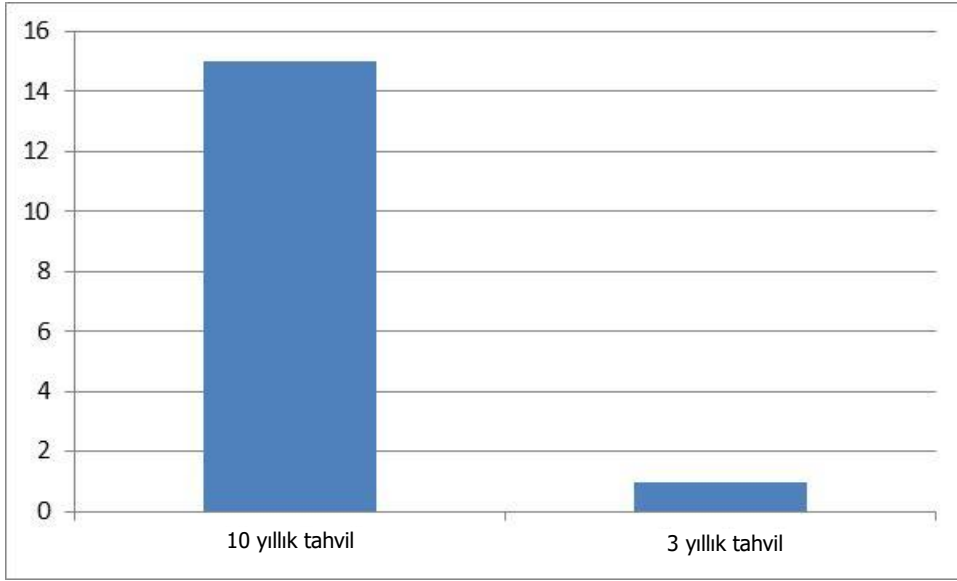
Yerli veya farklı ülke tahvili:

- 10 ülke, yerli tahvil kullanmaktadır
- 5 ülke, farklı ülke tahvili kullanmaktadır



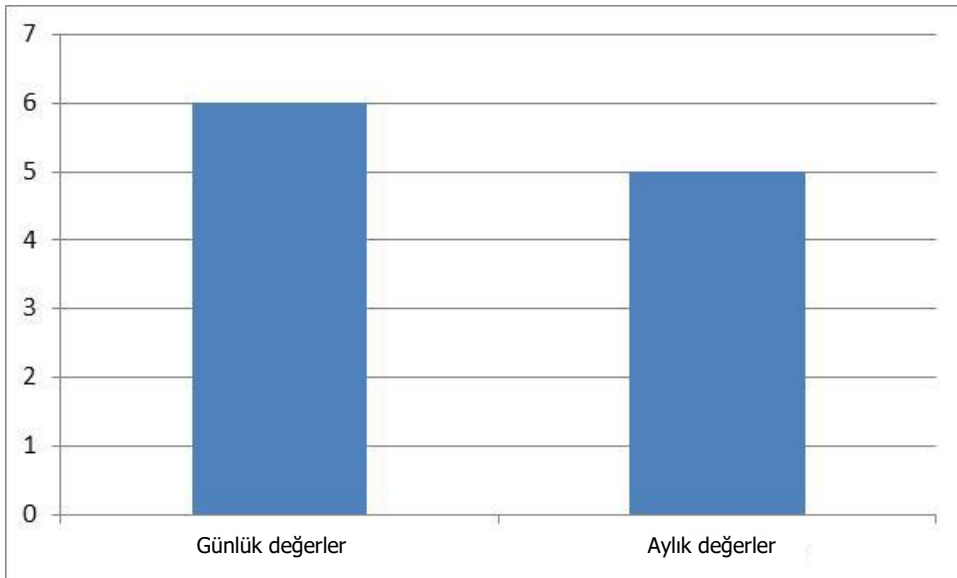
Tahvilin vadesi:

- 15 ülke, 10 yıllık tahvil kullanmaktadır
- 1 ülke, 3 yıllık tahvil kullanmaktadır



Örnekleme sıklığı:

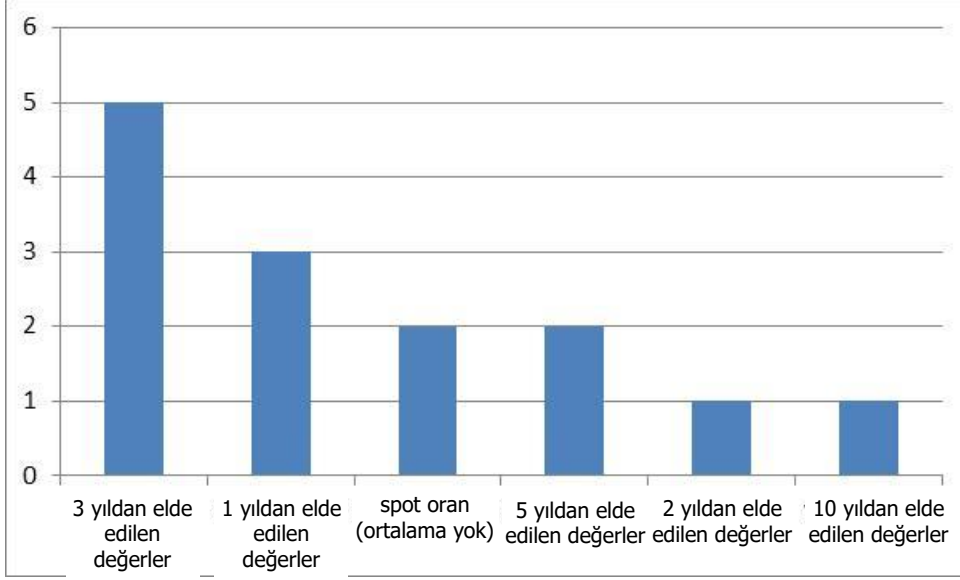
- 6 ülke, günlük değerler kullanmaktadır
- 5 ülke, aylık değerler kullanmaktadır



Ortalamaya dâhil olan serinin vadesi:

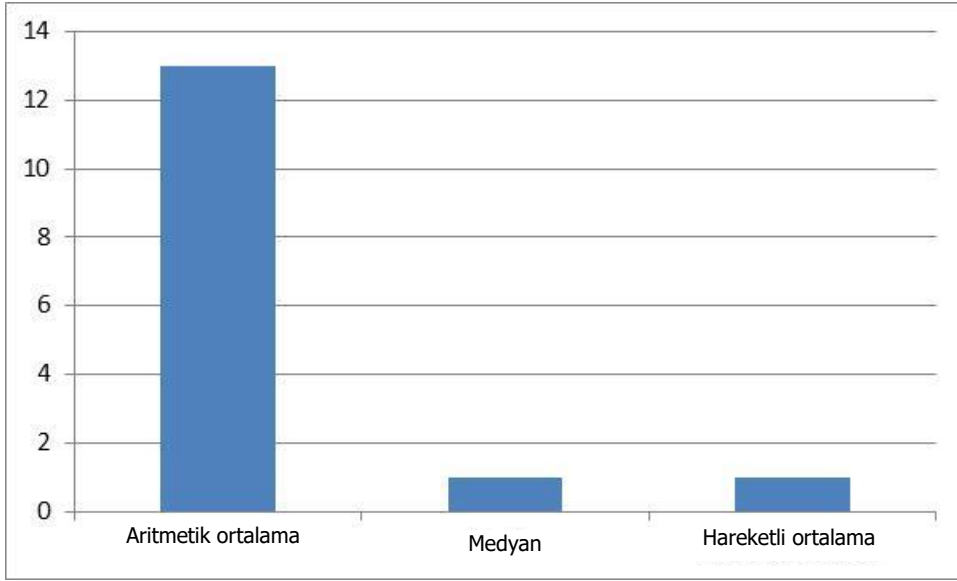
- 5 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 3 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır

- 2 ülke, spot oran kullanmaktadır (ortalama yok)
- 1 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, 2 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, 10 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır



Ortalama türü:

- 13 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 1 ülke medyan kullanmaktadır
- 1 ülke, hareketli ortalama kullanmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan risksiz orana ilişkin mobil pazar sonuçları:

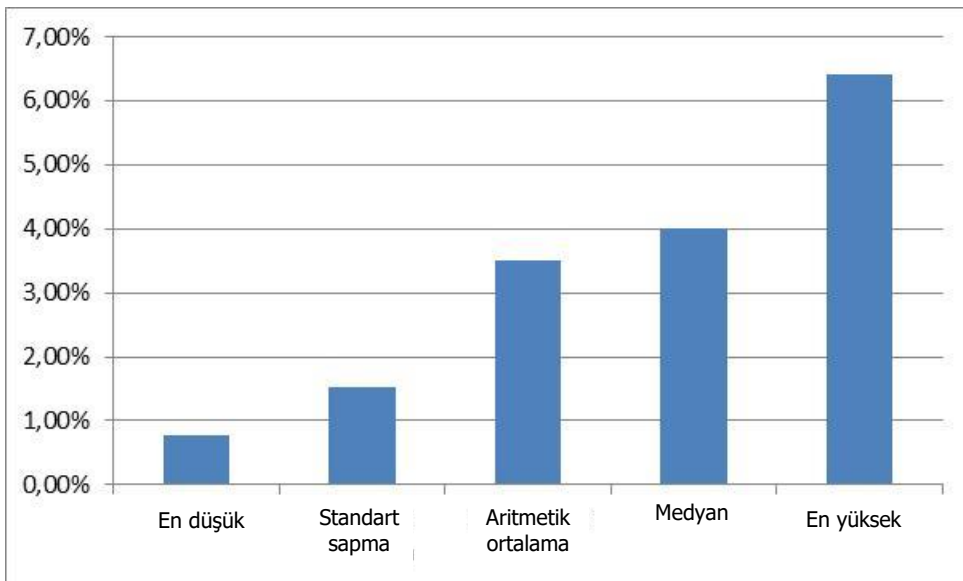
En düşük %0.77

En yüksek %6.41

Aritmetik ortalama %3.50

Medyan %4

Standart sapma %1.52



### Borç maliyet oranı

Borcun maliyeti, bir şirketin faaliyetlerinin bir üçüncü taraf sermayesi (tahvil, banka kredisi, vs.) ile finanse edilmesi için ödediği maliyettir.

Borcun vergi öncesi maliyeti, doğrudan şirket tahvil getirileri kullanılarak veya iki değişken olan risksiz oran ve borç riski priminin toplamı olarak tahmin edilebilir. Borcun maliyetinin hesaplanması konusunda aşağıdaki seçenekler mevcuttur:

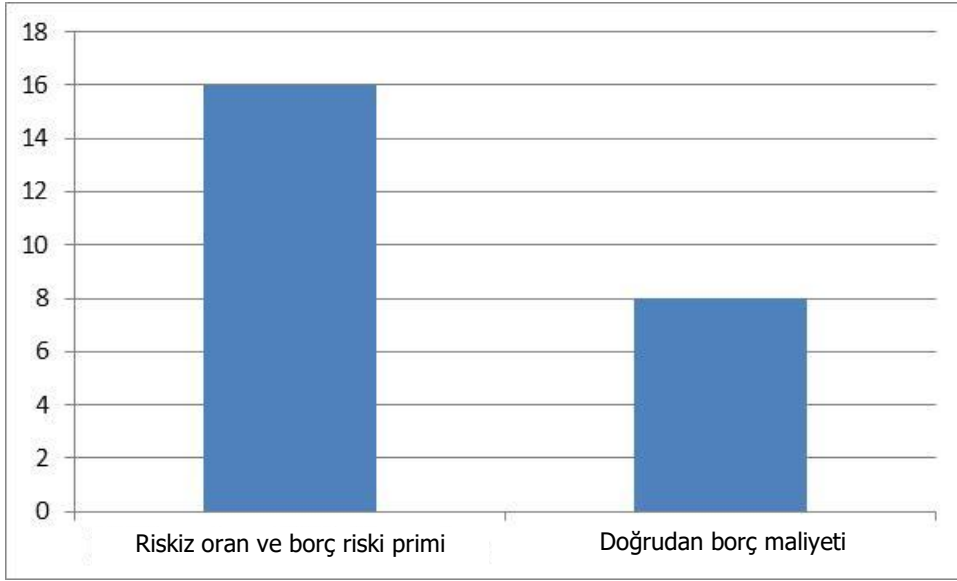
- Risksiz oran ve borç riski primi ya da doğrudan borcun maliyeti
- Piyasa değeri veya bir defter değeri
- Nominal tahvil getirisi veya ikincil piyasadaki getiri
- Tahvilin vadesi
- Ortalamaya dâhil edilen serinin vadesi
- Ortalama türü (aritmetik, hareketli ortalama, medyan)

### *Sabit pazar*

Aşağıdaki borç maliyeti tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin borç maliyetini hesaplamak için kullandıkları seçenekleri açıklamaktadır.

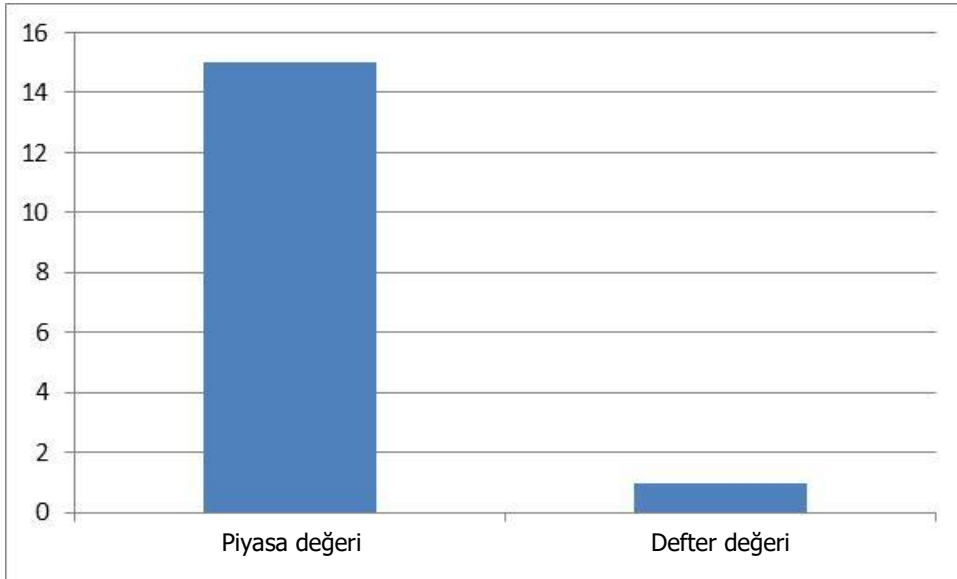
Risksiz oran ve borç riski primi ya da doğrudan borcun maliyeti:

- 16 ülke, risksiz oranı ve borç riski primini kullanmaktadır
- 8 ülke, doğrudan borç maliyetini kullanmaktadır



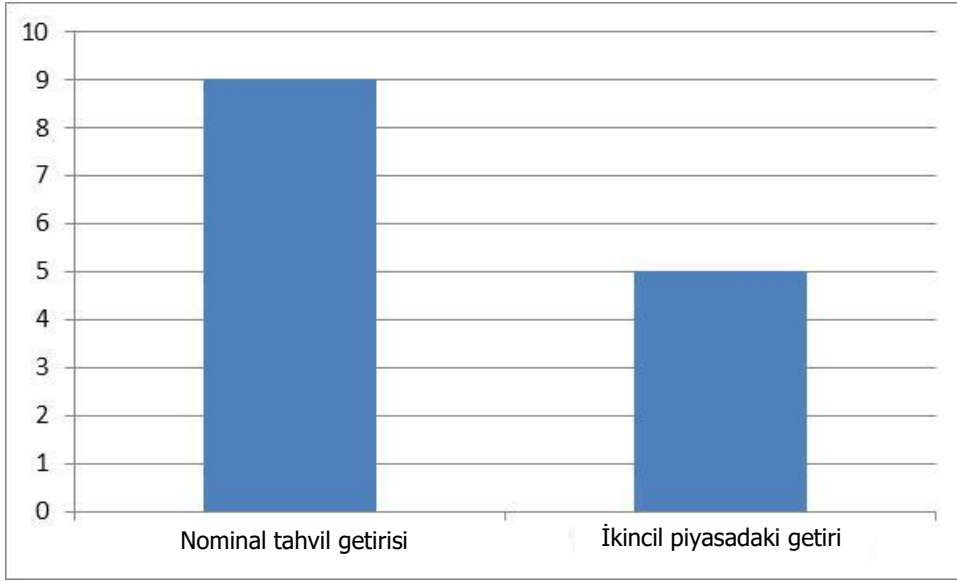
Piyasa değeri veya defter değeri:

- 15 ülke, piyasa değerini kullanmaktadır
- 1 ülke, defter değerini kullanmaktadır



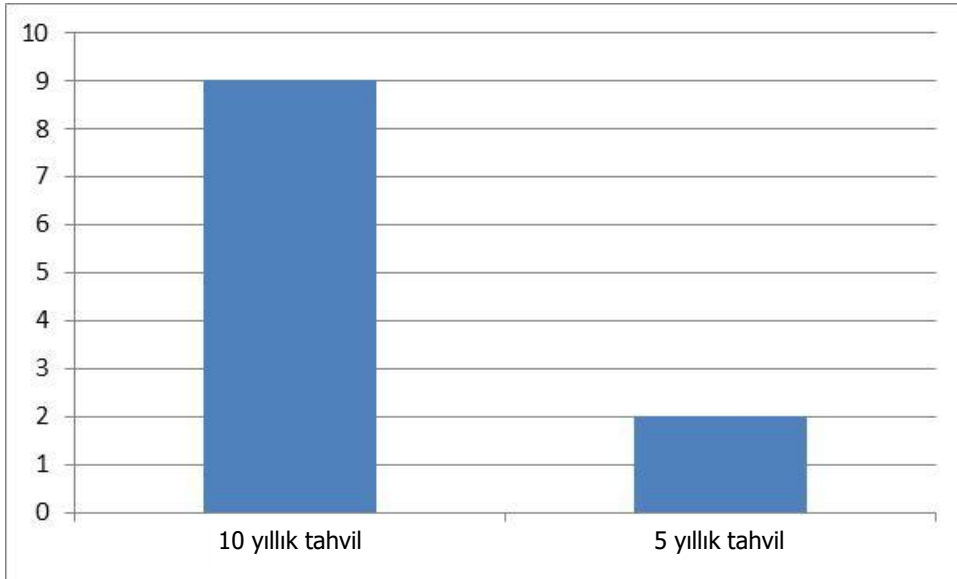
Nominal tahvil getirisi veya ikincil piyasadaki getiri:

- 9 ülke, nominal tahvil getirisini kullanmaktadır
- 5 ülke, ikincil piyasadaki getiriyi kullanmaktadır



Tahvilin vadesi:

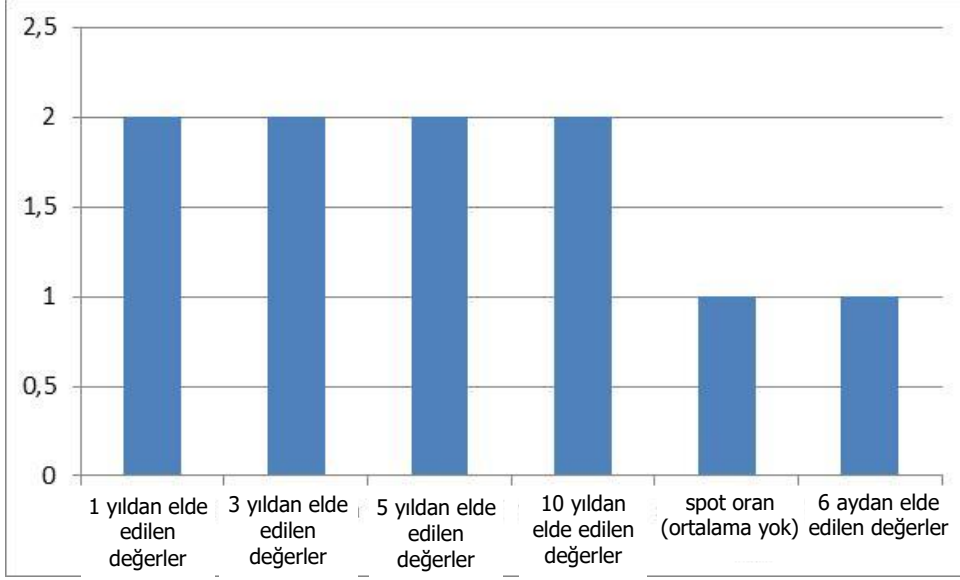
- 9 ülke, 10 yıllık tahvil kullanmaktadır
- 2 ülke, 5 yıllık tahvil kullanmaktadır



Ortalamaya dâhil olan serinin vadesi:

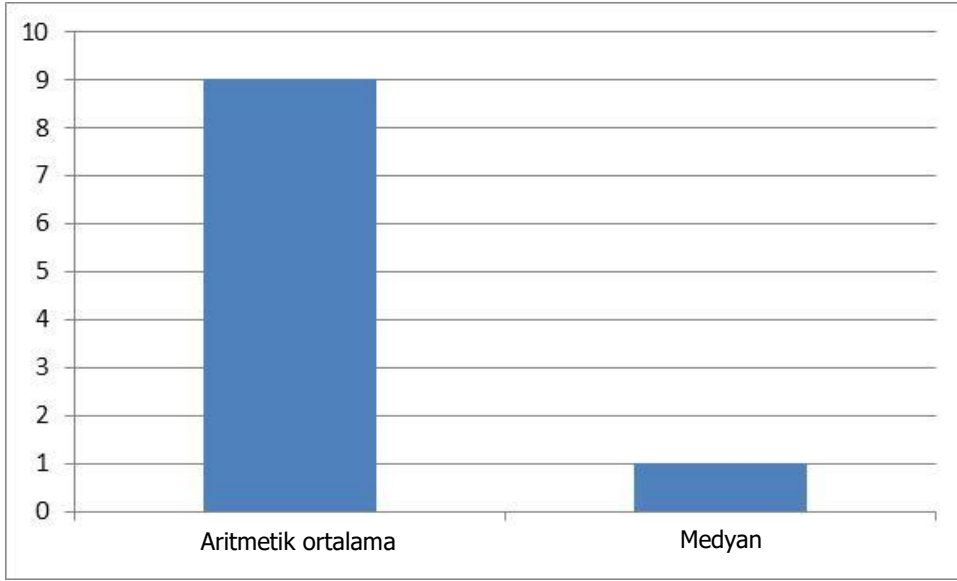
- 2 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır

- 2 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 10 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, spot oran kullanmaktadır (ortalama yok)
- 1 ülke, 6 aydan elde edilen değerleri kullanmaktadır



Ortalamanın türü:

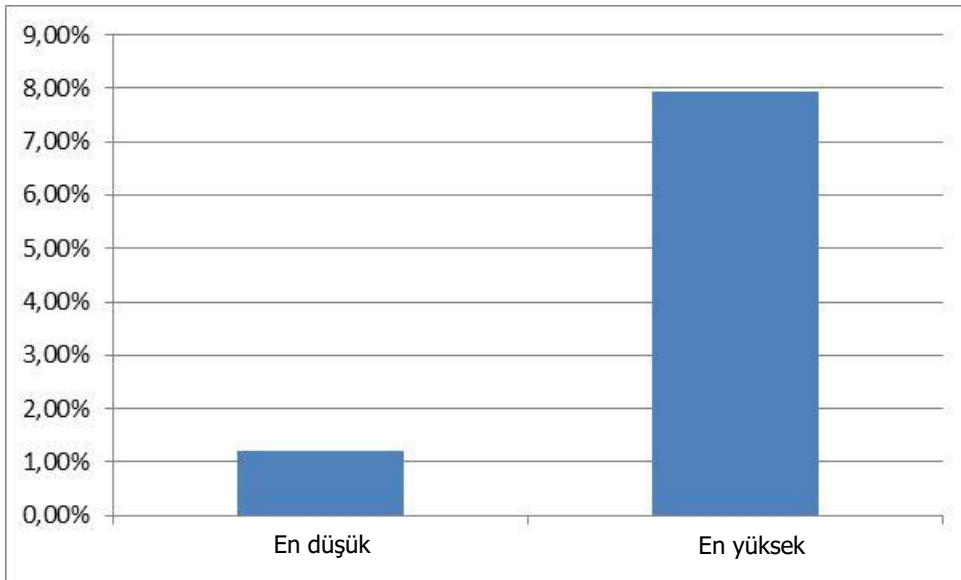
- 9 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 1 ülke, medyan kullanmaktadır



AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılı için AOSM hesaplamalarında kullandıkları borç maliyetine ilişkin sabit piyasa sonuçları:

En düşük %1.2

En yüksek %7.94

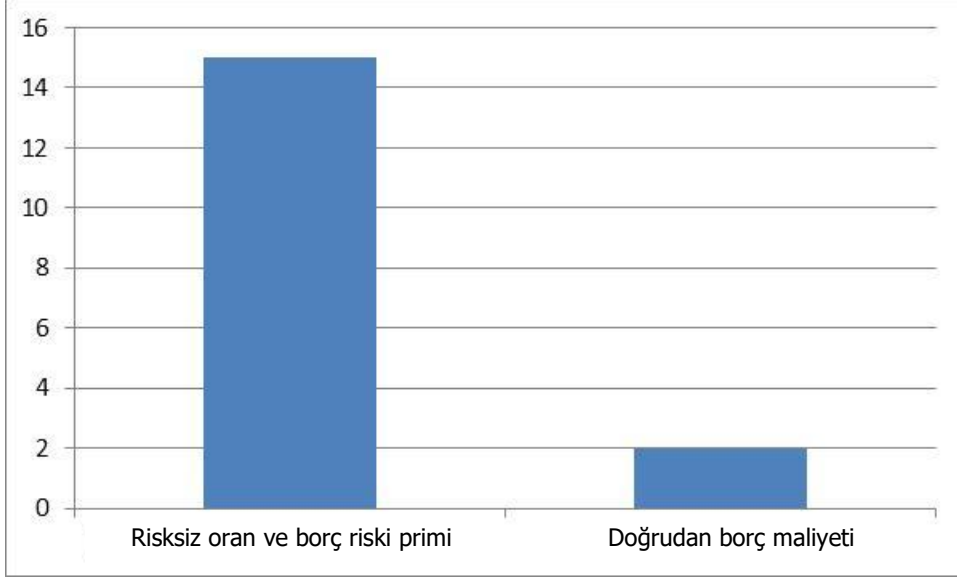


*Mobil pazar*

Aşağıdaki borç maliyeti tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin borç maliyetini hesaplarken kullandıkları seçenekleri açıklamaktadır.

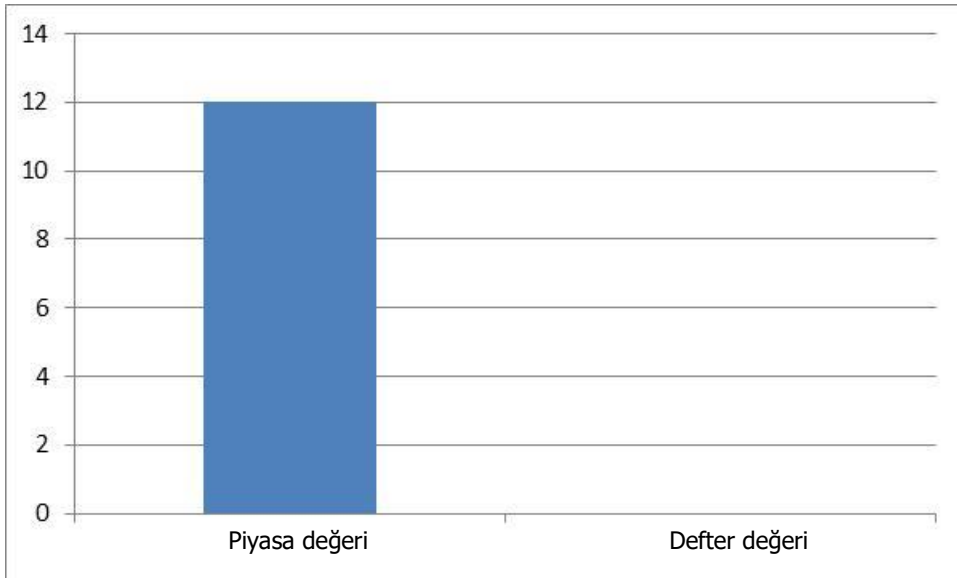
Risksiz oran ve borç riski primi ya da doğrudan borcun maliyeti:

- 15 ülke, risksiz oranı ve borç riski primini kullanmaktadır
- 2 ülke, doğrudan borç maliyetini kullanmaktadır



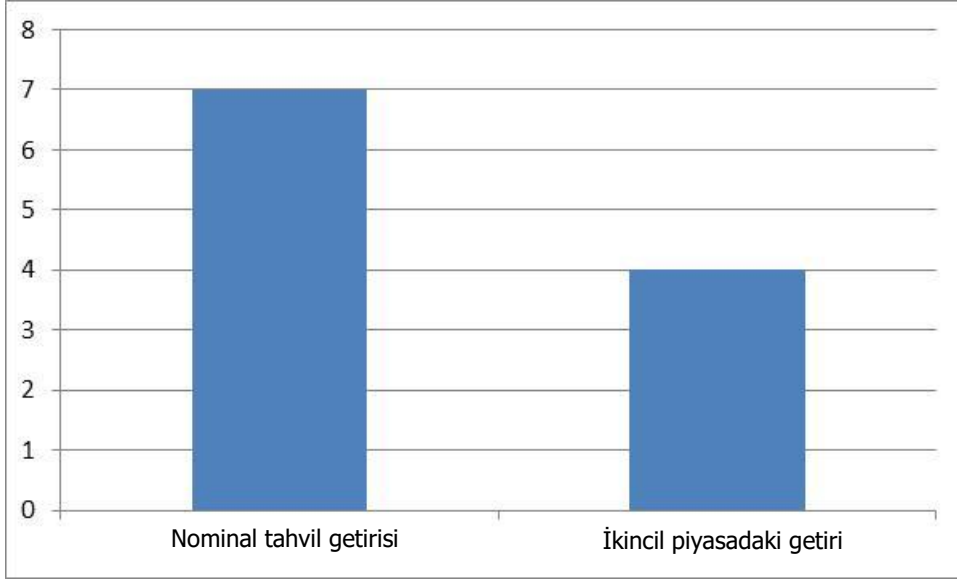
Piyasa değeri veya defter değeri:

- 12 ülke, piyasa değerini kullanmaktadır
- Hiçbir ülke defter değerini kullanmamaktadır.



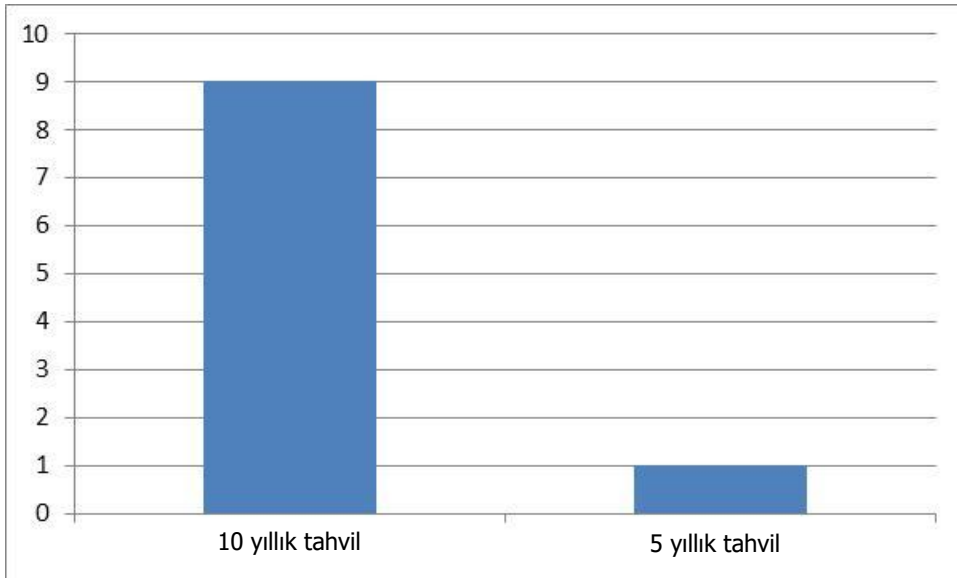
Nominal tahvil getirisi veya ikincil piyasadaki getiri:

- 7 ülke, nominal tahvil getirisini kullanmaktadır
- 4 ülke, ikincil piyasadaki getiriyi kullanmaktadır



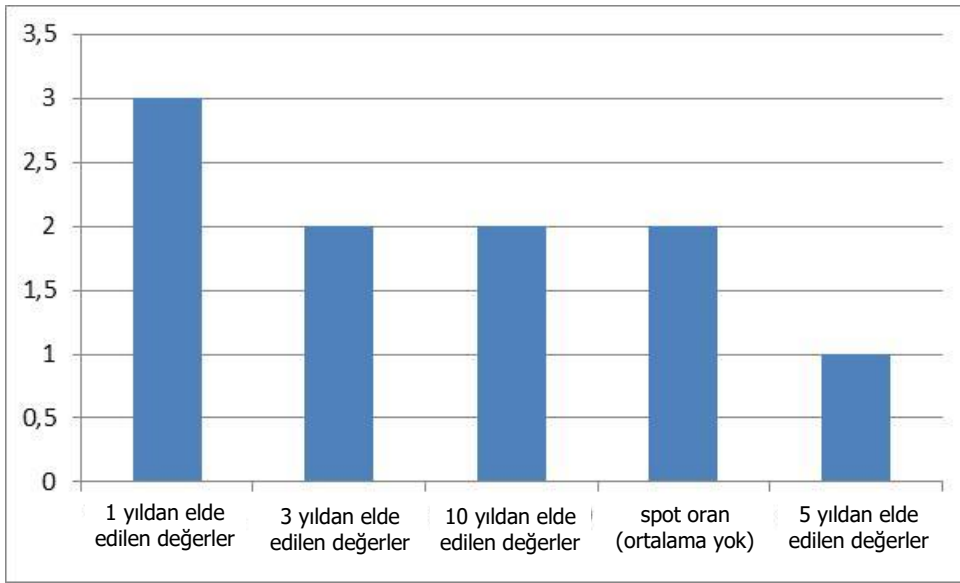
Tahvilin vadesi:

- 9 ülke, 10 yıllık tahvil kullanmaktadır
- 1 ülke, 5 yıllık tahvil kullanmaktadır



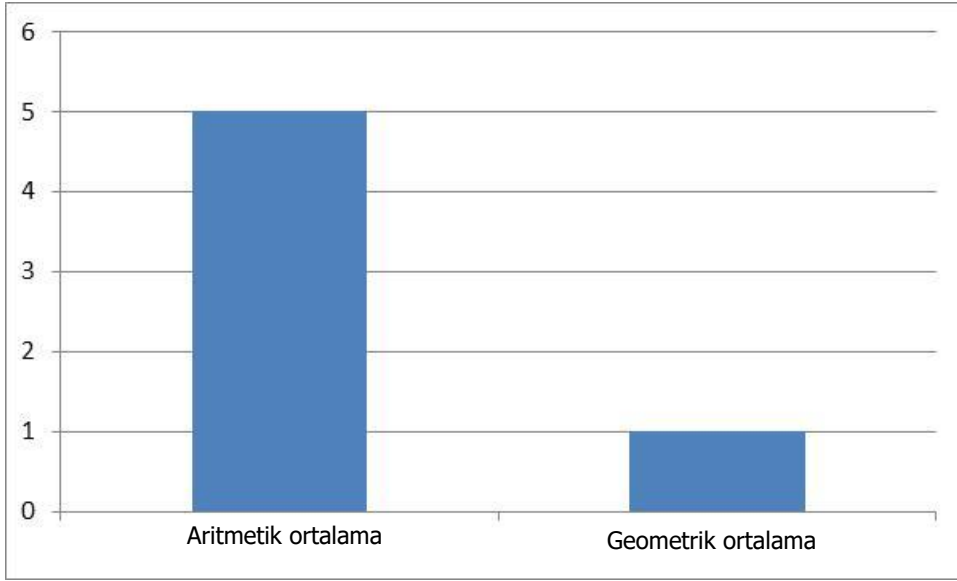
Ortalamaya dahil olan serinin vadesi:

- 3 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 10 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, spot oran kullanmaktadır (ortalama yok)
- 1 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır



Ortalama türü:

- 5 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 1 ülke, geometrik ortalama kullanmaktadır



AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılı için AOSM hesaplamalarında kullandıkları borç maliyetine ilişkin mobil piyasa sonuçları:

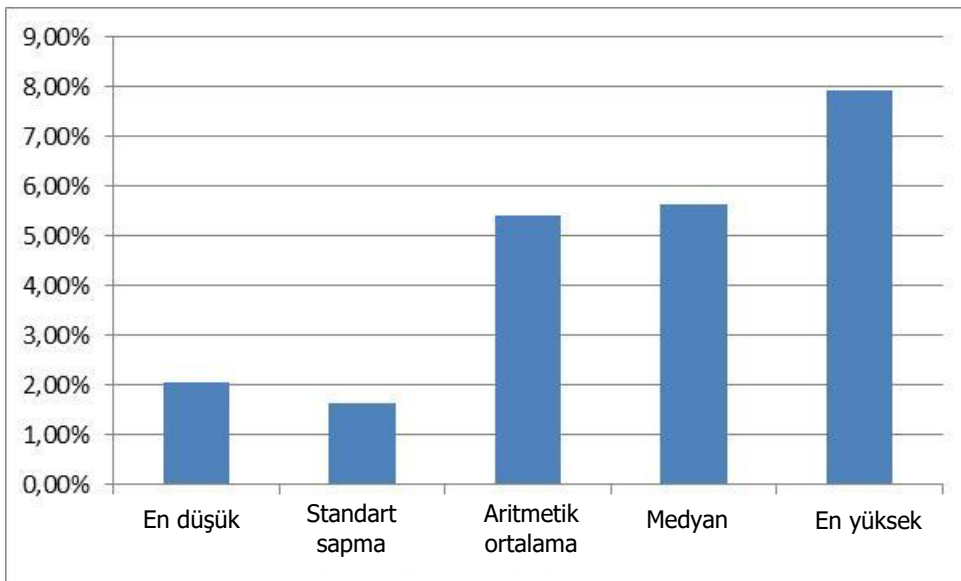
En düşük %2.05

En yüksek %7.93

Aritmetik ortalama %5.4

Medyan %5.62

Standart sapma %1.65



## Beta

Beta, bir şirketin hisse getirisinin, genel piyasa getirisi konusunda nasıl değişiklik gösterdiğini belirtir.

Kaldıraçlı beta (öz sermaye beta), ayrıca işletmenin sermaye yapısını içerir.

Betanın hesaplanması konusunda aşağıdaki seçenekler mevcuttur:

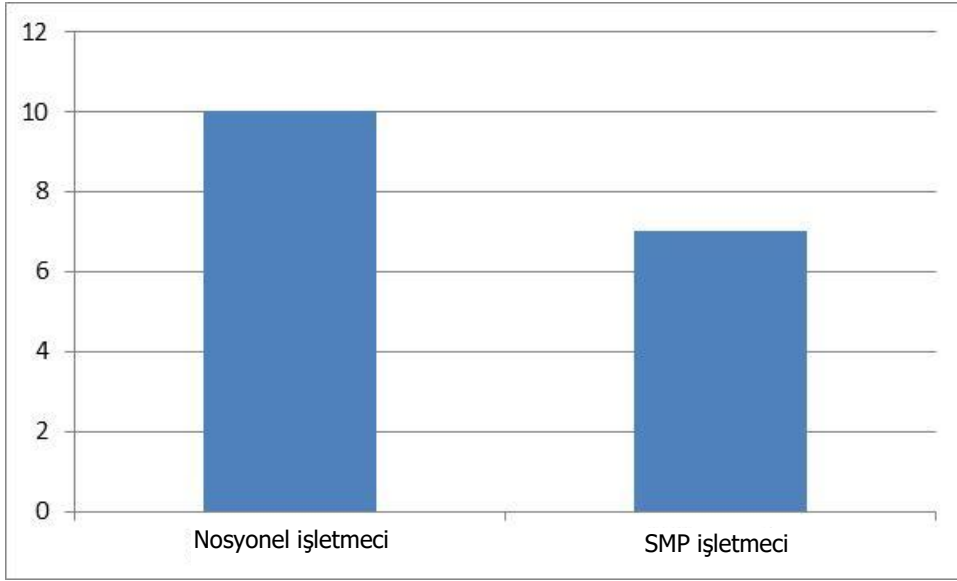
- Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci
- Örneklem sıklığı (günlük, haftalık, aylık)
- Serinin vadesi
- Ayarlamalar
- Betanın kaldıraçsız hale getirilmesi

## *Sabit pazar*

Aşağıdaki beta tablosu, 2015 yılına ilişkin betayı hesaplarken AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından kullanılan seçenekleri tanımlamaktadır.

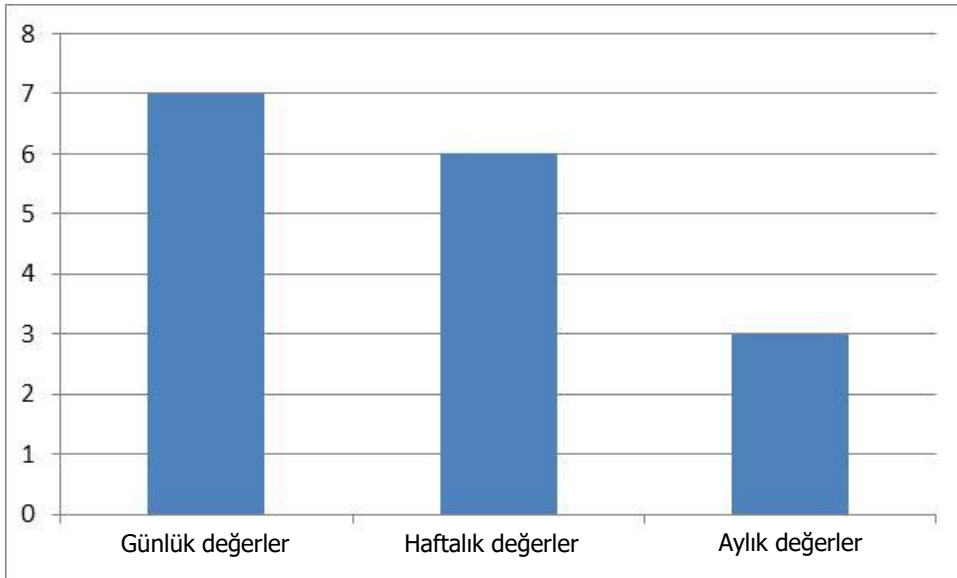
Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci:

- 10 ülke, nosyonel işletmeci kullanmaktadır
- 7 ülke, EPG işletmecisine ilişkin değerleri hesaplamaktadır



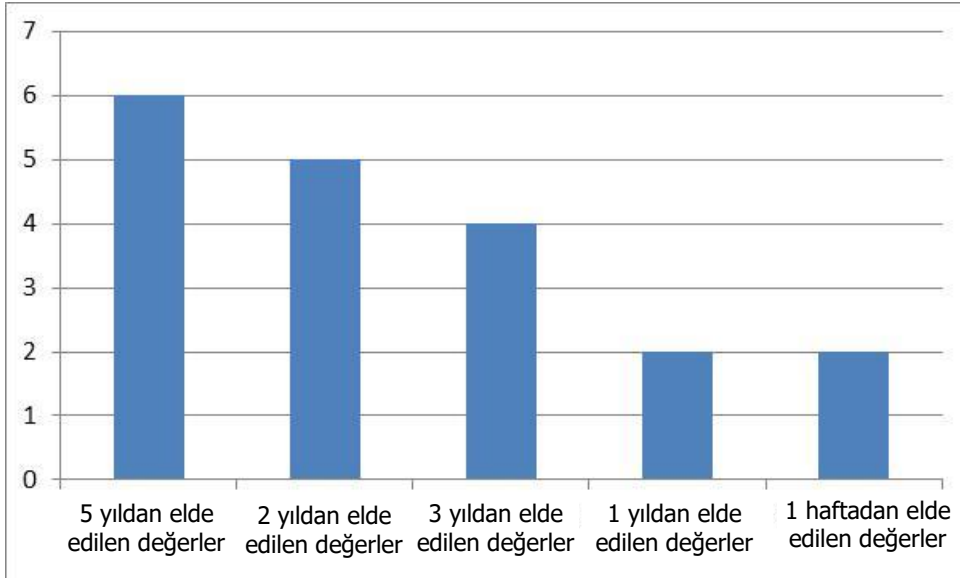
Örnekleme sıklığı:

- 7 ülke, günlük değerleri kullanmaktadır
- 6 ülke, haftalık değerleri kullanmaktadır
- 3 ülke, aylık değerleri kullanmaktadır



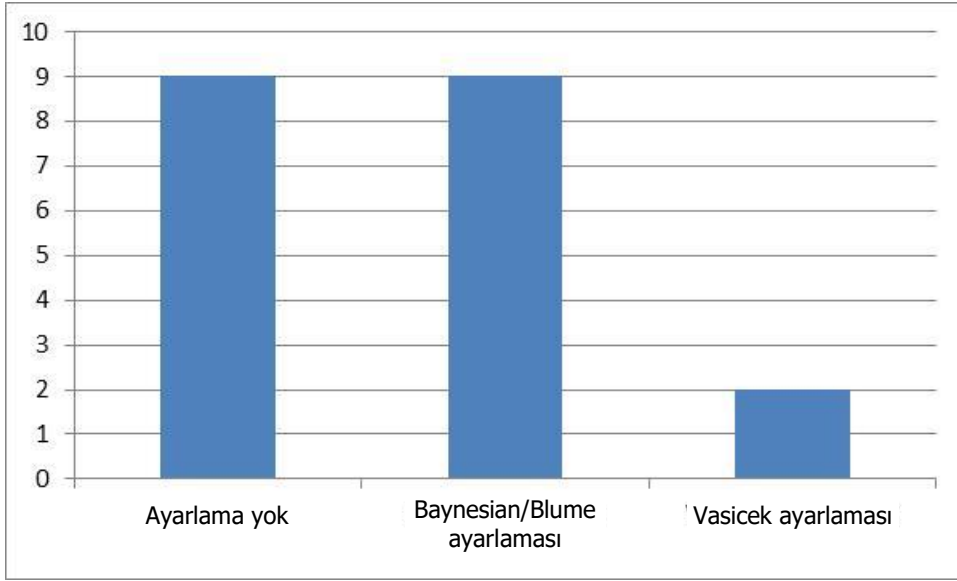
#### Serinin vadesi:

- 6 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 5 ülke, 2 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 4 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 1 haftadan elde edilen değerleri kullanmaktadır



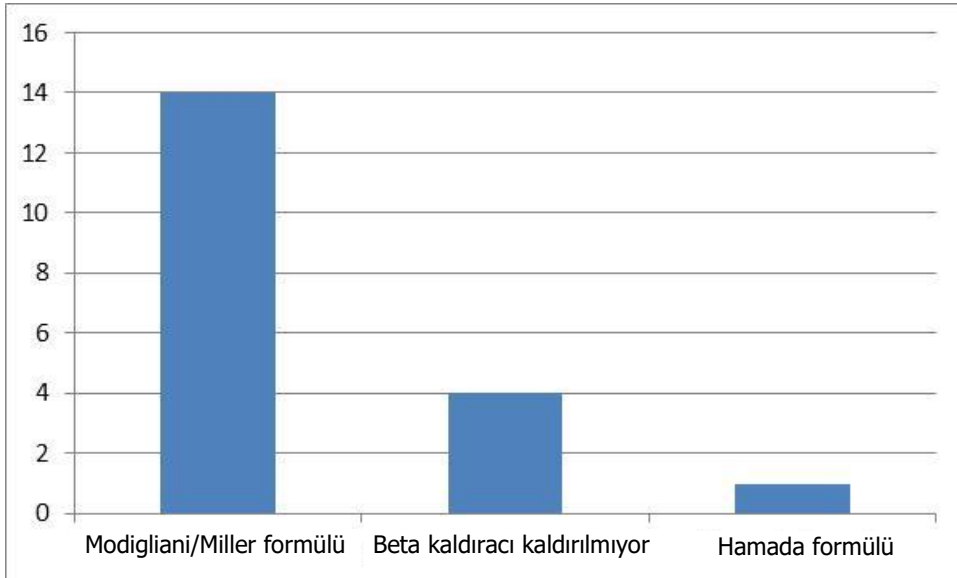
#### Ayarlamalar:

- 9 ülke, hiç bir ayarlama kullanmamaktadır
- 9 ülke, Bayesian/Blume ayarlaması kullanmaktadır
- 2 ülke, Vasicek ayarlaması kullanmaktadır



Betanın kaldıraçının kaldırılması:

- 14 ülke, Modigliani/Miller formülünü kullanarak betanın kaldıraçını kaldırmaktadır
- 4 ülke, betanın kaldıraçını kaldırmamaktadır
- 1 ülke, Hamada formülünü kullanarak betanın kaldıraçını kaldırmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerde NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan öz sermaye betasına (kaldıraçlı beta) ilişkin sabit piyasa sonuçları:

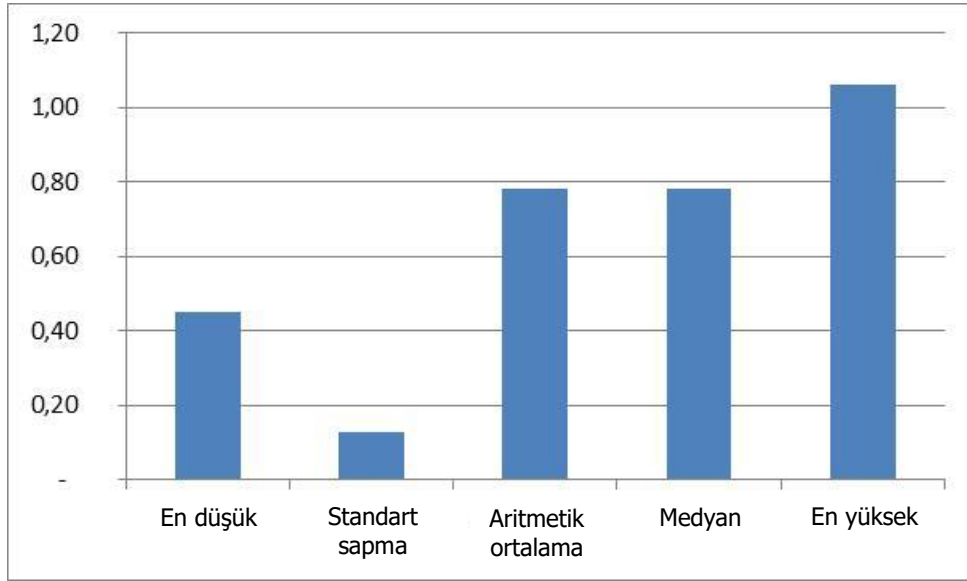
En düşük 0.45

En yüksek 1.06

Aritmetik ortalama 0.78

Medyan 0.78

Standart sapma 0.13



2015 yılı için AB üye devletlerdeki NRA'lar tarafından yapılan AOSM hesaplamalarında kullanılan varlık betasına (kaldıraçsız beta) ilişkin sabit piyasa sonuçları:

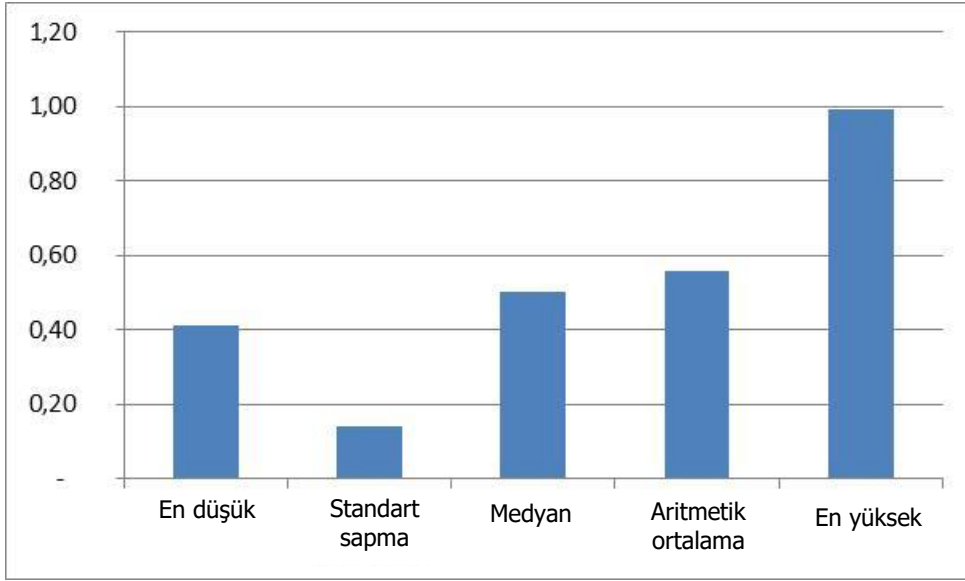
En düşük 0.41

En yüksek 0.99

Aritmetik ortalama 0.56

Medyan 0.50

Standart sapma 0.14

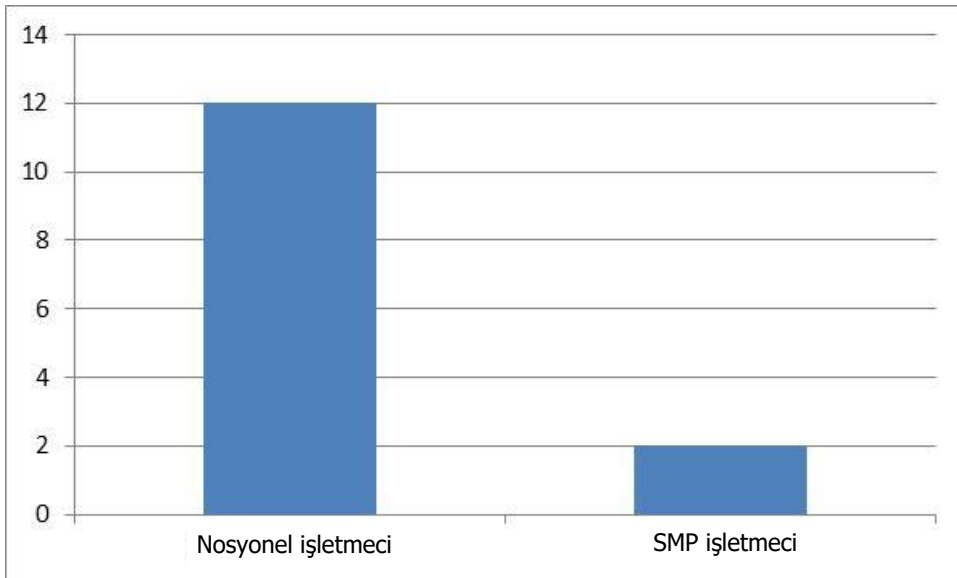


### *Mobil piyasası*

Aşağıdaki beta tablosu, 2015 yılına ilişkin betayı hesaplarırken AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından kullanılan seçenekleri tanımlamaktadır.

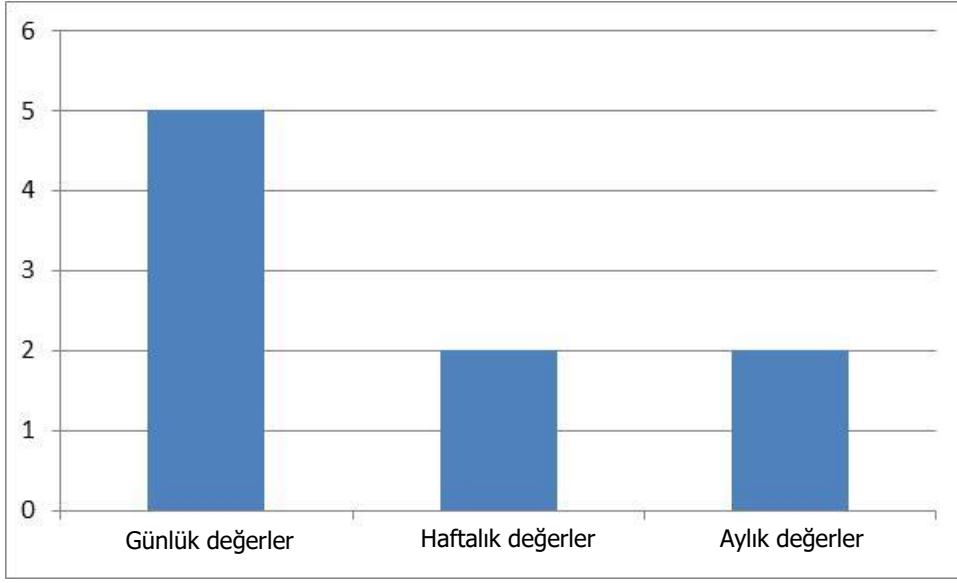
Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci:

- 12 ülke, nosyonel işletmeci kullanmaktadır
- 2 ülke, EPG işletmecisine ilişkin değerleri hesaplamaktadır



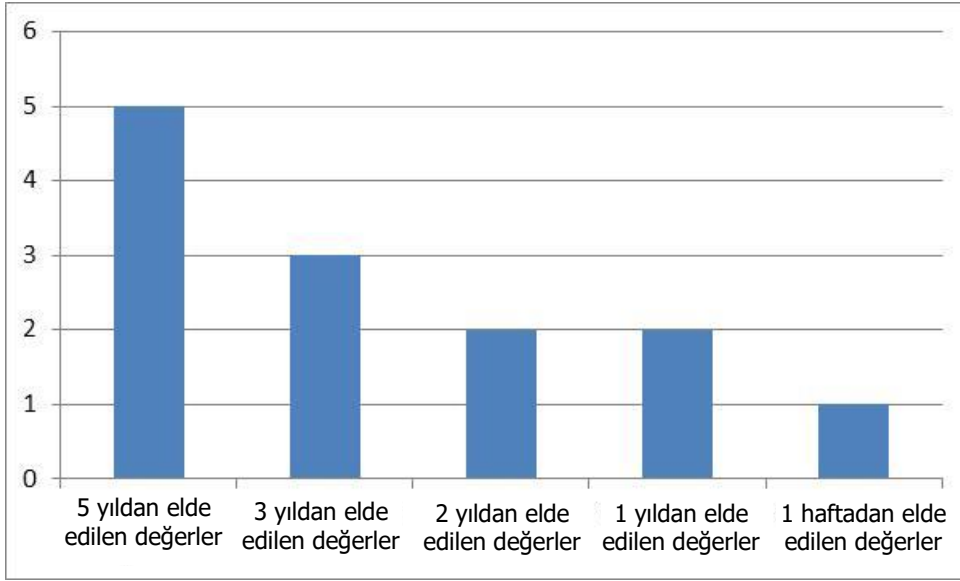
### Örnekleme sıklığı:

- 5 ülke, günlük değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, haftalık değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, aylık değerleri kullanmaktadır



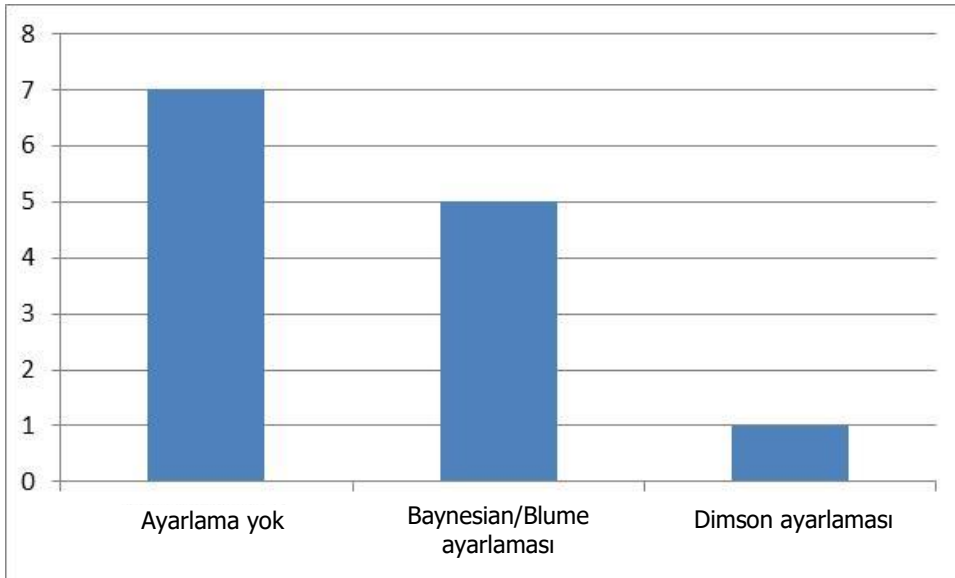
### Serinin vadesi:

- 5 ülke, 5 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 3 ülke, 3 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 2 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 2 ülke, 1 yıldan elde edilen değerleri kullanmaktadır
- 1 ülke, 1 haftadan elde edilen değerleri kullanmaktadır



#### Ayarlamalar:

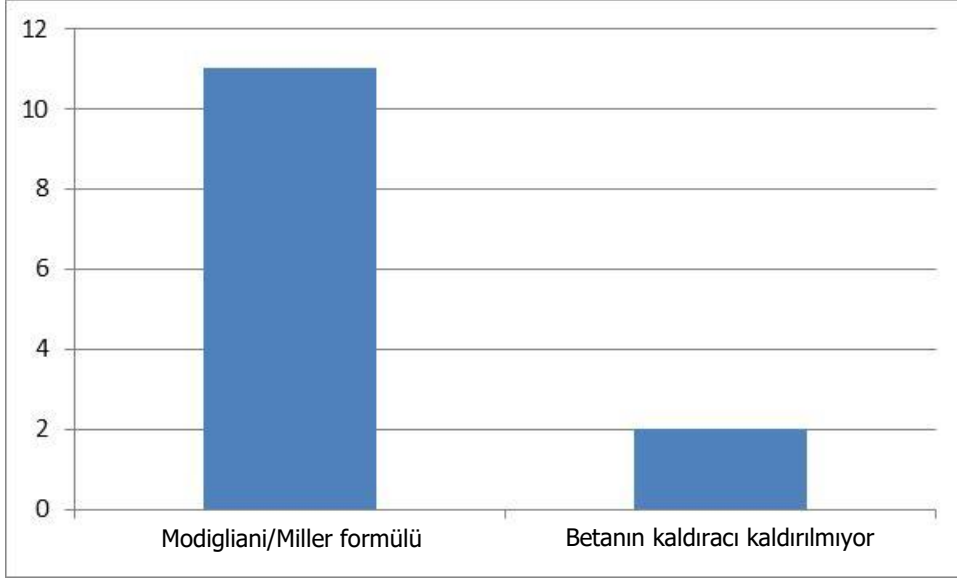
- 7 ülke, hiç bir ayarlama kullanmamaktadır
- 59 ülke, Bayesian/Blume ayarlaması kullanmaktadır
- 1 ülke, Vasicek ayarlaması kullanmaktadır



#### Betanin kaldırıcının kaldırılması:

- 11 ülke, Modigliani/Miller formülünü kullanarak betanın kaldırıcını kaldırmaktadır

- 2 ülke, betanın kaldıracını kaldırmamaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan öz sermaye betası (kaldıraçlı beta) ile ilgili mobil piyasa sonuçları:

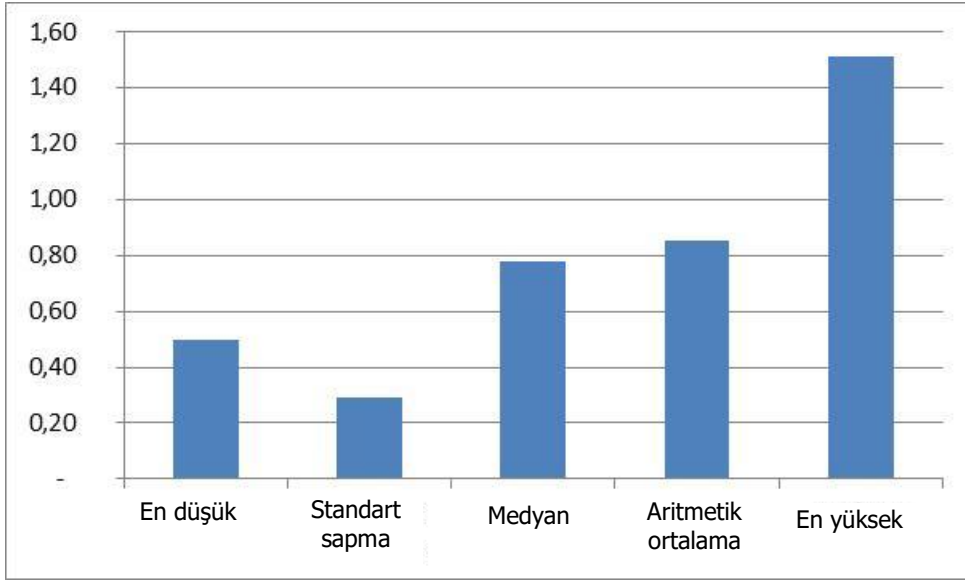
En düşük 0.5

En yüksek 1.51

Aritmetik ortalama 0.85

Medyan 0.78

Standart sapma 0.29



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan öz sermaye betası (kaldırıcı kaldırılmamış beta) ile ilgili mobil piyasa sonuçları:

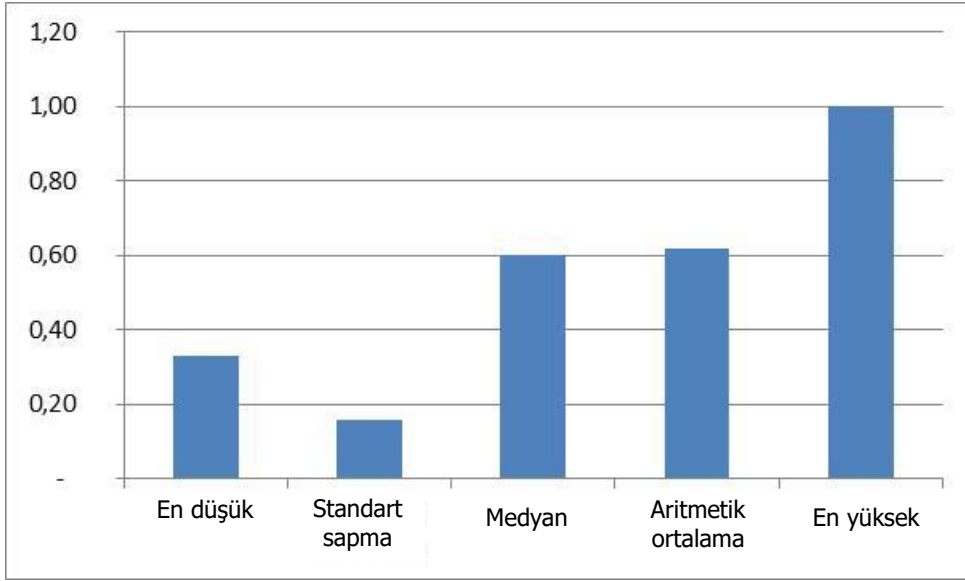
En düşük 0.33

En yüksek 1

Aritmetik ortalama 0.62

Medyan 0.60

Standart sapma 0.16



### Piyasa riski primi

Piyasa riski primi, piyasa getirisi ve risksiz oran arasındaki farktır. Piyasa riski priminin hesaplanması konusunda aşağıdaki seçenekler bulunmaktadır:

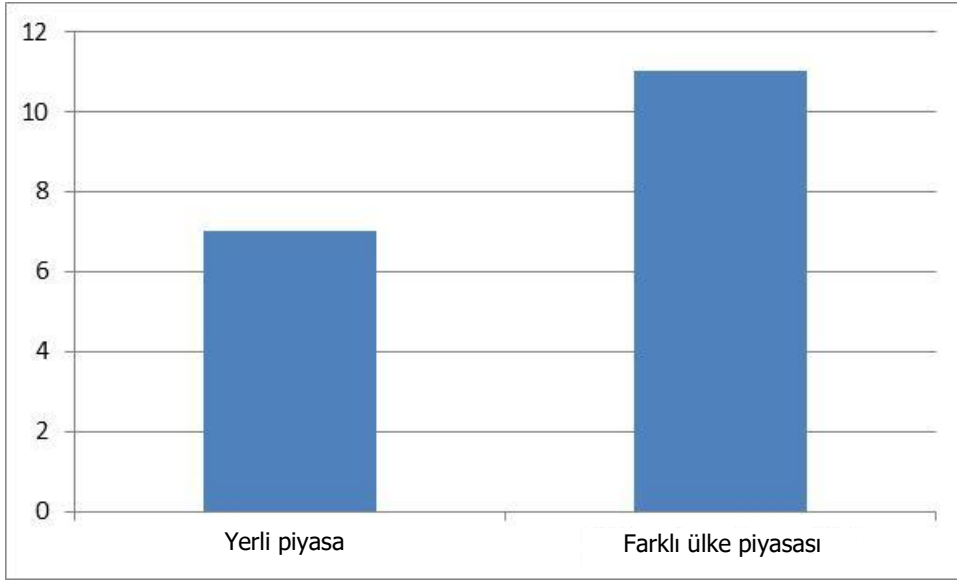
- Yerli veya farklı ülke piyasası
- Örnekleme sıklığı (günlük, haftalık, aylık)
- Ortalamaya dahil edilen serinin vadesi
- Ortalama türü (aritmetik, hareketli ortalama, medyan)

### *Sabit pazar*

Aşağıdaki piyasa riski primi tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin piyasa riski priminin hesaplanması sırasında kullandıkları seçenekleri açıklamaktadır.

Yerli veya farklı ülke piyasası:

- 11 ülke, farklı ülke piyasasını kullanmaktadır
- 7 ülke, yerli piyasayı kullanmaktadır



Örnekleme sıklığı:

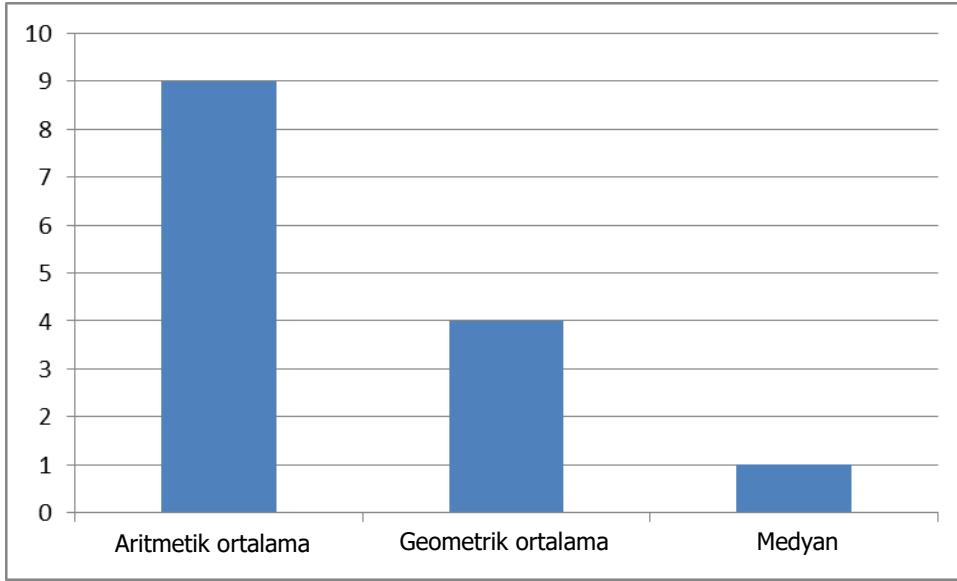
- Belirtilmemektedir

Ortalamaya dâhil olan serinin vadesi:

- Uzun vadeli seri, bazen 1900 yılından başlamaktadır

Ortalama türü:

- 9 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 4 ülke, geometrik ortalama kullanmaktadır
- 1 ülke, medyan kullanmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan piyasa riski primine ilişkin sabit piyasa sonuçları:

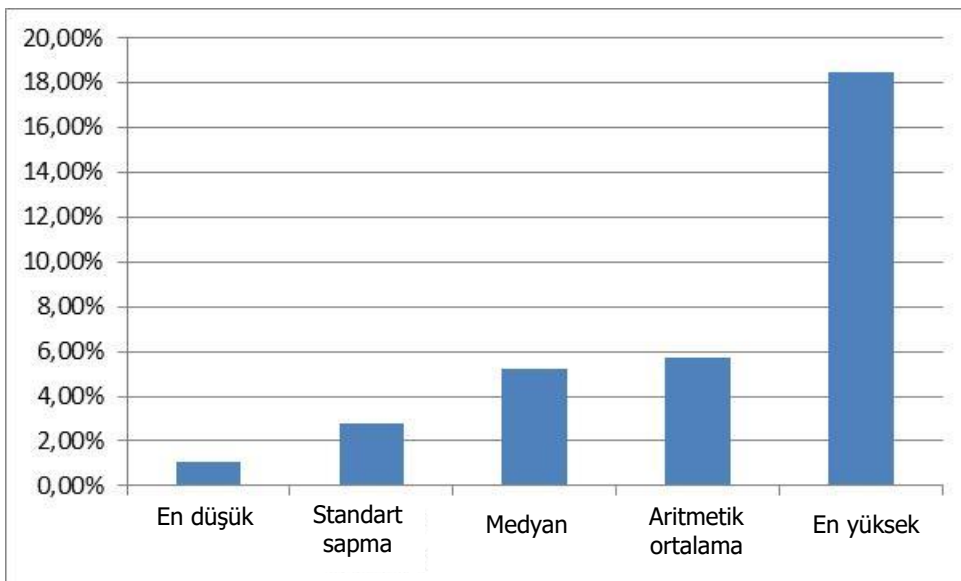
En düşük %1.06

En yüksek %18.48

Aritmetik ortalama %5.69

Medyan %5.25

Standart sapma %2.79

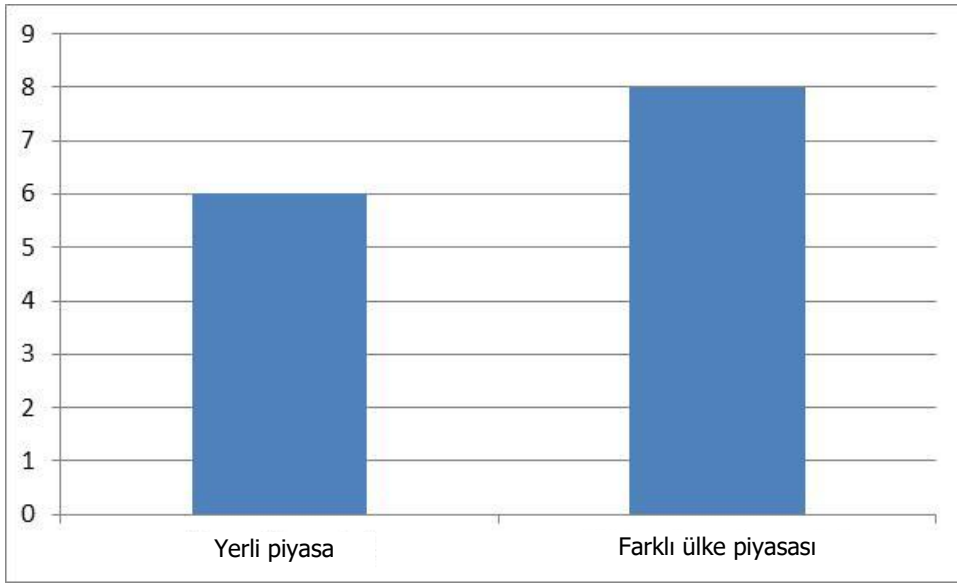


## Mobil pazar

Aşağıdaki piyasa riski prim tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin piyasa riski priminin hesaplanması sırasında kullanılan seçenekleri göstermektedir.

Yerli veya farklı ülke piyasası:

- 8 ülke, farklı ülke piyasasını kullanmaktadır
- 6 ülke, yerli pazarı kullanmaktadır



Örneklem sıklığı:

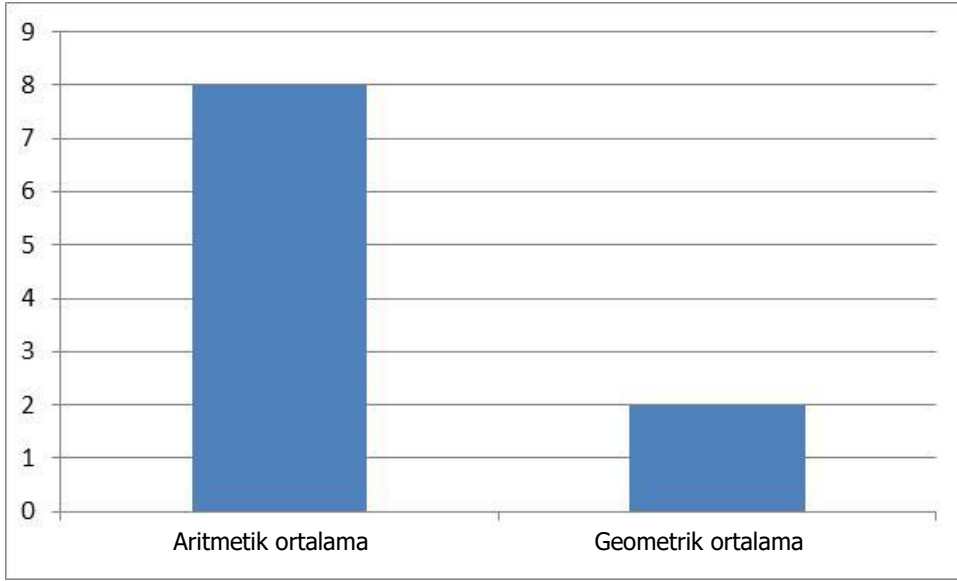
- Belirtilmemektedir

Ortalamaya dahil olan serinin vadesi:

- Uzun vadeli seri, bazen 1900 yılından başlamaktadır

Ortalama türü:

- 8 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 2 ülke, geometrik ortalama kullanmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan piyasa riski primine ilişkin mobil piyasa sonuçları:

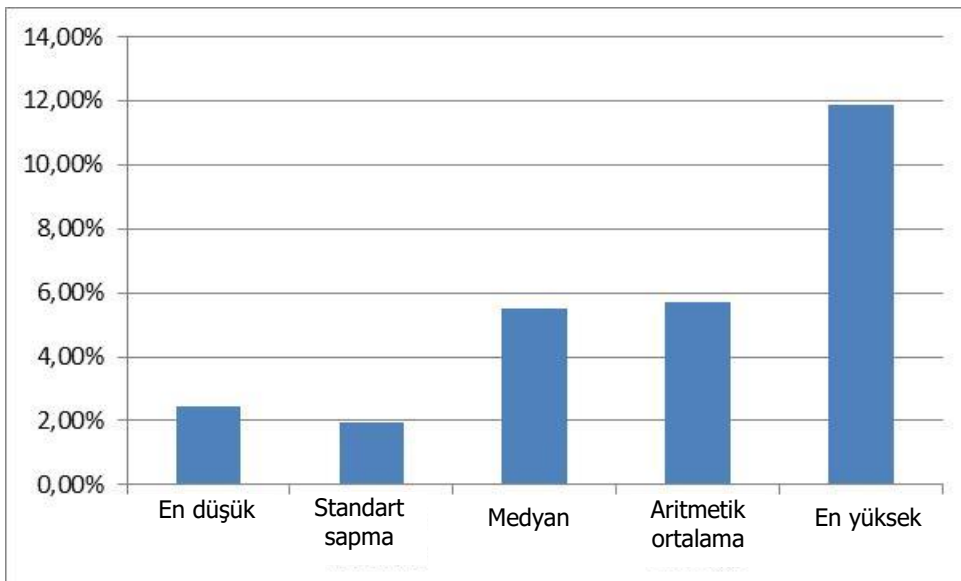
En düşük %2.45

En yüksek %11.88

Aritmetik ortalama %5.69

Medyan %5.53

Standart sapma %1.94



### Öz kaynakların borçlara oranı (gearing)

Öz kaynakların borçlara oranı, borç ve öz sermaye ve borcun toplamı arasındaki orandır.

Şirketin defter değerlerine göre hesaplanabilir veya öz sermaye ve borcun piyasa değerine göre değerlendirilebilir. Öz kaynakların borçlara oranının hesaplanması konusunda aşağıdaki seçenekler mevcuttur:

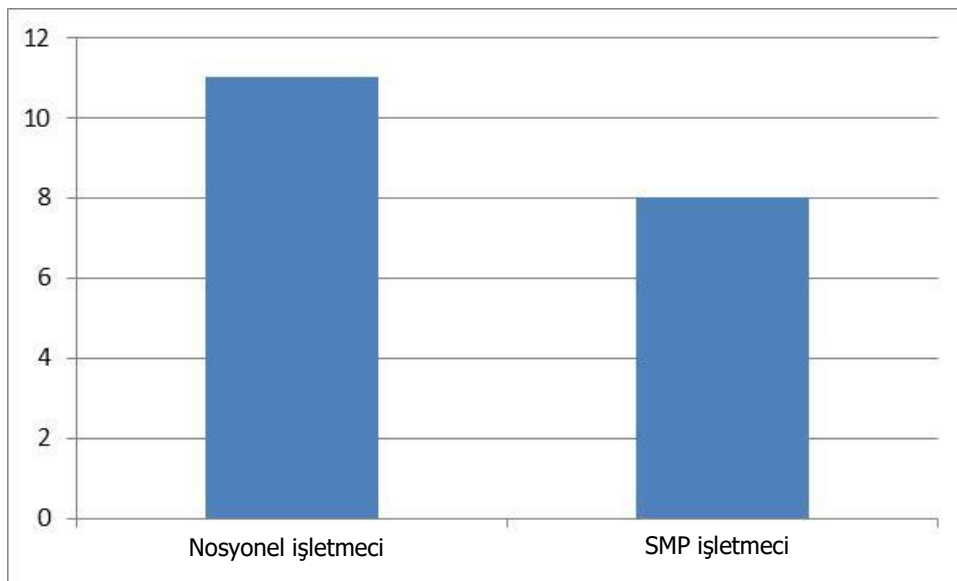
- Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci
- Piyasa değeri veya bir defter değeri
- Nosyonel işletmeci hesaplanırken ortalama türü

### *Sabit pazar*

Aşağıdaki öz kaynakların borçlara oranı tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin öz kaynakların borçlara oranı hesaplanırken kullandıkları seçenekleri göstermektedir.

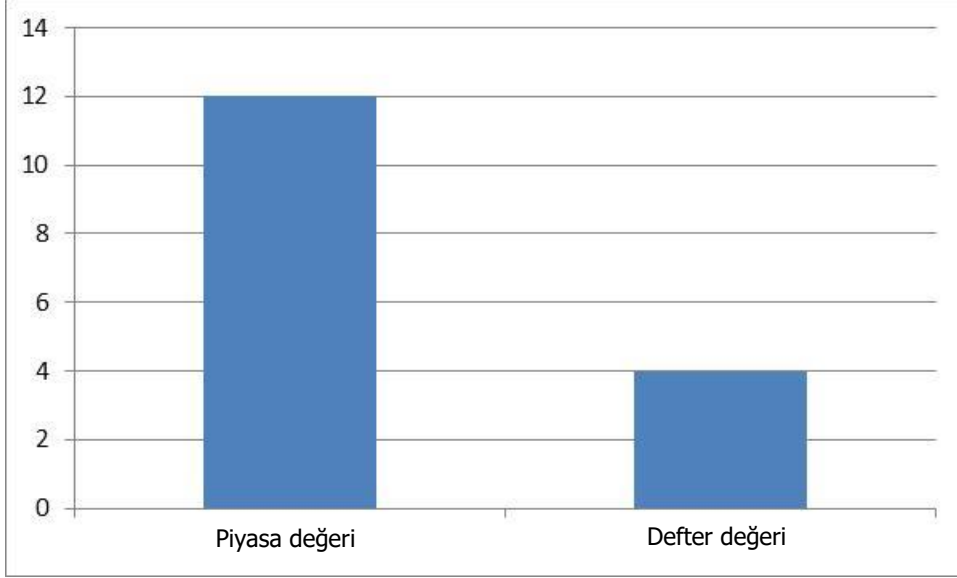
Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci:

- 11 ülke, nosyonel işletmeci kullanmaktadır
- 8 ülke, EPG işletmecisine ilişkin değerleri hesaplamaktadır



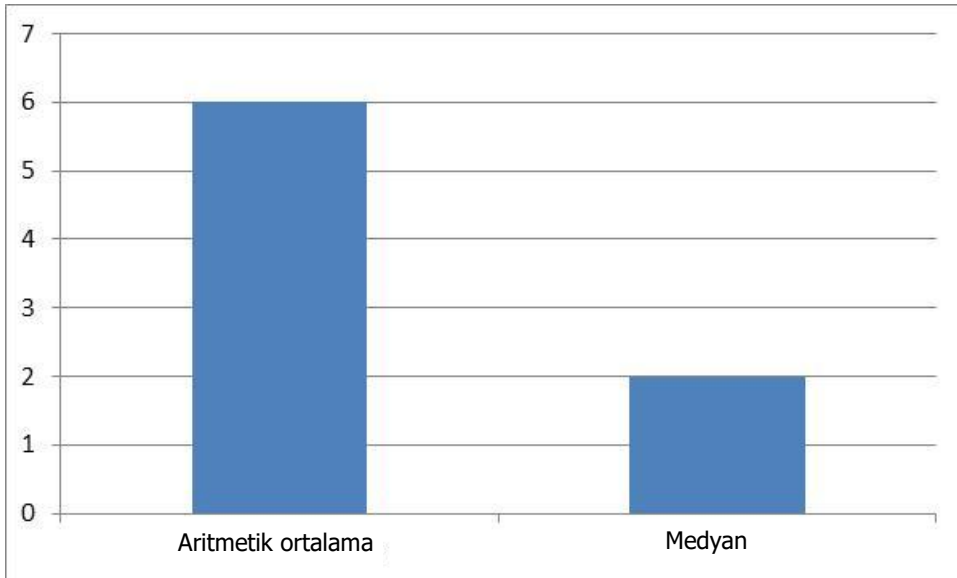
Piyasa değeri veya defter değeri:

- 12 ülke, piyasa değerini kullanmaktadır
- 4 ülke, defter değerini kullanmaktadır



Nosyonel işletmeci hesaplanırken ortalama türü:

- 6 ülke, aritmetik ortalama kullanmaktadır
- 2 ülke, medyan kullanmaktadır



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan öz kaynakların borçlara oranına ilişkin sabit piyasa sonuçları:

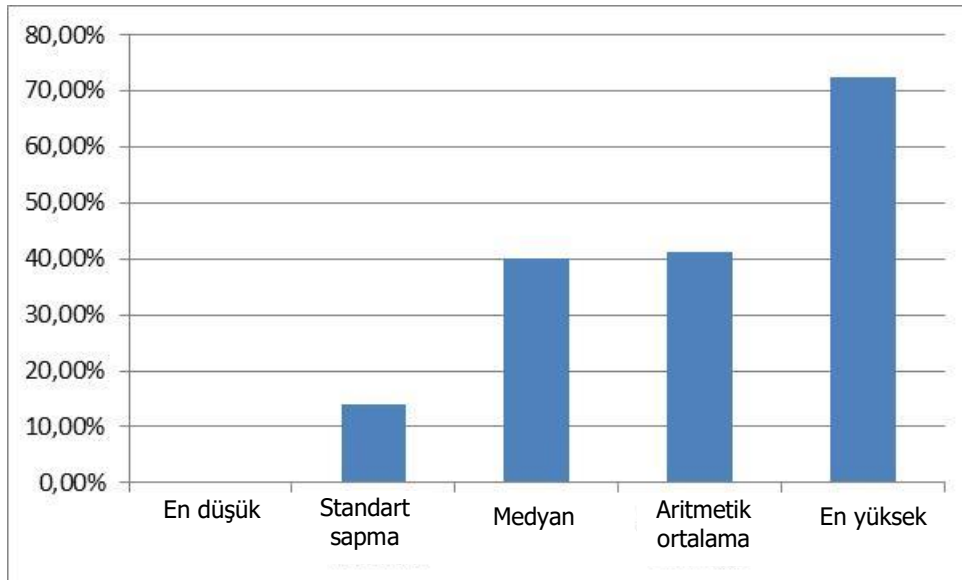
En düşük %0.008

En yüksek %72.47

Aritmetik ortalama% 41.10

Medyan %40

Standart sapma % 14.14

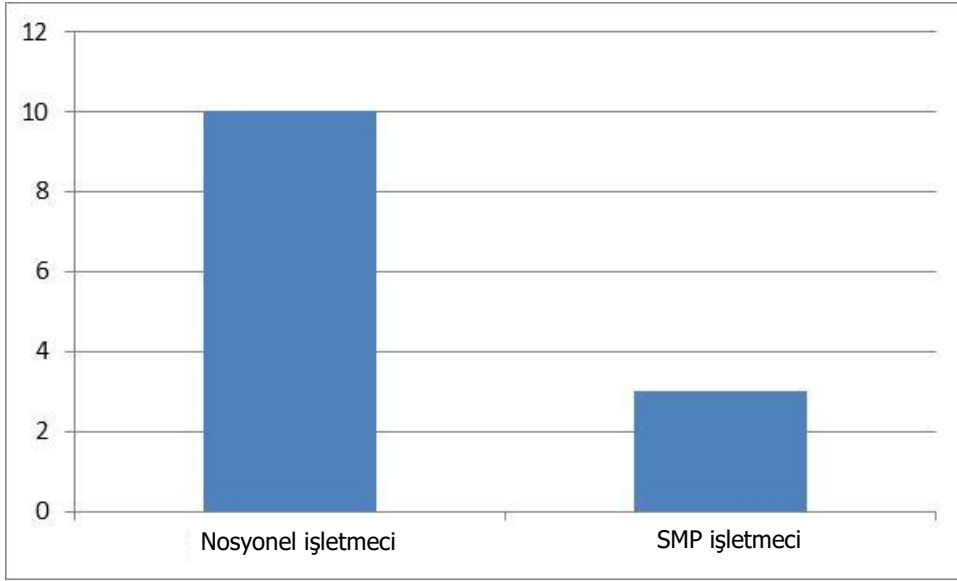


### *Mobil pazar*

Aşağıdaki öz kaynakların borçlara oranı tablosu, AB üyesi devletlerdeki NRA'ların 2015 yılına ilişkin öz kaynakların borçlara oranı hesaplanırken kullandıkları seçenekleri göstermektedir.

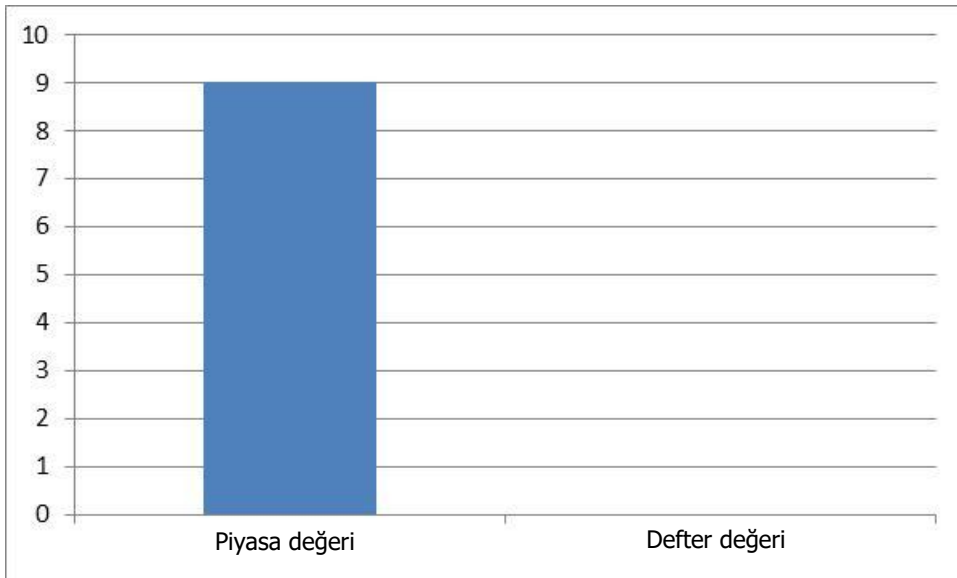
Nosyonel işletmeci veya EPG işletmeci:

- 10 ülke, nosyonel işletmeci kullanmaktadır
- 3 ülke, EPG işletmecisine ilişkin değerleri hesaplamaktadır



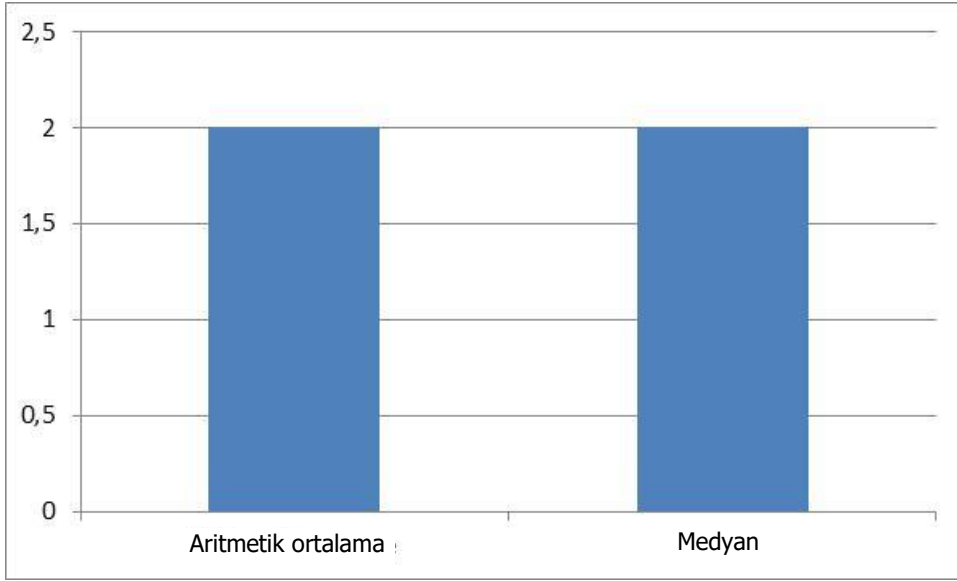
Piyasa değeri veya defter değeri:

- 9 ülke, piyasa değerini kullanmaktadır
- Hiçbir ülke, defter değerini kullanmamaktadır



Nosyonel işletmeci hesaplanırken ortalama türü:

- 2 ülke, aritmetik ortalama olarak kullanmaktadır
- 2 ülke, medyan kullanmaktadır.



2015 yılı için AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından AOSM hesaplamalarında kullanılan öz kaynakların borçlara oranına ilişkin mobil piyasa sonuçları:

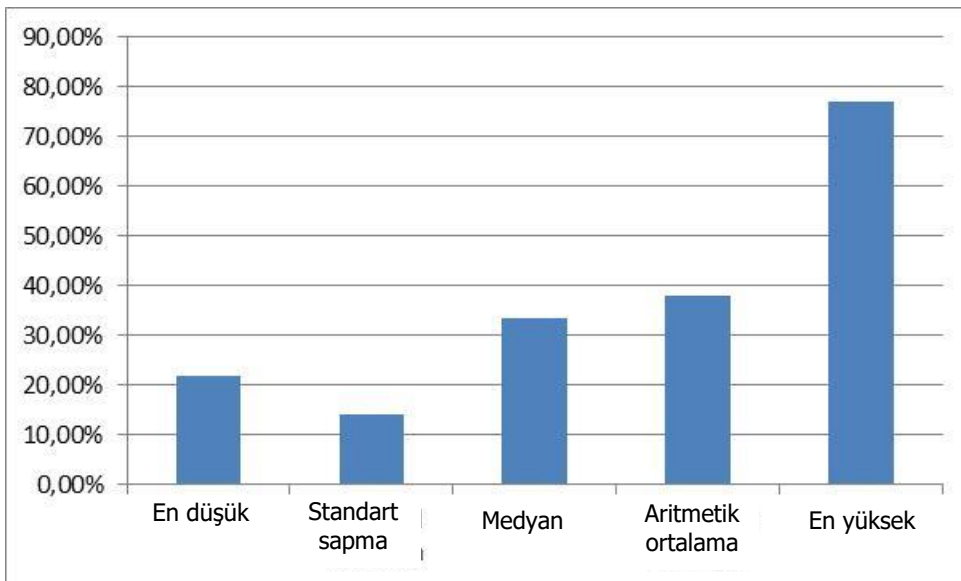
En düşük %22

En yüksek %77

Aritmetik ortalama %37.82

Medyan %33.62

Standart sapma %14.01



## AOSM sonuçları

AB üyesi devletlerdeki bütün NRA'lar, sermayenin maliyetini hesaplamak için nominal vergi öncesi AOSM'yi kullanmaktadır.

### *Sabit pazar*

Aşağıdaki tablo, AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından 2015 yılı için hesaplanan sabit piyasaya ilişkin nominal vergi öncesi AOSM değerlerinin özetini göstermektedir:

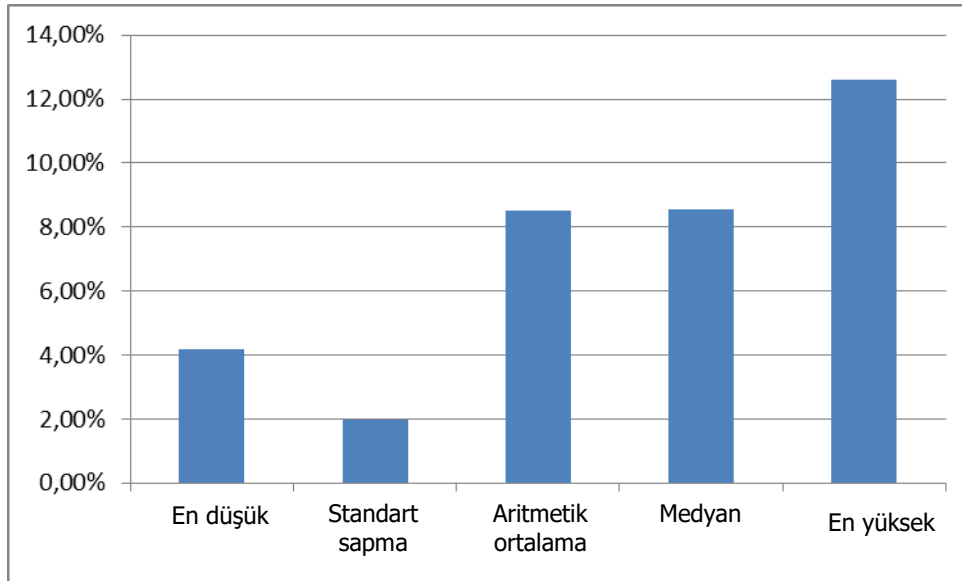
En düşük %4.2

En yüksek %12.6

Aritmetik ortalama %8.52

Medyan %8.55

Standart sapma %1.99



### *Mobil pazar*

Aşağıdaki tablo, AB üyesi devletlerdeki NRA'lar tarafından 2015 yılı için hesaplanan mobil piyasaya ilişkin nominal vergi öncesi AOSM değerlerinin özetini göstermektedir:

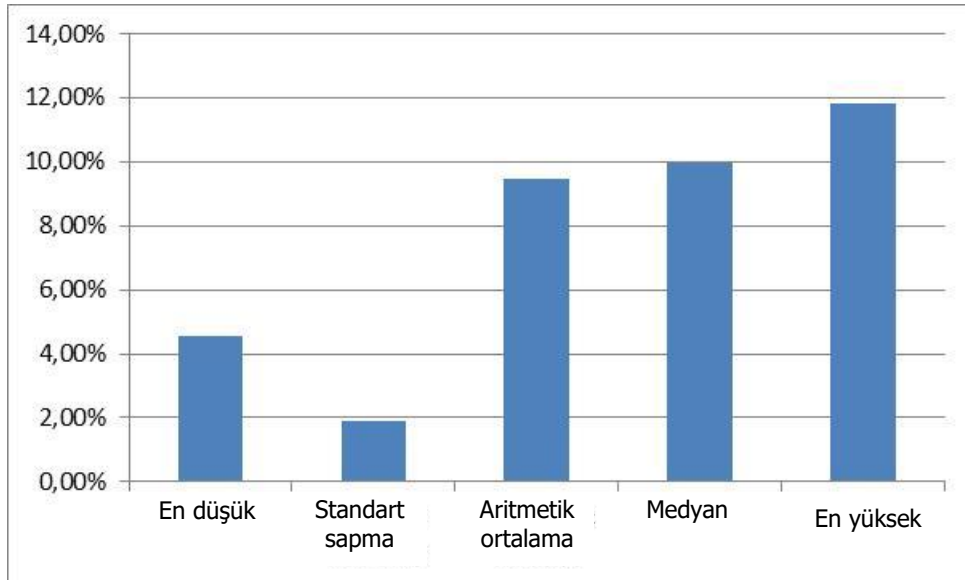
En düşük %4.58

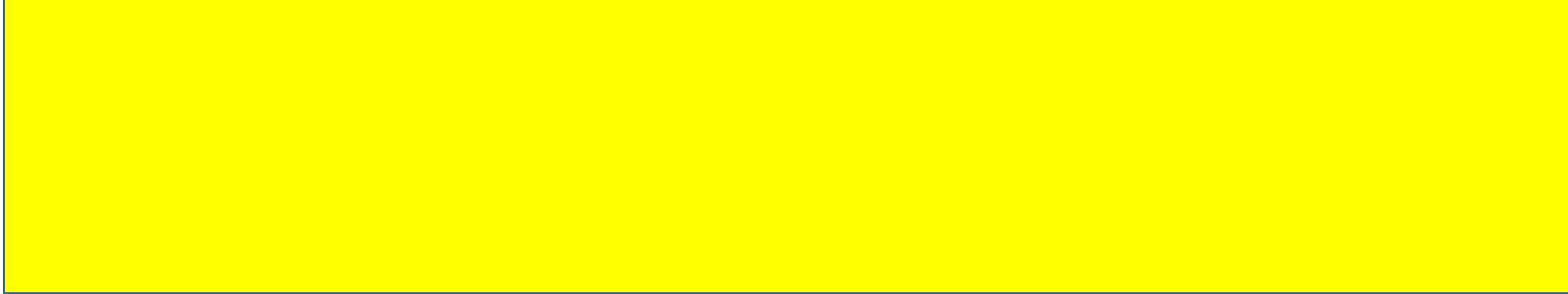
En yüksek %11.83

Aritmetik ortalama %9.46

Medyan %9.97

Standart sapma %1.92





**Bu yayın, Avrupa Birliği'nin mali yardımı ile hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden sadece Regulaid BV ve Incyte Consulting Ltd. sorumludur ve hiç bir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde değerendirilemez.**